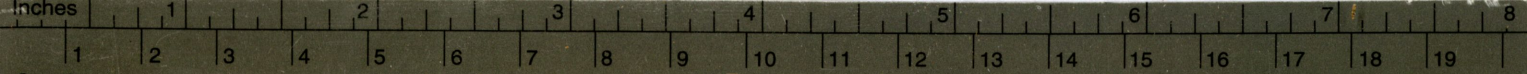

RMr. O.

88.

40

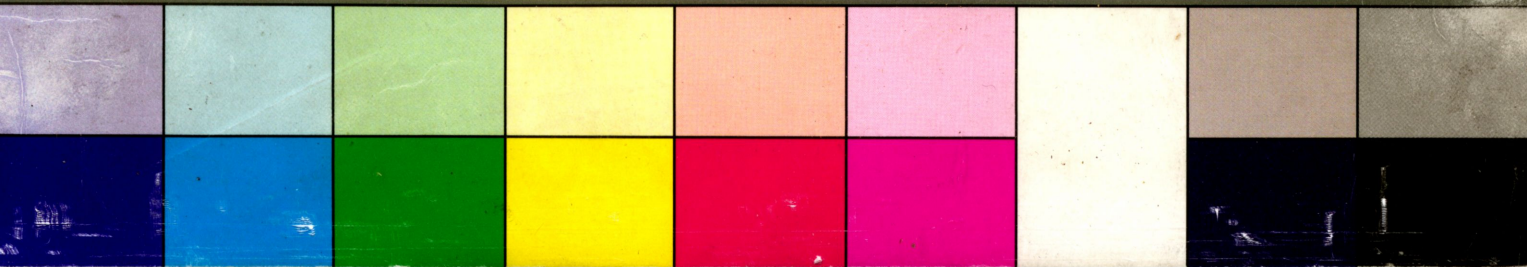
RMIr. O.
88.

TIFFEN Color Control Patches

© The Tiffen Company, 2007

Blue Cyan Green Yellow Red Magenta White 3/Color Black

1377

KESKENY UT,

Melhyet

Az Embernek elméjébe
ütködő csuda gondolatoknak a-
kadékiból, háború elmékedéseknek kö-
veiből, és sok-féle kételkedéseknek
fürűjébül, a' mennyire lehe-
tet, ki - irtot;

PÁPAI PÁRIZ IMRE.

*Melhy mostan ötödyszer lel-
kele idvefességét kereső híveknek kedve-
kért ki-bocsáttatott.*

Matth. 7. §. 14.

*Szoros kapu és keskeny út,
melly viszen az életre, és kevesek
leik meg - találják azt.*

Alttini Dálnoki

Symb:

Locutio mea

Deu 5

Luci: 73: 26.

L Ö T S E N,

Nyomtatt: BREWER SAMUEL által.
ANNO. MDC.LXXXIX.

KESKENY UT,

Mellyet

Az Embernek elméjébe
ütöző csuda gondolatoknak a-
kadékiából, háború elmékedéseknek kö-
veiből, és sokféle kételkedéseknek
sűrűjéből, a' mennyire lehe-
tet, ki - irtot;

PÁPAI PÁRIZ IMRE.

*Melly mostan ötödyszer lel-
kek idvétségés kereső híveknek kedve-
kért ki-bocsáttatott.*

Matth. 7. §. 14.

*Szoros kapu és keskeny út,
melly viszen az életre, és kevesek
leik meg - találják azt.*

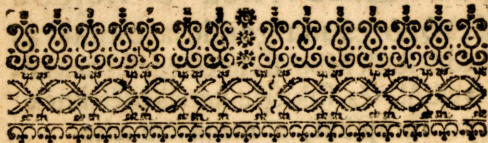
Matth. 7. §. 14. Dálnoki
Symb. 2. §. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.
Doctio mea Deu s

L Ö T S E N,

Nyomtatt: BREWER SAMUEL által.
ANNO. MDC. LXXXIX.

1377

R
2002-2003

2 Corinth. 10. v. 5.

Minden emberi okoskodásokat el-
dittunk, és minden dolgot melly ma-
gát fel-emeli az Isteni ísméret ellen:
Es az embereknek gondolattyokat
foglyul vifzfzük, hogy a' Christufnak
engedgyenek.

M. ACADEMIA
KÖNYVTÁRA

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADEMIÁ
KÖNYVTÁRA
BIBL. ACAD.
HUNG.

AZ KEGYES
OLVASOHOZ.

Oha az idveffég-
nek úta a' Szent
Írásban, mind a'
mi idveffégünk-
nek titkait tarto dolgoknak
meg-erőfitésére, mind a'
mellett lévő tiffzteinknek e-
lönkben való adáfára néz-
ve, olly világos, egyenes,
minden fzfövevény, és két-
feges tekergés nélkül való;
hogy a' ki időt veszen ma-
gának.

A 2

gának.

gának, (véfzen pedig valaki lelkét s' idveffégét fzereti) a' Szent Irásnak tanulására elmélkedésére, és mind azoknak a' dolgoknak, melyeknek mi bennünk kell végbé meñi, a' maga lelkében való meg-probálására, az Istenek világofító Szent Lelke által könnyen ki-lát-hattya, miben álljon az idveffég, miben a' kárhozat, s' kilégyen mind a' kettőnek örökőse : Mind-az-által mind az Istennek kegyelmének munkáinak, és a' Léleknek járásinak nem tel-

lyes

lyes tudása, mind az bennünk lévő erőtelenfégeknek, nem erőtlen, hanem gyakorta erős fel-fordulása miatt, még az újjá szüllettekis fokdolgokban megütködnek. Sok akadémikokat találnak, kik a' lelkeknek csendeségében, és kegyefégünknek tiszteinek egyenes folytatásában kárt-istésznek. Azt mutattya e-gézfzene' kis Könyv, és az idveffégnek egyenes úttyát tiszto-gattya, afféle akadémikoknak tövifféitől, az ő id-

veffégeket munkálkodó hi-
veknek nagy hafznokra.

Légy jó egészségben Ke-
gyes Olvasó.

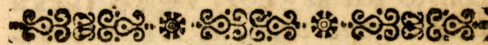
KES-

KESKENY UT,

A Z A Z:

S Ok-féle kételkedések,
és csuda gondolatok, há-
boru elmétkedések, mellyek
hol egy, hol más alkalma-
tosággal, az embernek
elméjében ötlenek.

I. AZ ISTENRŐL.

K É R D É S.

V Agyon-é mód benne, hogy kételkedő
elmémet feleletiddel segíthesd?

F E L E L T.

Az Isten ád erőt mind énnekem a' fe-
leletre, s' mind háboru elmédnek le-
csendefítésére, csak hogy józanon, sze-
lédén, nem meg-átalkodott vakmerő-

íggel, hanem tanulásra való engedelmiséggel vegyed feleletimet.

K. Első kételkedésem, mind nehezebb leő fekszik szívemen: Talám nincsen Isten?

F. Nem kicsiny kő fogta habzó elmédet, azért, mond meg nékem nyilván, micsoda okok miatt juttz illy gondolatra.

K. Elsőben azért, mert látom hogy nagyobb része e világnak szintén úgy él, mint ha sem pokol, sem menyország nem volna?

F. Hogy egy része ez világnak úgy él, s' más része külömben él, inkább tapasztalható jele az, hogy vagyon ISTEEN és Isteni gondviselés, mert holott ez egész világon minden emberekben azon emberi természet, és természet szerént való hajlandóság vagyon, honnan s' kitől vagyon tehát az életben való külömbfég, ha az Istentől nem?

K. Látom azt is, hogy az kegyes ember bosszút szenved, meg nyomorittatik ok nélkül; ebből is azt gondolom: Nincsen Isten?

F. Te annak okait nem tudod. Talám

lám annak az embernek vagynak titkos bűnei, mellyekért Isten reá bocsátotta azt a nyomoruságot. *Psal. 19. v. 13.*

2. Talám azt az embert (noha külső képpen bosszút szenved) lelkében örövendetes békeféségel áldotta meg Isten.

3. Meg engedi Isten az háborgató emberre nézve is, mert jövendőben afféle kegyetlen cselekedeti miatt léfzen maga menthetetlen, az Istennek itéleti előtt, és méltó kárhoztatása az igazságnak széki előtt. *Matth. 25. v. 43.*

4. Más oka is lehet, mellyet Isten az ő titkos bölcseségében tud, te tőled penig s' én töllem el-titkolt.

K. Látom ezt is, hogy a' kegyetlen ember e világon nem csale meg nem büntetődik, de még inkább dolgaiban szerencsésen nevekedik?

F. Ugy, de egyszer s' mind nem vezded evezdedben, hogy a' kegyetlen ember, az ő meg nem tőrő szívének keményfégével kincset gyűjt magának, haragot az haragnak napjára, az Isten igaz itéletinek meg jelenésére. *Rom. 2. v. 5.*

2. Hogy az hitetlenek kedvekre élnek, csak olyan az, mint mikor a' Szilaj

tu kok kedvekre hizlaltatnak a' mézfár-
székre, a' meg-öletésre: Igy a' kedvekre
elő hitetlenek a' veszedelemre. *Jer. 12.*
* 1. 2. 3.

3. Mit tudsz te belé; fokat alattom-
ban meg-büntet az Isten, noha fenki
még a' izomszédgya is nem vész el szé-
ben, fokoknak titkos a' vétkek, titkos
a' büntetések is.

4. Harmad és nyegyed iziglen meg-
bünteti Isten a' bünt, az az; vagy a' fiai-
ban, vagy unokáiban vagy még azok-
nak is maradékiban; Ha annyi ideig él-
hetnél meg-láthatnád hogy a' bűn bünt-
etés nélkül nem marad. *Példának oká-
ért: A' Saul le-vágatá a' Gibeonitákat,*
ártatlanul, a' nékik adott hit ellen; El-
méne Saul véle, azért való büntetés nél-
kül, meg-hala: De imé két fiai és öt uno-
kái lakolának miatta, mert mind a' he-
tet fel-akaszták szegényeket, szintén
árpa aratáskor, *2 Sam. 21.*

5. Hogy fok bűn ez világon bünte-
tetlen marad, az annak a' jele, hogy lé-
szen jövendő itilet, az melyre halad; *
mert ha most minden bűn meg-bünte-
tődnék, nem léssen itilet majd azt vél-
hetnéd,

hetnéd, †. *Ísmét; Ha most semmi bűn-
meg nem büntetődnek, nincsen Isteni
gondviseles, azt tilhetnéd. * Calvin lib.*
1. Instit. c. 5. † August. lib. 1. de civit.
Dei. cap 8.

K. *Nem tudtam én mind ezeket?*

F. *Azt mondgya Dávid maga felől,*
a' Soltár könyvben, *Pfal. 73. 22. Mi-
kor ez dolgoztörném elmémet, bolond
valék úgy mond, hogy nem tudtam
mint az barom olyan valék, hogy nem
értettem, Láttam úgy mond, hogy az
istentelen mint a' zöldellő fa fel-erve-
kedett magassan, azonban keresém ö-
tet, a' helyét szemlélem, az holott lak-
tanak üressen lelem. Pfal. 37. * 35.*

K. *Hitesd el hát velem tellyeséggel
hogy légyen ISTEN?*

F. Ez egész világ meg-mutattya,
hogy légyen ISTEN. Mert ez világnak
kezdete Istentől vagyon, holott semmi
maga magát nem teremtheti: nem is ö-
röktől fogva való; mert mind kezdete
vagyon, a' mint mondám, s' mind peng
vége léssen, holott minden dolgok rom-
lásra hajlandók, sőt ugyan romlandók;
az örökké valóságban pedig se kezdet,
A 6 se vég,

le vég, le romlandóság nincsen.

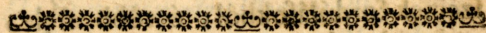
2. Az emberi állat meg-mutattya, hogy légyen Isten. Mert meny-el elméddel szintén azleg-első emberre; az a' leg-első ember kitül vött eredetét? maga magát nem nemzhette, maga magát nem teremthette, tehát más valaki, a' pedig nem egyéb, hanem az örök Isten.

3. Ez világ alkotmányinak szép rendi meg-mutattya, hogy légyen Isten. Mert micsoda igazgattya és rendeli azokat, ha az Isten nem? Az éltető állatok, egy-másnak; az fellegek szolgálnak az ide alá valoknak; az itt alatt termő párák és gözelgések szolgálnak a' fellegeknek; Az égen a' sényes Nap az ő györs menésével; és kerülésével; az Hóld változásival; az Csillagok ékes rendtársásokkal és ragyogo csillámlásokkal, egy-máshoz közel és távul lételekkel, ugyan ki beszéllik az Istennek hatalmát és dicsőségét, ugy hogy helyesen mondatik amaz közönséges Vers: *Qui negat esse Deum, Cæli mox sidera spectat:*

Sidera qui spectat, non negat esse Deum.

4. Ho-

4. Holott minden helynek vadnak lakósi, ugy-mint a' föld rakva mindenféle állatokkal, a' Tenger halakkal; a' sok épületek emberekkel, a' pokol ördögökkel; az Egnek sem kell üresnek lenni, noha oda sem kell tellyeséggel rekeszteni az Istent. *Job. 12. v. 7. 8.*

II. AZ ISTENNEK isméretiről.

K. Tudgya é minden nemzetség, hogy légyen Isten?

F. Nem völt soha és nincsen sohol olly nemzet, a' kinek elméjében természet szerint belé nem nyomatott. avagy óltatott volna e' tudomány hogy légyen valami Isten. Mich 4 5. Gondoly akar minémü vad nemzetet, Pogányokat, Indulokat, Brassilianusokat, China országbelieket, Jápponiabélieket, vag' eg'ebeket, nem találz ollyat, kinél az Isten-ségnek valami s'ikrája nem csillámlanék.

K. Honnan vagyon az?

F. A' természetből. Mert természet szerint

A7

rint

rint belé őltatott az az ismeret az emberi nemzetben, *Rom. 1. 8. 19.*

2. E' széles világnak alkotmányinak szemléséből, a' közönséges gondviselésből, Napnak, Hóldnak, Csillagoknak fel-jövésekből, esőnek, harmatnak le-fzármozásokból, a' földnek és fáknak termésekből, az esztendőnek négy részeinek fordulásokból, és több afféle emberi hatalmat fellyül múlo dolgokból eszében vészi minden Nemzet, hogy légyen Isten. *Rom. 1. 20. Matth. 5. 45. Act. 14. 17.*

3. Az Istennek iteletiből. Mikor menydörgések, villámások, meny-ütőkövek, sebes esők, vészdelmes szelek-föld indulások, és hasonló rettenetességek léfznek, kitől még a' fene vadak és tengeri halak-is irtoznak, nints olly emberi nemzet, a' ki az Istenfeget, és annak hatalmagságát nem érzéné, vagy eszében nem venné.

4. Lelkek isméretiből. Mert ha az istentelen ember tellyességel el-hitet-hetné magával, hogy nincsen Isten, honnét vagyon tehát, hogy az emberi társaság kivől bujdosván, csak a' fa le-

velének

velének cserdüléséről is meg-menten?

5. Az emberek cselekedetiből. In-nét vagyon az, hogy inkább Napot, Holdat, oktalán állatot, fát, követ, vagy egyebet, tart Isten gyanánt, hogy sem-mint magát tellyességgel Isten nélkül valónak tartaná, vagy állatná.

K. *Mitől vagyon tehát hogy ez világ nem azon edgy Istent vall?*

F. Az ember mihelt ez világra születik, az Istenségnek valami képzését hozza magával annak utánna ha fel-nevedik, az az ő Isten felől való homályos képzése el neveztetik azoknak vallások-ról és religiojokról a' kik között nevelkedik, Török között Mahométiának, Spanior országban Pápiának. és mind addig mint edgy tapogatva keresi az Istent. *Act. 17. 27.* csak ahoz ragaszkodván a' mit szülei avagy fel-nevelői vertek elméjében, miglen oltán az Isten az embert meg-világosítja, hija, és igaz isméretire hozza.

K. *Mitoda tehát az oka, hogy némellyek Pogányoknak hivattatnak?*

F. Nem az ugyan, mint ha semmi Istent nem vallanának, hanem, mivel hogy

hogy ki légyen az Igaz Isten és minémü légyen, nem tudgyák az Istennek kegyelmének titkait nem értik, a' Fiút nem ismerik, az ő e' világra való jövését és váltságunknak érdemét az idvetségnek útát fokban soha nem-is hallották. *Joh. 4. 22. Gal. 4. 8.*

K. Miért tehát hogy el-kárhoznak holott Isten nem adta nekik szent Fida-nak ismertetit, hogy az által idvezül-hetnének?

F. Nem-is kárhoznak-el azért, hogy az meg-igért és el-jött Messiás Christus-ban nem hittének, holott az Evangeli-om ő töllök soha nem-is hallatott, mi-modon hinnének abban a' ki felől nem hallottanak? Rom 10 14.

K. Hát miért kárhoznak-el?

F. Azért, mert noha az természeti is-méret szerént meg ismérték hogy légye Isten. és e' világnak el-nézéséből ez-ke-be vöttek azon Istennek hatalmát, mind azonáltal nem dicsőitették az Istent, a' szerint az isméret szerint, sem pedig né-ki hálákat nem adtanak, hanem hijába valókká löttének az ő okoskodáfok-ban, magokat böltseknek alitván, bal-gata-

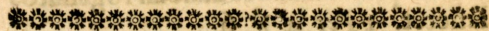
gatagokká löttének, annakokáért ma-gok menthetetlenek az Istennek itileti előtt. *Rom. 1. 21.*

K. Ha nem vólt semmi törvény ele-kebe adatva, a' melly szerint rendelék vólna életeket?

F. Magok voltak törvény magoknak, a' törvény bé-volt irva szivekben, az ő lelkek ismérzeti bizonytságot tévén, és magokat vádolván. Rom. 2. 7. 14. 15.

K. Mitsoda késlömbtség vagon ez aránt közzöttök s' a' hivek közzött?

F. A' hiveknek vagon iratott és ki-adatott törvények,életeknek rendelése-re. Es a' Szent Irásban ki-jelentett vi-lágosabb esmérzeti Istennek, az ő idve-zülésekre. Matth. 11. 27.

III. EZ VILÁGNAK igazgatásáról.

K. Hitesd-el azt-is velem hogy az Isten igazgassa ez világot?

F. Ha immár el-hitted hogy légyen Isten, mitsoda okok visznek arra, hogy az felől kételkedgyél.

K. Első-

K. *Elsöben ez: Mert azt gondolom. Igy volt ez világ mindenkor s' így is leszén?*

F. Nem jól gondolod. Mert nem volt így ez világ mindenkor; El-vezett egyfzer viz miatt, a' viz özönkor Noë idejében: Nem is leszén így mindenkor, mert vége tűz miatt leszén.

K. *A' kik a' vizözönben el-vezte-nek, mind el-kárhoztanaké?*

F. Miképpen hogy Noënak a' bárkában való meg-maradásából, ki nem hozhatni, hogy valakik a' bárkában voltanak mind idvezültenek, mert köztök vala az átkozott Chám is. Így az özönvizben való halásból ki nem hozhatni, hogy mind el-kárhoztanak volna mert a' Noë prédikállása fokokban foganatos lehetet. 1 Pét. 4. §. 6.

N A P.

K. *Azt is gondolom: Az Egen járo Nap, el-jár magától az ő dolgában, ha az Isten nem igazgattya is?*

F. Azt sem jól gondolod. Mert ha az Nap csak magától járna-el dolgában, tehát soha semmi változás nem lenne ő benne. Dehogy néha meg-bomlik az Napnak

Napnak járása, az a' jele hogy Isten igazgattya.

K. *Mikor bomlott - meg a' Napnak járása az Egen?*

F. Mikor meg-állott a' Nap az Egen, mint Josué idejében.

2. Mikor az Egen, vizfza tért a' Nap tiz grádussal, azokon a' grádusfokon melyeken alá ment volt immár. Esa. 38. 8.

3. Mikor fenyves nappal meg-setéült a' Nap az Egen. Mint a' Christus szenedésekor.

Ezek a' dolgok meg-mutatták, hogy a' Nap az Egen nem magától csak, hanem az Istennek igazgatásától függ, jár, kél és fordúl.

K. *Azt hallottam, Hét Egeke vadnak*

F. Nem tudom azt bizonyoson, de tudok hármat, a' Szent Irásból, Első a' levegő Eg, a' föld szinitül fogva a' Holdnak udvaráig; Másik, a' Csillagos Eg, Harmadik a' Menyország. 2 Cor. 12. 2.

H O L D.

K. *A' Hold az Egen mi hasznot teszén.*

F. A' Hold telik és fogy. Es így az Hold tölte, s' fogyta, téfzi az tizenkét Holna-

Holnapokat a' tizenkét holnapok téz-
nek edgy efszendőt.

2. A' Hold hivesíti az Etszakát, ugy
hogy, ha a' nem volna, tehát a' Napnak
szüntelen való hévsége miatt, minden
teremtett állat el-tikkadna, és minden
vetemény ki-száradna.

3. Az Istennek bőltseffége tehát hogy
nem csak a' Nap, hanem az Hold-is az
Egen szolgálnak ez világnak.

C S I L L A G.

K. Mitől *vagyon hogy Csillagok
ninesenek nappal?*

F. A' Csillagok étfzaka ragyognak
és tündöklenek, de mihelt a' fenyves Nap
fel-virrad, az ő fenyével és ki-terjett vi-
lágofságával el-fogja és el-fedi a' Csilla-
gokat, s' azért a' Csillagok nem látza-
nak nappal.

S Z I V Á R V Á N Y.

K. *A Szivárvány az Egen mire való?*

F. Hiszem látod zöld és veres szín-
nel elegyes.

K. *De azt kérdem. Mire való?*

F. A' Zöld szín, vizi szín, jelenti az
meg lótt vizözönt, hogy többé viz mi-
att e' világ el nem vész; A' veres szín, tűz
szín,

szín, jelenti ez világnak tűz miatt kö-
vetkezendő végét.

M E N Y D Ő R G E ' S.

K. *A' Menydörgés felől mit mondasz?*

F. A' Menydörgés az Istennek haragos
szava, azt mondgya Dávid, *Psal.* 18. A'
meny-kövek, az Istennek nyilai.

K. *Valóban félek mikor menydör-
gés vagyon?*

F. Nem csuda, mert Pharaoh Király is
fél vala. *Exod.* 9.

2. Nem csuda: Mert még az okta-
lan állat-is fél főt a' szarvas ijettében
idétlent szül. *Psal.* 29.

S Z É ' L.

K. *A' Szél szabadon fű, nints Isten-
nek arra gondgya?*

F. Szabadon ugyan, én sem tagadom
de ISTEN parancsol annak-is. Miért te-
hát néha a' szél nagy romlást tézzen? A'
Jobnak fiait leányit öfzve rontá, a' Ház-
nak négy szegeletit meg-rendité, s' más
házat nem bánta. Mi az oka? Az hogy
a' szél is az Istennek akarattyátul függ,
és annak enged.

2. Ha Isten parancsollya a' szél fűská-
kat hajt azonnal arra az országra vala-
mellyre

mellyre Isten parancsollya. *Exod. 10. 14.*

F ö L D.

K. *Hát a' Föld?*

F. A' Földet is az Isten tartya, hogy meg ne mozduljon, de affelől ha Isten akarja, mindgyárt föld indulás lesz, s' az a' jele, hogy ő is az Istennek igazgatásától függ, nem csak magától áll.

2. Ha Isten parancsollya, két felé válik a' föld; s' az is jele hogy Istenől függ nem csak magától áll. *Num. 16. 9. 31.*

32. *Meg-basáda a' föld meg nyitá az ő száját, és el nyelé az embereket, és minden marhájakat.*

V I Z.

K. *A' viz felől azt gondolom. Szabadgyában foly az ő folyásában; nincs Istennek arra gondya.*

F. Nem jól gondolod. Mert látodé hogy a' Viz hol egyenessen foly, hol kerül, hol tekerül; hol vízszá foly; az Isten hajtogattya valahova akarja, azt mondgya Salamon. *Proverb. 21. 9. 1.*

2. A' viz két felé vált, s' úgy állott mint a' kő fal, vizi természeté kívül, s' az Isten népének száraz lábbal való általmenetelt engedet. *Exod. 14. 9. 22.*

3. A'

3. A' Jordánnak folyo vize is két felé válék, Josué idejében; Melynek örök emlékezetire tizenkét követ hozának ki akkor a' Jordánnak közepiből; annak utánna meg térének ismét a' Jordánnak vizei az ő helyekre, és folynak vala, úgy mint az előtt. *Josué. 4. 9. 8.*

4. Elifeus az Illyés palástyával megüté a' folzó vizet, és két felé válék. *2 Reg. 2. 9. 14.*

5. Minden folyo vizek fietnek az Tengerbe, honnat ki jöttek, még is a' tenger soha meg nem árrad. *Eccl. 1. 7.*

Mind ezek meg mutatták, hogy az vizek is nem csak magoktól folynak, hanem az Isten igazgatásától fügnek és folydogálnak.

T E N G E R.

K. *A' Tenger felől azt hallom; ha elszakadna, ez egész világot el borítaná?*

F. Ne is kételkedgyél abban, mert ez egész világnak több része Viz hogy nem száraz föld.

K. *Talám valami nagy hegyek taroztatgyák a' Tengert, hogy ki ne folyjon ez egész földnek el borítására?*

F. De hogy; Egy tsepp hegy fintsen fok he-

fok helyen, egyenes sük mező a' tenger partya; De az Istennek hatalma tiltya meg; Eddig jőj ki és ne tovább; azt írja Job. könyvének harmintz nyoltz részében §. 10. 11.

2. Innét vagyon, hogy hat ora alatt néhol el-foly a' tenger Nap nyugot felé sebesen, és szárazon hadgya a' helyét; Azonban ilmét hat ora alatt visszfa jó nagy sietséggel azon elébbi helyére, és ekképpen meg-tartya az ő határát.

3. Ez az Istennek látható hatalma és bölcsesége, hogy légyen lako föld-is az embereknek és barmoknak.

H A L.

K. *Avagy csak a' Hal szabadon uszkál a' Vízben; Nints Istennek arra gondgya?*

F. Szabadon ugyan, En sem tagadom, de arra-is vagyon Istennek vigyázása. Mert a' Halásznak a' horgára nem akad egyéb hal, hanem a' kit Isten ád néki. Mint Péter halászáfa erre példa, és a' Jonás példája, holott a' Halnak parancsola az Isten, mint szintén egyéb teremtettt állatnak.

TűZ.

T ű Z.

K. *A Tűz felől azt gondolom; égő, természetee szerint, csak tegyenek valamit reá, a' mit égeessen; Nem kell itt az Istennek igazgatása?*

F. Ezt sem jól gondolod. Mert a' Tűz, akar mit hányanak reá, nem égeti meg, ha Isten meg-tiltya. Mint a' Babilonai kemenczében, a' Tűz nem égeté meg az három Iffiakat.

2. Ellenben ismét, A' tűz, természetee ellen, a' vizet-is meg-égeti, ha Isten parantsollya. Mint Illyés idejében a' Báál Profetáinak vizét, melly az árokban vala, meg égeté a' tűz. 1 Reg. 18. §. 35. 38.

K. *Természetee ellen-is cselekezik tehát a' Teremtettt állat, ha a' Teremtettt Isten kívánnya?*

F E J S Z E.

F. Nem tudodé, hogy a' Fejsze-is úsz a' vizen, ha Isten parantsollya.

K. *Ki látta azt?*

F. Látta Elifens; és az ember, a' ki ki vőtte a' fejszét a' vízből. 2 Reg. 6. 6.

K. *Vagyoné több akadályod, melly miatt juttz olly gondolatra, hogy e' világot nem Isten igazgatlya?*

F. Vagyon.

B

FER-

FERGEK ES OKTALAN állatok.

K. Látom, hogy a' barom és egyéb oktalán állat, semmit nem figg az Istenől?

F. Nem jól látod, mert nincsen olly alá való teremtet állat, melly nem engedne, ha az Isten szólitja. El-jő a' fereg, a' béka, a' rétű, a' bogár, a' faska, az egér, a' kigyó, a' eserebogár, a' hernyó; ha az Isten küldi ezeket, azonnal el-jőnek, a' mezeigyümölcsnek el-veztetésére, az embernek büntetésére, mint az Egyptomiakra, *Exod. 8.* Es miat a' Herodest meg-emésztették a' fergek. *Act. 12.*

2. Ha Isten parancsolja, a' Szamar emberiszózatot szöll, mint a' Bálám számára, az uton meg-szollala, és monda Bálámnak: *Mit vétettem tenéked, hogy immár engemet háromszor vertél-meg?* *Numer 22. 28.*

3. Ellenben pedig; Ha az Isten meg-tiltya, az eb sem mozdittya-meg nyelvét, azaz, nem ugat. Ejszélkor jöve-ki Egyptomból az Izrael népe, nagy zör-géssel, csaté-patéval, rakodással, költöződéssel, de az eb sem mozdítá-meg nyelvét.

nyelvét ellenek, természetek kivől, kivál-keppen étfzakának idején, *Exod. 11. 7.*

4. Ha az Isten meg-tiltya; Az eh Oroszlán nem bántathya az embert, mint Danielt nem bántá a' veremben, noha azért vetették vala oda, hogy az Oroszlány el-szagassa Danielt, *Dan. 6.*

5. Ha az Isten meg-tiltya; A' kigyó sem csipi-meg az ember kezét. Mint Pál venyikét széd vala, hogy a' tűzre rakja, a' kigyó a' kezére ragada, de nem lön semmi nyavalyája, *Act. 28.*

M A D A R.

K. Hát a' Madár felől mit mondasz?

F. Ha Isten parancsol neki, ő is enged az ő teremtojének. Az hollok vissz-nek vala kenyeret és húst minden nap, ebédére s vacsorájára, Illyéfnak, a' drágaságnak idején; és ekképpen táplállyak vala az Isten parancsolattya-ból, *1. Keg 17. 6.*

2. A' Strucz madár, goromba állat, az ő tojását el-hadgya a' tenger partján, a' fővényben takarván, úgy annyira hogy el-felelkezik rolla, és a' barom is el-tapodgya; a' mezei vad is el-nyomodgya; De az Isten az Napnak az ő fenyi-

vel melegítvén; ki költi más munkája által, a' strucz madárnak gondviseletlen-sege miatt, *Job. 39. 17.*

K. Sokat tanulok énekekből?

F. Tanuld meg, hogy Meny, föld, és minden azokbanlévő teremtettállat, az Istenben él, mozog és vagyon, és hogy semmi nintsen, a' mi egy szempillantásig meg álhathatna, ha Istentől kézen fogva nem tartatnék.

2. Ne gondold azt, mint ha az Isten e' világot csak teremtette volna, és osztán vesztében hatta volna, akár hová légyen. Mert igen oktan az a' ki valamihez fog, nem tudván mi végre; az Isten pedig bölcs, a' ki mindent bizonyos végre teremtett, még a' gonoszt is a' veszedelemnek napjára, *Példab. 16. 3.*

3. Igen tudatlan műves volna az, a' ki művét el-vegezvén, nem tudná avagy nem akarná igazgatni: Az Isten pedig tudgya és akarja is e' világot igazgatni, mert gyönyörködik az ő kezének munkáiban, *Psal. 104. 31.*

K. Miért irtozik hát az ember annyira a' kigyótól, békától?

F. Nem a' teremtés annak oka.

Mert

Mert az ISTEEN meg tekinté, valamit tetemtett vala, és imé igen jó vala.

2. Nem is a' kigyó, béka, magában annak az oka. Mert ötet az ISTEEN izép péteremtette vala, nem irtozott az ember tőlle, nem is vala ártalmas állat.

3. Hanem annak oka, az embernek esete, és meg-veszett természetete a' bűn miatt, úgy hogy immár fok állat ártalmára vagyon és irtozására az embernek, a' boszszú álló Istennek büntetéséből, mint a' Szent Irás mondgya.

IV. A' SZ. IRÁSROL.

K. Vagyon-e inkább Szent Irás?

F. Ha immár el-hitetted magaddal, hogy légyen Isten és Isteni gondviseles, el-kell hinned azt is hogy azon ISTEEN egyszer s' mind UR és KIRÁLY légyen. Hogy ha azért e' világi Királyok Fejedelmek, törvényekkel, és ki-adott parancsolatokkal, birják és igazgattyák az ő birodalmok alatt valokat; annyival inkább az bölts ISTEEN birja ez földet törvényével, rendelésekkel, parancsolatok-

B 3

kal,

kal, ígéretekkel, fenyegetésekkel; ki-jelentett akarattával; mind ez pedig nem egyéb hanem az egész Sz. Írás.

K. Miért hogy mostan láthatoképpen nem mutatja meg magát az Isten?

F. Az Isten, az első időkben meg-jelent ugyan ottan ottan, és maga százáriak szöllásával vezérelte az ő népét; de annak utánna az Istennek népe fokasodván, levél által szöllöt vélek, az az; a' tövének leírásával és ki-adásával; a' Prophéták és Apostolok írásival tanította és tanította most is az ő Anyaszent-egyházát.

2. Az Isten ez azánt úgy bánik az emberrel, mint az ember a' maga gyermekével. Míglen az gyermek nevedéken, magunk beszédével tanítottuk, hon tartván szóval oktattuk; annak utánna fel-nevelkedvén, tőlünk el-bocsátjuk és levél-írás által igazgattuk.

3. Esmint a' tanító Schola mester-, elsőben szóval tanította és ígéretekkel biztattya a' tanuló gyermekeket; de annak utánna, nevelkedvén, írással és törtévénteleibe szabással igazgattya azon tanulóknak elméjét.

K. Hogy

K. Hogy hogy irhatta-le Móses a' teremtetést, holott sok száz esztendővel született az után?

F. A' Patriárkák mint egy kézrűkézre adták az ő fiaiknak, meg-beszélvén Ádám Sethnek, Seth Enósnak, Kájnán Malalcélnak, Malalcél Jarednek, Jared Enochnak, Enoch Matufalemnek, Mathufalem Lamechnek, Lamech Noënak, és így ilyen formán tudták a' Vizözönig; A' Vizözön után Noë meg-beszéllette az ő fiainak Abrahámig; Abrahám is meg-beszéllette az ő fiainak, Mojsesig; Mojsessel osztán le-íratta az Isten mind a' teremtetést, s' mind több sok csuda dolgait, *Exod. 17. 14.*

K. Ha a' Szent Írás is csak olyan mint az egyéb írás?

F. Nem. Mert a' Szent Írásban az Istennek olly nagyságot csuda tételi és dolgai irattának le, minémű az Izraél népének a' veres tengeren száraz lábbal való által hozatása; a' pusztában negyven esztendeig mennyei kenyérral tápláltatása; a' Napnak az égen meg-állása; halottaknak fel-támadása, és a' többi.

B 4

Illyen

Illyen dolgok soha semmi egyéb iratokban nem találtnak.

2. Mert a' Szent Irásban olly szentséges parancsolatok és mennyei igiretek adatnak előnkben, minémő soha semmi egyéb irásokban nem találtnak.

3. Mert a' Szent Irásbéli törvény, úgy meg-rettenti a' bűnben élő embert, és az Evangéliom úgy meg-vigasztallya a' megtérő embert, hogy semmi egyéb irás arra nem érkezik, nem-is arra való,

K. *Ha olly homályosan vadnak némely dolgok az Irásban.*

F. Semmi homály nints az idvességnek dolgára nézve, elégséges világos a' miben az idvességre szükséges.

K. *Ha néhol olly együgyű szók vadnak a' Szent Irásban?*

F. Az-is a' mi javunkra vagyunk. Mert ha az Isten az ő meg-foghatatlan Isteni Felfogéhehez képest való szokkal szollana, meg-sem érhetné az ember, mint az Istennek csak ez edgy neve-is, *Eheje*, meg-mutattya, *Exod. 3. De* mint az édes Atya, gyermekihez szabja magát, s' gyermeki szókkal szoll nékik; így szoll az Isten-is a' Szent Irásban minékünk.

K. Hi-

K. *Hideg-letés ellen a' Szent Irásból jó-e valamit le-írni, és a' betegnek nyakára kötni?*

F. Nem jó. Mert az Isten Igéje nem teszi betegségnak, hanem lelki betegségnek orvossága.

2. Az Isten szivet kíván, hogy az ő igéjét szivedben bé-vegyed, nem a' nyakadra kössed.

3. Boldogok a' kik az Istennek igéjét halgattják, és azt meg-tartják, azt ki-áltya Idvezitők, *Luc. II.*

K. *Mitől vagyom az, némelly embernek idvességére szolgál a' Szent Irás; némelynek pedig csak bolondságnak látszik?*

F. Nem a' Szent Irás annak az oka, hanem az embereknek külömb külömb természetek. A' Napnak hévségétől a' viasz meg-olvad. a' fár meg-keményöl; A' Napnak fényére egyenes szemmel néz a' Sas, azon Napnak fényét nem-szenvedheti a' bagoly. Nem a' Nap a' vétkes, mert a' Nap edgyaránt szolgál mindkettőnek, hanem a' sárnak természete, s' a' bagolytak a' maga szemének gyengesége, az oka.

B 5

2. Azon

2. Azon egy virágról a' méh mézet a' pók pedig mérget ízi, nem a' virág a' vétkes, holot egyenlő succust ad mind kettőnek, hanem a' póknak a' maga mérges természeté.

3. A' kőben meg-botlik az ember, nem a' kővétkes, mert ugy minden ember meg-botlanék abban, valaki azon által menne; hanem hogy meg-botlik, annak oka, avagy a' fetétség, avagy az embernek vigyázatlansága; avagy vaklága. Igy vagyon az Isten Igéjének dolga az emberekkel.

K. Hát az emberre nézve mi haszna vagyon a' Szent Irásnak?

F. Ez, hogy a' nyavalyás és elméjében feledéken ember, az Istennek csuda dolgairól meg-emlekezheffék: és hogy nyavalyáságából ki-fzabadulását, idvefélegének uttyát és modgyát abból ki-tanulhassa, 2. Tim. 3. 15.

V. AZ EMBERNEK

esetéről.

K. Honnan vagyon az embernek nyavalyásága?

F. Az

F. Az első embernek esetiből, a' kit Isten maga képeére épségben és szentségben teremtett vala, ugy hogy az ember ha végig abban meg-marad vala, ez nyavalyáságot el-kerülhetett volna.

K. Miért teremtette ISTEEN az embert olyan változhatóvá?

F. Mi haszna hogy ISTEEN ellen vessegefz? Ki volt neki tanátsoffa?

2. Mert az emberi természethez ilendő tulajdonság kívántatott, nem lehetett az embert Istené teremteni, hogy változhatatlan és bünbe eshetetlen legyen, mint önnön maga az ISTEEN.

K. Miért nem gátolta-meg tehát ISTEEN az embernek esetit?

F. Azért, mert nem akart erőszakot tenni az embernek akarattján.

2. Mert azzal akarta meg-probálni az embernek engedelmességét.

K. Minnyájan vétkezünk-e az edgy emberben?

F. Minnyájan. Ugy tanittya az Irás.

K. Hogy-hogy lehet az, hogy edgy embernek vétke minnyájunknak tulajdonittasfék?

F. Ugy, hogy az első ember nem

magán való személy vala, hanem az egész emberi nemzetnek feje, kezdete, és mint egy törőke, kiből mint annyi ágak nevedtünk, és kinek ágyékából származtunk, *Rom. 5. §. 12.*

VI. AZ EL-VÁLASZTÁSRÓL.

K. Micsoda indította tehát Istent arra, hogy mind el ne vesszszünk?

F. Egyedül az ő kegyelmes szabad akarattya Eph. 1. 5. Mint szintén mikor valamely Király ellen pártütés léfzen, a' pártütők személy szerint edgyül edgyig méltók az halálra, de ha egy része meg tartatik életben az a' Király kegyelmessége; ha a' többi exequaltatik, érdemlett büntetések szzenvedik.

K. Ingerelheti é az el-választott ember a' meg-vetettet, mivel ő ki hozatott a' veszedelemből?

F. Nem. Mert holott ő is azon haragnak fia vala. az Isten ingyen való kegyelmességéből könyörüle rajta. Eph. 3. §. 3.

K. Pa-

K. Panaszolkothatik é az meg-vetett ember, hogy ő a' veszedelemnek sárában hagyattatott?

F. Nem. Mert érdemlett büntetéft vefzen, az Istennek igazságának kívánáfa szerint

K. Micsoda véget néz az Isten ez cselkedetiben?

F. Hogy az ő kegyelmességének és irgalmaságának dicsősége ki tessek, a' kegyelemnek edényében a' kik meg-tartatnak: Rom. 9. 23. Azokban pedig a' kik bűnökben el-vefznek, meg-mutassa azt, hogy ő természete szerént Szent, és a' bűnnek gyűlölöje, és hogy a' bűnnek büntetésében az ő itéletinek igazsága nyilván ki-jelennyék.

K. Ertem, hogy ezek meg-lakolnak a' bűnért; de amazok könnyen jutnak az id-vefsegre?

F. Könnyen ugyan, ha csak önnön magokban nézed, de ha meg-gondolod az Istennek Fiának szzenvedésének érdemét. mellyet érettek és helyettek szzenvedet, melyhez ők ragafzkodnak. és hittekké magokéva téznek, eleget törtek a' bűnért, nem kicsiny árron váltattak

B7

bizony

bizony meg, nem veszendő állapotokon, mint aranyon vagy ezüstön, hanem drágalátos véren, tudni illik a' mákula nélkül való báránynak a' JÉsusNAK vétén, 1 Péter. 1. 19.

K. Hogy-hogy lehet e' kétféle: Kegyelemből idevezűlnék; s' eleget is tőttek Christus által a' bűnért?

F. Ha az Atya Istennek indulattya't tekinted, a' kiingyen való jó kedvéből küldötte Szent FIAT, az emberi testnek fel-vételére és a' mi váltságunkra, kegyelemből vagyon ez: De ha az el-jött Messiás Christusnak a' felvött testben, való kin szenvedését és halálát fontolod elég tétel ez, az hiveknek bűnökért.

K. Meg-tudhattya é ember, hogy ő vála'sztott fia vagy léánya Istennek?

F. A' folyamaton, a' forrásra vagy kut főre meherz: Igy hited és jó cselekedetid által, mellyek folynak a' vála'sztásból, juthatz magad elsméretire, és itéltire.

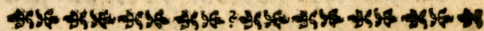
K. Ha az hitetlenek is gyakran jó cselekedeznek?

F. Cselekedeznek ugyan jól, de nem jól, mert nem jó véget néznek es-lekedetekben.

K. Mi.

K. Mítoda külömbség vagyon tehát közöttök, az Hivék között, holott mindenik féli az Istent?

F. Az hitetlen ember nem féli az Istent, hanem fél az Istentől, a' büntetés miatt, előtte forogván a' reá következő veszedelem, innét vagyon hogy néha meg-álazza önnön magát. Mint szintén a' lopo fél a' Magistratustól de nem szeretetből hanem az executionak és büntetésnek eszébe jutásából: Az Istennek hivi felik az Istent és tisztelik, miként a' fiu édes atyát, szeretetből, nem büntetésnek félelméből, ugy hogy ha szintén femmi pokol nem volna is, ugyan még-is szeretné ő az ő Istenét, a' gonoszoknak büntetésében is olyan dicsőséges Istennek isméri, mint szintén az joknak idevezetésében.

VII. A' BŰNRŐL.

K. Az Hivék vétkeznek-e Isten ellen nagyobb, vagy az hitetlenek?

F. Ez aránt inkább vétkeznek az hivék, mivel-hogy Isten az ő elméjeket meg-

meg-világosítottá; amazoknak nem annyira.

2. Mivel-hogy az hivek a' kegyelem által inkább ellene álhatnak a' testnek gonosz kívánságinak; amazok pedig nem annyira.

De ellenben.

Inkáb vétkeznek az hitetlenek, mert vakmerőségéből, szántszándékból, és igyekezetekből vétkeznek: De az hivek erőtlenségéből, sokszor kedvek ellen és gyarłoságból.

2. Az hitetlenek a' bűn tétel után, abban gyönyörködnek, és ugyan dicsekednek; az hivek meg-szomorodnak.

3. Az hitetlenek meg nem térő szándékból hanem abban ha modgyok lehet végig meg-maradásban, vétkeznek; az hivek ha el-esnek, meg-térnek.

K. Miképpen bocsátta elő az Isten az embert a' bűn tételben?

F. Akképpen, hogy ha semmi akadályokat nem vét az ember eleibe.

K. Igaz-é az hogy Isten akarja a' bűnt?

F. Akarja, az az, nem áll ellene gyakorta, hanem meg engedi, rea bocsátta az embert; de ha így érted, akarja,

akarja, az az, javallya, nem igaz.

K. Holott az Isten áderőt az embernek, hogy hogy lehet nem részes azon embernek vétkeiben?

F. Az erős, mozdulás, és egyéb tehetőség, mellyet Isten adott természet szerént a' testben, Istentől vagyon, és nem bűn az magában, mint szintén az okatlan állatban; de annak a' mozdulásnak illetlensége, rendeletlensége, és fogyatkozása; az embertől vagyon a' bűn.

Péld:ok: mikor a' lopo ki nyujtya a' kezét a' pénzre, az a' kéznek ki-nyujtása, a' mennyiben természet szerint való mozdulása, kezének mozgatása, ujjainak, Istentől vagyon az, mert ő általa élünk; † mozgunk és vagyunk, jo eddig és nem bűn: de azon kéznek ki-nyujtásában való illetlenség, tilalom ellen való rendeletlenség, és abban való egyéb fogyatkozás, a' loponak szabad akarattjától vagyon, és bűn. Act. 17 18.

K. Hiszem meg-cselekedhetné Isten hogy ne adna erőt senkinek a' bűn tételre?

F. Meg-cselekedhetné ugyan az Isten, hogy mint Jeroboámnak, a' Propheta

phéta ellen ki-nyujtott keze, azonna meg-szárada; de a' bôlcs ISTEN az emberen erőszakot nem téfzen, hanem reá bocsáttya az embert szándéka szerint, valo vétkére: Meg-eselekedhetette volna a' tékozló fiunak attya, hogy pénzt néki ne adott volna, de pénz adásával mibûne volt az Attyának abban, hogy a' fiu tékozló gonosz életet élt? *Reg.*

23. 15.

K. Miképpen forog tehát az Istennek gondviseleése az bûn környél?

F. I. Reá bocsáttya az embert a' bûn-tételre. Psal 81. 13.

2. Azon Isten gondviseleésébôl bizonyos dologakad az ember eleibe, melybe vétkezik. *Exod. 21. 13. Gen. 4. 58.*

3. Határt vét Isten a' bûnnek. *Gen. 6. 5. 7.*

4. Jora fordittya a' bûnt. *Gen. 50. 20. Act. 3. 17. 18.*

K. Ekképpen, Nem oka é Isten a' bûnnek?

F. Semmiképpen nem. Hogy megengedi, azért nem; Mert ISTEN nem akar erőszakot tenni az emberen, hanem elméjének kívánságában elő bocsáttya.
Psal.

Psalmor. 81. 13. Actor. 4. 14. 16.

2. Hogy bizonyos dologakad az ember eleibe, melybe vétkezik, innét inkább az Istennek jóvolta tetfzik - ki, hogy a' gonosz ember, minémü a' gyilkos, nem mindenkor azt a' kit akar, hanem mást talál meg ölni, innét vagy on, hogy gyakorta egy el-szabadul, a' másik a' veszedelemben marad.

3. Határt vét a' bûnnek. Mint szintén a' ki az gyuladást meg-oltya, hogy tovább ne mennyen, nem oka az a' puztito égetésnek; Igy az isten nem oka az bûnnek.

4. Hogy jora fordittya a' bûnt; *Act. 17. 18.* Ez is inkább dicsôségére vagy on Istennek, a' ki a' gonoszból jót, a' setétségbôl világosságot, tud ki-hozni, mint Joseph is mondgya, vala az ô attyafiai-nak: *Ti úgy mará, gondoltok én ellenem gonoszt, de Isten azt jora fordittya, hogy sok népét tartana-meg ez életben.*
Gen. 50. 20.

K. Hát a' bûn dicsôségére vagy on Istennek?

F. Nemi a' bûn magában, mert a' bûn ellenkezik az Isten dicsôségével, hanem a' bûnô-

a' bűnösöknek igazgatása, és Istennek gondviselése a' bűn környül.

K. Hogyhogy lehet az hogy azon egy cselekedben forogjon az Istennek gondviselése; a' gonosz embernek igyekezete oda járul az ördögnek is incselkedésé?

F. Meg lehet az külömb külömb végekre nézve. Példának okáért, Szent Jóbnak szenvedésében, az Isten e' végre nézett, hogy Jobnak békés türesét meg próbállyá, és ez világ eleibe terjeszse; Az ördög pedig incselkedet azon, hogy Jóbot kétségben ejtse, és az Istent szemtől szemben véle meg-átkoztassa; A' gonosz emberek úgy mint Sábéulok és Caldéulok azon voltak hogy Jobban boszszút tegyenek, és jovaival töltözzenek. Hasonlóképpen hogy Josephet, az ő bátyjai el-átták, Istennek gondviselése volt az Izraél fiainak következendő nyomoruságok felől. *Gen. 45.*

5. Az ördögnek incselkedése volt, hogy az atyafikat egymásra támaszsa, és gyilkosságba hozza; A' bátyjai pedig azon voltak, hogy gyűlölségeket Josephen ki-tölthessék.

K. Igazé

K. Igaz é az, hogy az Isten néha az bűnt bűnnel bünteti?

F. Igaz, mert Dávidot fajtalan cselekedetiért meg-bünteté Isten Absolonnak fajtalan cselekedetivel. *1 Sam. 21. 11. Confer. 1 Sam. 16. 22.*

K. Hogyhogy lehet az?

F. Ugy hogy Dávidra nézve, szenvedés volt; Istenre nézve büntetés avagy büntető ostor volt: Absolonra nézve, vétek volt. Sémei szidalmazza Dávidot Sémeire nézve bűn volt, Dávidra nézve szenvedés volt; Istenre nézve, büntetés és büntető ostor volt. Az Ur mondotta: szidalmazza a' Dávidot. *2 Sam. 16. 7. 9.*

K. Ha Absolon vagy akár ki efféle cselekedetivel az Isten akarattját viszi végbe, úgy tetczik, nem vétkeznek?

F. De Absolonnak avagy akár kinek efféle cselekedetivel, csak ezében sincsen hogy Istennek büntető akarattját vinné végbe, nem-is gondolkodik arról, hanem csak a' maga fel-töltt akarattjának és gonosz kívánságának tészzen eleget, és ekképpen vétkeznek.

K. Hogy nagyon az?

F. Mint a' veszző az ember kezében, úgy

ugy vagy on az ember az Isten kezében, és meg-sujt véle. az az, meg-büntet egy embert a' másik által. *Esa. 10. 5.*

K. Ertom, de azt mondom; Ha a' veszfő nem vétkezik; miértén így az ember kivél mint veszfővel meg-sujt más embert az Isten, az-is nem vétkezik?

F. Nem vétkeznek, ha az felől Istennek ki-jelentett akarattját, s' parancsolattját vőtte volna.

2. Ha Istennek akarattjához s' parancsolattjához való engedelmességből cselekednek az ember.

3. Ha azt a' véget nézné, mellyet Isten *intendál*. De ez három közzül mivel hogy edgyik fiatsen csak gondolattjában-is a' gonosz-tévő embernek, hanem csak az maga gonosz szándékát vilzi vége, azért maga menthetetlen és vétkezni mondatik.

4. Nem vétkeznék, ha az Isten az embert kételenitené; De nem kételeníti az Isten az embert, az ember-is nem kételenségből cselekezik. Példának okáért, Judás veszfő volt az Atya Isten kezében, ő általa adatott-el a' Christus; Az lőtt-meg, a' mit az Istennek keze és tanátsa

tanátsa el-végetet volt. *Aét. 4. 28.* De kicsoda kételenitette judást? Ki erőtete? Senki sem, hanem maga szabad akaratya, gonosz fősvénysége, a' vittereá, hogy áruló legyen, es ekképpen halál-képpen vétkezett.

K. Mihez tartszá ez aránt magamat?

F. Magadra vigyázz, Eszközökkel ély, mert az Istennek igazgatáfa nem rekeszti-ki az eszközökkel való élést.

2. Meg ne ijedgy ellenségedtül. Gondold-meg csak olyan ő, mint a' veszfő az Isten kezében, mihelt akarja Isten, el-töri.

3. Ne átkozz senkit ki téged háborogat. Gondold-meg másnak kezétül sügő, tudni-illik, Istenől. Tudd-é mit mond Christus Urunk Pilátúnak: *Semmi hatalmad nem volna én ellenem. ha tenéked onnét felljül nem adatott volna Joh. 19. 11.*

K. Idét ugyan mindenkor veá bocsáttya é Isten az embert a' vétkekre?

F. Nem. Mert fokszor inkább megátollya az embernek igyekezetit, mint Abimeleket meg-tartoztatá Isten, hogy ne illetné az Abrahám feleségét; *Gen.*

20 6 Ha fönloképpen Herodes szándékját el-bontá, hogy ne küldené a' bölcsekkel egy uton s' edgyút vélek, hohérokat; a' született Jéfusnak meg-öletésére. *Matth. 2.*

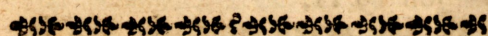
K. Mikképpen gátolja-meg Isten az embernek gonosz igyekezetit?

F. 1. Avagy mást hozzá hasonlo eröst, vagy nálánál hatalmassabbat támaszt ellene.

2. Avagy azt az embert a' kire fenekedik, más helybe viszi Isten előle, mint Illyést Acháb elől.

2. Avagy valami kár vallást, betegséget, vagy egyéb nagy gondot, bocsát rá Isten, melly miatt az ember végbe nem viheti fel-törtt gonosz szándékját.

4. Vagy magának vagy háza népe közzül valamelyiknek halálát hozza-el ISTEN.

VII. A' BÜNBE MEG- keménnyült em- berről.

K. Hát az kit meg-keménnyit Isten?

F. Vesz-

F. Veszdelmessébb annak állapotya. Exod. 7. 6.

K. Mi képpen keménnyíti-meg Isten az embert?

F. Nem úgy mint ha az embernek lágy és engedelmes szivét lelkét, keményitené-meg; mert ez nem fér az Istennek igazságához.

2. Nem-is úgy-mint ha az embert, a' ki láttya, hallya, fogadgya, az Istennek intésit fenyegetésit, meg-vakítaná, hogy ne lásson, meg-keménnyitené hogy szót ne fogadgyon, mert ez-is nem fér az Istennek igazságához.

K. Hát mikképpen keménnyíti-meg Isten az embert?

F. Mikor az embernek bűneinek büntetésére, annak elméjét meg nem világosítja, hanem elébbeni vakoskodásában hadgya. *Esa. 6. 9.*

2. El-fordult akarattyát meg nem téríti, hanem elébbeni gonoszságának büntetésére, meg általkodottságában szabadon elébb menni bocsáttya. *Psal. 81. 13.*

3. Midőn az embernek magától meg-keményedet szivét, meg nem lágyítja, hanem azon keménységben hadgya.

C

4 Avagy

4. Avagy azon embernek gonofzságának büntetésére a' kik Istennek sem szép igéretivel sem rettenetes fenyegetésével nem mozdul, az olyan magától meg-keményedett és meg-átalkodott szívet, ugy meg-keményíti osztán az Isten, hogy ugyan légyen meg-keményült, meg ne gyógyulhasson, meg se térhessen, hanem meg-átalkodott keménységében veszfzen-el. *Esa. 6. 9. 10. Ezec. 20. Rom. 1. 28. 2 Tess. 2. 10. 11.*

K. Nagy dolognak látczik ez éne-lőttem?

F. Tanully belöle, hogy a' ki az Istennek türésének és hozfzsu ideig való várokozásának gazdagságát meg-vetette, az Isten az olly embert adgya el-for-dult elmének, hogy a' maga indulati és szívének éktelen kívánsága szerént rohannyon a' vétekre, és mennyen a' veszedelemre. *Rom. 1. 28. 2 Tess. 2. 10. 11.*

K. Nem léfzené Isten oka annak az embernek veszedelmének?

F. Miért lenne? Avagy a' Biro a' ki igazságos törvénynek ki-szolgáltatása szerint

szerént toha többé meg nem kegyelmez a' lator embernek, hanem érdeme szerént való büntetést vét reá, sőt ugyan halált; oka é annak halálának? Nem a' Biro, nem; hanem a' lator embernek meg-rögzött vétke. Szintén így forog az Isten is a' kemény meg-átalkodott embernek büntetésében.

K. Sira Jépus Jérusálemen, de affelöl el pusztula?

F. A' Biro-is szánnya sőt meg is firatya néha a' sententiázott embert; de az igazság és az igazságnak ki-szolgáltatása azt kívánnya, hogy affelöl csak el-űsék a' fejét: Így az Istennek irgalmasága szánnya a' bünös embernek romlását, de azon Istennek igazsága azt kívánnya hogy a' bün meg-büntetödgyék még harmad és negyed iziglen-is!

K. Mikor él az ember leg-veszedelmesebb állapotban?

F. 1. Mikor az Istennek haragja fekszik rajta, de ő azt nem érzi, és súlyosságát észében nem véfzi.

2. Mikor az Istennek igéje bővön hirdettetik, de az U'k szava gyalázatban

vagyon és az ember a' bűnben annál inkább keményedik. *Jer. 6. 7. 10.*

3. Mikor az ember a' bűn tétel után nem érez szívében semmi keferőséget, hanem inkább gyönyörködik a' bűnben, és ottan-ottan ugyan dicsekedik gonosz cselekedetivel. *Prov. 2. 14.*

4. Mikor az Isten az ő rettenetes ítéletit mutogatja azonban az ember csak nem is sajdítja, hanem szintén olyan nagy bátorsággal mégyen elő gonofzságában, az Isten látogatásának napjait e szében nem vévén, melly dolog miatt sira Idvezitők Jérusálemen. *Luk. 19.*

K. Mihez tartsam ez aránt magamat?

F. 1. Eleit vegyed, hogy valamely bűnben meg ne keményedgyél, mert ha meg-keményited magadat, úgy fordulhat, úgy meg-keményit az Isten, hogy nehezen gázolsz-ki belőlle, vagy soha sem.

2. Eszedben veszed, hogy az Isten tégedet szádra bocsátott, szabadon nyargalsz a' bűnben, senkitől semmit sem félsz, el-hidd, hogy veszedelmes állapotban vagy léleekben?

3. Imád-

3. Imádkozzál azért; *Teremtés én bennem tisztá szívét Isten, és az engedelmes ségnek lelkével erőfít - meg engemet. Psal. 51.*

4. Az Istenre ne vés, az Isten ne vádold, mert Igaz az Isten az ő cselekedetiben, és tizta az ő ítéletiben. *Psal. 51.*

IX. A' SZ. LÉLEK ELLEN VALÓ VÉTEKRŐL.

K. Micsoda ember veskezik a' Szent Lélek ellen?

F. A' ki nem felelemből avagy gyarlóságból, hanem szántszándékból, el-tökéltett akarattól, a' meg-ésmért és el-hitt igazságnak, lelki ísméreti ellen, el-lene mond. *Heb. 10. 26.*

2. Nem csak ellene mond, hanem azon igazságot ördögi gyűlöléssel gyűlöli, karomlya, fel-emelt kézzel üldözi, és abban végig meg-maradni s' inkább inkább dühösködni minden erejével igyekszik. *Marc. 3. 29.*

C3

3. Nem

3. Nem hogy meg-térésre igyekeznék, de az Istentől rendelt eszközöket meg vetvén, az UR Jásufnak-is vérét mint valami állatnak vérét lába alá tapodni kész volna. *Heb. 10. 7. 29.* A' ki azért ezeknek mindenik ágaiban részesül, Sz. Lélek ellen vétkezik.

K. *A' ki igaz vallását meg tagadja?*

F. El-hidd, hogy ez nagy vétkeknek első gráditsára fel-lépett, mindazonáltal ha a' többire fel nem hág, lehet még valami reménység felölle, a' mi ítéletünk szerént.

K. *A' ki közöttünk a' lélek nevezetivel szitkozodik Sz. Lélek ellen való vétek-e az?*

F. Hogy ha valaki az Léleknek emlitésen és nevezetin, a' Sz. Háromságnak harmadik személyét a' Szent Lélek Istent értené, és értve tudva, szemtül szembe szidná; olyatén vétek volna: De mivel hogy többire külömben vagon a' dolog, noha nem kicsiny bün, mindazonáltal arra a' grádusra nem megyen-fel.

K. *Miért hívattatik halálra való vétkekre a' Sz. Lélek ellen való vétek?*

F. Mert

F. Mert kétségnélkül örök halál követi.

K. *Eshetik-e ilyen vétkekben az Istennek fia leánya?*

F. Tellyességgel, nem. Mert a' választottak Istennek ereje által öriztetnek az idvességre, és örök életet ad Isten az ő juhainak: De mindazonáltal ez vétkeknek sok részeibe eshetik bizonyára, mint olvassuk *Manasseh* felől az Isten felől Ezechiás Királynak fia felől, a' ki az Istennek igaz tiszteletit el-rontá, a' bálványozást fel-állatá, magát váraslok után adá, sok több Istentelen gonofságot cselekedék, de holtig abban nem marada, hanem meg-tére és poenentiát tarta; *Péter Apostol* a' Christust megtagadá, rut esküvéssel, de nem ördögi gyűlölségből hanem felelemből, erőtlenésgből, és holtig abban nem marada; hanem keserves sirással poenentiát tarta: *Pál Apostol-is* az Istennek hiveit üldözi vala, a' Christusnak vallását háborgattya vala, de nem meg-ismért világosságból hanem tudatlanságból, és holtig abban nem marada, hanem meg-rette-ne, és poenentiát tarta; Innét azért il-

C 4

lyen

lyen értelmet végy: Valaki bűneiből meg-tér, bátor rettetetes vétkei cselekedett légyen, bizonyos jel az, hogy e' véteknél minden ágaiban nem létezett, és Sz. Lélek ellen vétkezettnek nem mondatik, annakokáért az idvességre meg tartathatik.

K. Mitől esik az, hogy az Istennek való ember-is ennyire megyen a' véteknél?

F. Attól, hogy az ember a' szívet őrizetben nem tartja.

2. Az Istennek nála lévő kegyelmét nem neveli, hanem a' bűnt az ő szíven uralkodni engedi.

K. Miért kellene a' szívet őrizetben tartani?

F. Azért, mert az embernek szíve szüntelen mozgásban vagyon, család a' szív minden dolognak felette és gonosz, azt mondja Jeremiás: mindenkoron vagyon néki tiltott dologra való vágyódása hogy ha azért valamely jonak gyakorlásával őrizetben nem tartod, avagy bár csak két vég felé egyaránt lodulni bocsátod, meg-nyomja bizony a' gonosz jora való szándékot, és ekképpen álmélkodásra méltó vétkekre fakaszt ki.

K. Mi

K. Mi dolog hogy az ember olly gyors a' gonoszra; rest pedig a' jora?

F. Mert meg-vezett az emberi természet az eset által.

2. Mert az ember mig ujjá nem születetik, rest, és örömezt a' testiekre siet, mint a' fel-vetett kő, a' földre siet, így az az ember a' földiekre.

3. Mert a' lopott vizek, idesek; az el bűt helyen való étek gyönyörűséges; a' tolvajlott kenyér jó izü; inkább hogy nem az igaz kereset; de annak utánna szájak bé-telik követskével, az az, meg-vorczog a' fogok belé. Példb. 9. 15. és 20. § 17.

K. Miért hogy az ember olly igen siet a' meg-tiltott dologra?

F. Miért hogy a' víz midőn szabadoson foly, csendesen foly, ha meg-gátolják, zug a' gát ellen, sőt ha el-fakaszthattya a' gátot, annál sebesebben és veszedelmesebben foly.

K. Micsoda emberen uralkodik az bűn?

F. A' ki szolgál a' bűnnek.

Ki Kicsoda szolgál a' bűnnek?

F. A' ki a' testnek kívánságinak mint

a' feleleg a' férjnek birtoka alá hajtya nagy szeliden ő magát, és így egy rút halál-hozó magzatot fajzanak.

2. A' ki nem tufakodik ellene a' bűnnek, hanem örömezt vagy csak könnyen enged az ördögnek és annak sugallásinak; Az Istennek pedig és annak parancsolatinak ha mikor enged is, félkedvel enged, sőt engedelmeisége ottan hamar félbe szakad, el-mulik mint az reggeli harmat, és mint a' kőd melly reggel fel-kél. *Hof. 6. 64.*

3. Boldog azért a' ki meg-hal a' bűnnek. Boldogtalan, a' ki meg-hal a' bűnben.

K. *Kitsoda hal-meg a' bűnnek?*

F. A' ki úgy mozdúl a' bűn tételre, mint a' holt.

K. *Kitsoda hal-meg a' bűnben?*

F. A' ki el-vész bűnei miatt bűneiben.

K. *Mihez tarttam kérek ez arant magamat?*

F. Gondold-meg az ISTENT, *oda fel*, kit meg-bántottál *itt alatt*, az poklot mellyet érdemlettél, *bátul* bűneid mellyet cselekedtéül, *elöl* az itélet mellytől meg-félemlél, *belöl* lelked ismeret mellyet

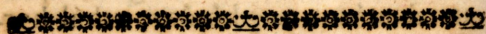
mellyet meg-értettél, *kívül* e' viagot a' mellyet szerettél *jobb felől* a' Christust kit sok bűneiddel viszont meg-felzítettél, *bal felől* az ördögöt kit meg-örvendeztettél.

2. A' bűnnek leg első mozdulását benned, azonnal meg-fojtsad, mert a' léssen árulod, a' ki mindgyárt el árul a' Sátánnak, mint erős ellenségednek, a' ki annak-utánna meg-kötözve rabúl hordoz tégedet; A' rosz indulatnak is benned első fel-lobbanását meg-oltsad, mert egy kis szikrából nagy gyuladás és pufztító égés támad; a' gonosz kívánság minek-utánna fogadott, egy rút fiat-szül, az az, bűnt, a' bűn peniglen minek utánna véghez mégyen, nemz halált, azt mondgya Jakab Apostol, *cap. 1. 15.*

3. Tufakodgyál ezek ellen, ha csak egy fohászzkodással lehet-is, érezvén válladon a' nyavalyáságnak terhét és sullyát.

4. El-távoztassad a' gonofságra való alkalmatóságot, és gyakorollyad a' jó-ságot, mert az ördög igen reá tart arra, midőn az ember nincsen a' vigyázó strá-sán,

lán, és akképpen bé-lopja magát az embernek szívébe, annak utánna le- veri a' fegyvertelen embert jó szándékáról, a' nagy bünt kicsinyíti, a' kicsinyt semmi-véti, éktelességre kifzti és hiteti, a' testet és a' testi okoskodást téfzi vezető Kapi-tánnyá, mellyek után ha ki indul, harag-nak tüzére jut és veszedelemre.

X. A' VÉTKEKNEK Grádusiról.

K. Nagyobb-é edgyik vétkek a' másik-nál?

F. Igen-is. Job. 19. 7. II.

K. Lám azt mondgyák; a' ki egybe vétkezett, az egész parancsolatokat meg-szegte?

F. Igaz az, mert ha a' törvényt ki-ado Felseges Urat, kinél több ISTEN nin-csen, egy bűnöddel ellenségeddé töt-ted, földön mennyen nincs olly paran-csolat, melybe nem ütköztél.

K. Mind egy tehát, akár nagyot, akár kicsinyt vétkezszem?

F. Min-

F. Mindenképpen azon Istent bán-tasz-meg, az Istenre nézve a' ki ellen-vétkezel: De az emberre nézve, a' vét-kező ember így vétkezik nagyobb a' kisebbbet.

1. A' ki meg-áltkodott szántszán-dékból vétkezik, nagyobb mint a' ki-érotlenségből.

2. A' ki tudva vétkezik, nagyobb, mint a' ki tudatlanságból. Példának okáért, mikor azt mondod: Tudom hogy vétke, de valahová téfzen Isten, meg-cselekepszem.

3. A' ki kevély bátorságból vétkezik nagyobb, mint a' ki kényszerítésből vagy valami kételenségből, vagy fejelemből.

4. A' ki gyönyörködven a' bűnben, vétkezik nagyobb, mint a' ki kedve el-len vétkezik.

5. A' ki vétkeztén, másokat meg-bo-tránkoztat, nagyobb, mint a' ki nem.

K. Lám azt mondgyák akár meg-gondollyam, s' akár kimondgyam?

F. Ha meg-gondolod és ki nem mondod, csak azért hogy inkább végbe vihedd a' gonoszt, vétkezel igen, Péld. 26. 7. 26.

2. Ha meg gondolod, de mondásod dal más képpen tetteted, azért, hogy inkább végbe vihedd a' gonoszt, annál is inkább vétkezel. *Példb. 26. §. 25.*

3. Ha meg gondolod, és gyönyörködtetésre ki mondod, a' vétkeket szaporítod.

4. Ha meg gondolod, de mint büntésrut dolgot, ki nem mondod, jól cselekedsz, mert a' véteknek nagyobra áradó folyását gátolod meg, azért mondya Salamon: *Ha bolond voltál gonosz gondolatodban, kezedet szájadra veszed. Példab. 30. §. 32.*

K. *A' gondolatról sámat véssen Isten?*

F. Meg kell fizetned mind az utolsó fillérig. *Matth. 18.*

K. *Rút dolog a' kép mutató ember?*

F. A' Pogánynál is rutabb.

K. *Bizonyítsd meg ezt?*

F. A' Pogány felől ítéletet tehetz ma-mad is, de a' kép mutató ember felől nem olly könnyen; mert külsőképpen minck mutattya magát, belől nem ollyan. *Matth. 23. §. 27.*

a. Nem olly ártalmas a' nyilván va-ló ellen-

lo ellenség, mint a' szín-mutató. Illyen penig a' kép-mutató.

3. A' Pogány nagy részént tudatlan-ságból vétkezik; a' kép-mutató ember tudva vétkezik.

K. *Meg büntet-é Isten valakit más ember vétkeért?*

F. Nem, hanem ha részes azon embernek vétkeben. *Gen. 18. 25.*

K. *Miképpen részesül ember mások-nak vétkeben?*

F. 1. Tanátslással. Mint Caiphás tanácslá a' népnek, hogy meg-hallyon a' Christus.

2. Parancsolással. Mint Dávid meg-hagyá, hogy meg-öletnék Uriás.

3. Edgyezéssel és segitéssel. *Rom. 1. 32.* Igy Saulus edgyezé Szent Istánnak halálában, *Act. 7. 58.*

4. Kéréssel, erőttetéssel, és belé-be-fzélléssel. *Mint a' ki mást meg-részegit.*

5. Hunyorítással és dicséréssel, mint mikor azt mondod; *Katona dolog az.*

6. Ellene nem állással, ha kinek hatalma vagy on reá. Mint Eli Pap, noha az ő idejében önnön maga itili vala az Izraél népét, mindazonáltal fiainak gon-nossá-

noságábá kemény szivel ellent nem áll.

7. A' gonofzságnak pártját fogálval. Az melly igen közönséges az emberek között.

K. Lám azt mondgyák, hogy egy embernek vétkéért egész várost vagy országot meg vér ISTEN?

F. Az egész város vagy ország mivel-hogy az egy ember gonofságnak elene nem áll, mindnyájan részefek azon vétekben.

2. Nem csak nem áll ellene, noha meg-lehetne, de még inkább gyakor helyen pártját fogják a' gonofzlágnak.

K. Hát a' ki bánnya derola nem tebet, hogy hogy kerüllye el a' veszedelmet?

F. Tégyen vallást Isten előtt, a' Sz. Angyalok előtt, minden emberek előtt, hogy ő nem edgyez senkivel a' vétekben.

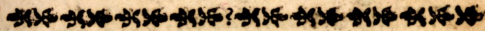
K. Haugyan még-is a' jó a' gonofsemberrel edgyütt forog a' veszedelemben?

F. Edgyütt forog mind kettő, de külömb ki-meneteli a' kettőnek.

K. Ha gyakorta a' jó vész el, az hitetlen ki-lábbol azon veszedelemből?

F. Amaz által-mégyen az életre, és azon halál által el-vészi szenvedése után régen

régen kívánt coronáját: Ez penig még tovább várattatik a' nagy túrhető Isten-től a' poenitentiára, ha penig annyival inkább testi bátorságot vévén, gonofzságának szokásában menten mégyen, bizlaltatik nagyobb veszedelemre, mint a' Szilaj tulok a' mézfár-székre, és a' meg-ölelnek napjára, Jer. 12. 3.

XI. A' VÉTKES EMBERNEK fok-fele magamentségéről.

K. Mit tehet az ember, ha romlott a' természet?

F. Effele mentségekkel az ember csak keréteft csinál, hogy a' bűnben mint egy várban heverhessen; romlott természetek vagyunk, de a' test ellen viaskodgyunk, és a' testnek kívánságit be-ne-töltsük, Gal. 5. 16.

K. Nem tehetek róla, mert ugy hozta természetem?

F. Oktalan állatok azok, mellyek csak a' természetnek indulatryától vezettednek, azt mondgya Sz. Péter az illyetének fe-

nek felől, 2. Pé. 3. 12. Holott azért tégedet az Isten okos lélekkel, értelemmel, és akarattal ruzáhott-fel, nem kell tenéked csak a' természetnek indulattya és kívánsága után járnod barom módra mindenkor, hanem a' természetet a' léleknek okosága alá vetned és magadat meg tartoztatnod.

K. *Az igaz is el-esik hét-szer napjába?*

F. Nints ott, *napjában*, Péld. 24. 16.

2. El-esik, de fel-kél az efsből, más el-esni, más az efsben a' bünben heverni és fekünni, szántszándékkal abban élni.

K. *Lám a' Szentek-is vétkeztek?*

F. Ugyan-is szintén azért fey a' bünben eséstül, és ne végy bátorságot, mivel azok is kikhél az Isten kegyelmének nagyob mértéke volt, el-estenek. A' Profeta meg-fedette Dávidot a' bünért de egy Profeta sem követte azon Dávidot a' bünért.

K. *Az Isten ne ada volna?*

F. Adám-is az Istenre vete; Ez aszfonyi állat, ugy-mond, mellyet mellem adál, ő az, a' ki nékem ada a' fának gyümölcsében és évém.

K. *Az*

K. *Az ördög cselekedtette velem?*

F. Elég ördöge kinek-kinek a' maga rosz természet, és tulajdon kívánsága, azt mondgya Jakab Apostol, 1. §. 14.

K. *Nem olly feketé az ördög a' mine írják?*

F. Meg-tudná mondani ama' szeginy gyermek kiben az ördög vala, szagattya vala, a' földhöz veri vala, tajtékot túr vala, a' fogait csikorgattya vala, el-fonnyad vala, hol a' tűzbe hol vízbe esik vala. Kinek az édes Attya könyhullatással kéri vala Júst; Uram légy segítség-gel könyörülvén rajtunk, *Mark. 9.*

K. *Nem olly hév a' pokol a' mint hirdetik?*

F. Meg-tudná mondani a' gazdag, ki a' pokolban fel-emelvén szemeit mikor volna nagy kinokban, kiált vala Abrahamnak, hogy mártsa az ő kissebbik ujját a' vízbe, és hivesítse-meg a' nyelvét, mert gyötrődik a' lángban, *Luk. 16?*

K. *Edgy ördögtül nem félek, kettő restel értem jöni?*

F. Kettő? De nem kettő, hanem *Legio* sem restell éretted menni. *Legio*, az az, Hat-ezer hat-fáz és annál-is több ördögök.

dögök. Meg-tudná mondani ama' szegény ember, kibe annyi számu sereg ördög ment vala, ruhába nem öltözik vala, bázban sem maradhat vala, hanem puszta helyeken hordoztatik vala az ördögöktül, kit meg-kérde Jesus, ezt mondván: Kicsoda tenéked neved? melyre az ördög monda: Legio, mert sok ördögök mentek vala abba az emberbe, Luc. 8. 30.

K. Akár kié lenne mennyország, csak én lakhatnám a' földön?

F. Gergesenus vagy, inkább szereled a' díszet, hogy nem a' Christust, Matth. 8.

K. Nem jó hosszú predikáció, hosszú pocsenejó?

F. Hasad Istened, Phil. 3. 19.

K. Meg-esnék benne ha minden kicsinyért el-kárhoznék az ember?

F. Ugy, de addig kicsinyited, hogy a' sok kicsiny öfve-gyűl, annak utánna meg-telik gonofságidnak mértéke, és annak sullya le-nyom a' pokolig.

K. Mi-nem lehetünk Angyalok?

F. Nem ugyan, hogy emberi természeted Angyalivá változzék, de erkölcsödre

csödre nézve, ha Angyali tisztaságban nem viseled életedet, nem lélszefzészés Angyali társaságban soha.

K. Nem lehetek olyan mint edgy vén ember?

F. Kétség-is, ha lélszefzé-é, vagy soha sem. Boldog a' szolga a' kit az UR vizsgálva talál, Luc. 12.

K. A' vén embernek sárába szállott az esze?

F. Ugy itélnek vala Noë felől-is, hogy csak álmodta a' vén ember a' viz-özönt, s' azért késziti a' bárkát; azonban a' csufolók kün veszének, Noë a' bárkában meg-tartakék.

K. Imár beteges vagyok, vén vagyok?

F. Ha csak azért nem vétkezel, az a' mit soktak mondani: Nem b' hatta-el a' bűnt, hanem a' bűn hatta-el ötet. Azért ezt kellene mondanod: Ha mondom volna-is, ha minden eröm megvolna-is még sem vétkezném az én Istennem ellen.

K. Nem vétkeztem én, mert nem-is volt modom benne?

F. Nem-is az a' Virtus. Nem vétkezi, miko: mód nincs benne; Jozannenni:

lenni: mert nincs borod; Ebben lenni, mert nem alhatol: hanem a' volna a' Virtus, mikor módod volna benne, s' még sem vétkezel. Meg-részegedhetnél de nem cselekepsz, mint Daniel a' Király udvarában. Aszfzonyoddal hálhatnál de nem cselekepsz, félvén az Istent, mint a' Joseph Nyereséget kaphatnál gonosz uton, de nem cselekepsz. Ez kedves dolog ISTEN előtt.

K. *Ha mások meg-cselekepszik, nékem is szabad?*

F. Nem a' más embernek cselekedete a' teéletednek régulája, hanem az Istennek törvénye, ehé kell szabnod és rendelned életedet és cselekedetidet.

K. *Igy volt a' szokás nálunk eleitől fogva?*

F. Nem a' szokás a' mi életünknek régulája, nem ahoz kell szabnunk életünket, hanem az igazság, az Istennek törvénye, és a' mi azzal edgyez avagy azzal nem ellenkezik, a' szerént kell viselned magadat és cselekedetidet.

2. A' rossz szokással menteni magát, mins mikor a' lopo azzal mentené magát, szokás volt nálla a' lopás.

K. Ré-

K. *Részeg voltam?*

F. Kettős büntetésre, vagy méltó. Edgyikre a' részegségért; Másikra a' részegségből származott gonosz cselekedetért.

K. *En nem tudtam annyéra?*

F. A' nem tudás valamennyire mentesség, de nem elégséges mentség; sőt az akarattal való nem tudás, csak oly mentesség, mint a' részegség, kettős büntetésre vagy méltó: először, a' nem tudáért, holott tudnod kellett volna; másodsor, a' nem akarás, nem tudás miatt, lott gonosz cselekedetért.

K. *A' mire érkezem lám meg-cselekepszem?*

F. Atkozott az ember, kinek mikor az ő juhái között jó him bárány vagon, még is hitvánna áldozik. *Malac. I. 14.* De ha nincs, nem átkozott; Meg-elégzik Isten egy pár Galambal vagy Gerliczével.

K. *Ha az Isten maga szollana mint Salamonnak. Epits egy Templomot, azt-is meg-cselekedném?*

F. Az Istennek olyan formán való szollását ne várjad ma. Vagon Moses és Pro-

és Prophéták, halgassad azokat, ha azokat nem fogadod, az Isten szavát nem fogadod. Más az hogy, csak olyan az, mint pokolban a' gazdagnak kívánsága, hogy a' más világról küldgyenek erre a' világra, s' inkább meg-térnek az ő atyafiai.

K. Szabad az enyémből, azt mivel-nem, a' mit akarok?

F. Az Isten ő maga felől mondgya azt, nem te felölled. Az Istené egyedül az a' szabadság nem az emberé. Mat. 20.

K. Nintsen költő pénzem?

F. Mert bé-dugtad a' kut-főt, mint a' Philistéusok az Izaak kuttyát, nyisd-meg a' kut főt, had folyon folyamottya, Gen. 25. 15.

K. En szegény vagyok látsák a' gazdagok?

F. Sziatén olyan mentség, mint ha az alacson rendű szolga azt mondaná: En mit gondolok az Uram böcsületivel, látsák azok kikre többet biztak. Büntetésre méltó szolga kevesen sem vagy hű, többet sem biznak reád.

K. En pénzt adiam tette?

F. Szin-

F. Szintén az hogy némely ember pénzen-is meg-vefzi a' bünt.

K. Isten tisztességére adakoztá belőle?

F. Az ajándék meg-vakéttya az embert, de nem az Istent.

Valakinek törd-bé a' fejét s' adgy flastromot reá.

K. Véték ugyan de én jó végre cselekedtem?

F. Mert nem szabad gonoszt cselekedni, bátor jó jöjjön-ki belőle. Nem szabad lopnod bátor alamifnát ofztogas belőle, Nem szabad házudnod bátor a' szomszédnak hasznot hajthat-is véle.

K. Hát ha jót cselekezem; s' gonosz jó-ki belőle?

F. Jót sem szabad cselekedned, ha gonosz jó-ki belőle. Valakit meg-vedégely, s' az után jól meg verd, vagy meg-is öllyed, mint Absolon Ammont. Valakinek szállást adgy, mint Jáhel Siferának, az ntán által verjed fejét a' látor szegével. Judic. 4.

3. Olly jót sem szabad cselekedned, mellyel nagyobb jó bantodik-meg Példának okáért, A' Prédikation nem szabad könyvet olvasnod, bátor jó könyv

D

légyen,

legyen, mert né talám olly dolgot hathatnál, melly idvefséged felől nagyobb jó, s' az bántodik meg véle.

K. El-kellé a' prédikációra mennem, látván a' tanítónak rosz maga viselését?

F. El-kell, ha egyéb aránt az Istennek igéjét tisztán, a' hitnek fundamentomit igazán taníttya, mert idvezítők azt mondgya: A' Mosesz székiben ülnek az írástudók, valamelyeket néktek parancsolnak hogy megtarcsátok, megtarcsátok, de az ő cselekedetek szerint ne cselekedgyetek. Matth. 23. 2.

2. Mert a' kívül meg-bomlott kutból, szép tiszta vizet merithet az ember.

3. Ő magáról számot ad, te visely gondot magadról.

4. Bálám képmutato ember vala, de affelől meg áldá az Izraél népét, és szép jövendőlést tón a' Messiás Christus Jéhus felől. *Származik ugy mond Csillag Jákobból. Num. 24. 17.*

K. Hogy hogy lehetett az?

F. Ugy hogy az ISTEEN a' rosz eszközökkel-is jól tud élni, és a' rosz eszközök által is nagy dolgot végben tud vinni.

2. Ugy

2. Ugy hajtogattya ISTEEN a' gonosz embernek is nyelvét, hogy csak azt szollya, a' mit az ISTEEN akar.

K. Mert tisztem hivatalom vagyok, nem érkezem mindenkor arra?

F. Veszedelmes tiszta' melly el-vonzon tégedet az Istentül. Nem a' tisztért vagyok az ember, hanem a' tiszt hivatal vagyok az emberért, az az, az embernek jóváért, nem lelkének veszedelméjért.

K. Kételen vagyok sokszor véle, mert olly helyen olly emberek közt vagyok?

F. Hijjában vetünk az időre, a' helyre, mert gonosz elméd és indulatid visznek a' vétkekre. Lám Joseph inkább tömlőczre vettette magát, hogy sem meg-ferteztette volna életét. Lám Daniél a' Király udvarában sem hizlalta magát, sem rézegeskedet; mint Néhemias-is Artáxerxes udvarában.

2. Ellenben ísmét, az Angyalok vétkeztek az égben; Adám a' Paradicsomban; Judás a' Christus társaságában. Es így az idő a' hely, a' társaság fenkit meg nem ment.

3. El-kellene távoztatnod az alkal-

D 2

matos-

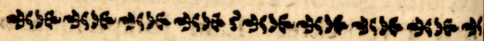
matolságot, hogy köztök léteaddel ne részesülnél másoknak vétkekben.

K. Szegény a' legény s' nehezé idvezül?

F. Igaz, mert még a' tanítványok is azt mondgyák vala: *Kicsoda idvezülhet tehát? Matth. 19. 25.* De nem idvezit senkit szegénysége, mint Pharaoh szenvedése.

K. Többsör-is hallottam én effélet?

F. AZ ISTEN győzne az embernek számtalan maga mentségére meg-felelni. Ha többsör-is hallottál effélet, szintén a' léfzen magad menthetetlenségedre az itélet napján.

XII. A Z ISTENNEK várákozásáról.

K. Ez illyen maga mentegető embert várja-e az Isten?

F. Várja meg-térését és észére jövését.

K. Miért várákozik az ISTEN?

F. Nem azért ugyan, mint ha nem tudná mi léfzen és mint léfzen a' dolognak vége, holott mindent tudó ISTEN, eleve

eleve el-láttya és jól láttya a' következendő dolgokat.

K. Az Isten nem csalatkozik ő-meg reménségében?

F. Soha sem. Micsoda reménségében csalatkoznék-meg? holott mindeneket jól lát, és által lát, az el-múltakat és jövőendőket, szintén ugy mint az jelen-valokat.

K. Micsoda tehát az Istennek várákozása?

F. 1. Az Istennek várákozása, nem egyéb, hanem az ő kegyelmének éstürésének ideig való fen tartása.

2. A' fok ellene tött boszszúságnak ideig való el-szenvedése.

3. A' büntetésnek, büntető óstornak, pálczának, ideig való el-halasztása. Ez az Istennek várákozása.

K. Nem unnya-el Isten a' várákozást?

F. Nem, mert az Istenben nincsen unalom.

2. Más az hogy, az Isten előtt ezer elstzendő annyi mint egy nap, avagy egy étfzakának negyed része. *Pfal 90 4.*

K. Bánt töttem vala s' Micsoda bántásom miatta?

F. Ne mond azt, mert az UR hofzjú túró. A' mivel el-halatt, azzal el nem múlt.

K. *Meg-bocsáttya az Isten?*

F. A' meg-bocsátással el ne hidd magadat, mert a' bün büntetetlen nem marad.

K. *Hogy hogy vagyon az; Meg bocsáttya Isten, s' azonban büntetetlen sem marad?*

F. Meg bocsáttya ugyan, az az, el nem kárhözolérte, de e' világi büntetéssel meg büntet, vagy magadat vagy maradékidat harmad és negyed iziglen.

K. *Az ő könyörületessége nagy?*

F. Az ő bocsáttya állása szintén olyan nagy, és az ő haragja (ha ingerletetik) olyan gyors mint az ő jó kedve. Várakozik ugyan az Isten, és az ő szülőjének minden művét meg adgya, azaz, minden szükségét bé tölti, he ha a' szülő bűja léfzen és meg-kövéredvén vad szö-lőt teremt, ki-vágja az Isten. *Esa. 5. 4.*

XIII.

XIII. AZ ISTENNEK el-hivásáról.

K. *Ez illyen meg-átalkodot embert bija-e ISTEN a' meg-térésre?*

F. Hija.

K. *Miképpen hítja?*

F. Néhaszent igéjének hirdetésével, néha, fok jó-téteményével, mikor Istennek áldása vagyon az emberen, akkor is hija ISTEN az embert.

Néha ismét, ugy bánik ISTEN az emberrel mint Absolon Joábbal, kit egyszer is másodszor is hivata Absolon, de amaz nem akarván jöni, fel-gyujtá Absolon tüzzel Joábnak a' csürit, s' ugy kellett el-jöni. Igy az Isten betegség, kárvallás, nyomoruság által is hija az embert.

K. *Hogy hogy fér az Isten bölcseségéhez, hívni azt-is a' meg-térésre a' kit bizonyoson tud, hogy meg-veti az hivatalt?*

F. De sőt inkább az Istennek bölcsesége

sege tetzik onnét-ki, mertezzel mutatya-meg az ő jó és türhető voltát; és az ember a' miatt léfzen maga menthetetlen az ítéletkor. Mint színtén e' világi törvénykezésben, noha jól tudgyák, hogy az el-idézett ember, nem comparált olykor, és nem jött elé az feleletre, mind az által meg-kiáltják háromszor a' törvény széken, hogy azzal annak-utánna maga menthetetlen légyen.

K. Holott sok ember nem enged az Isten hívásának, meg-csalakozik az Isten abban, a' mit fel-tört volt magában?

F. Nem csalakozik. Mert az Isten hi, az ember ha enged az Isten hívásának, idvezül: és így ez aránt annak az engedelmes szívü embernek idvefsége, volt az Isten hívásának vége. Ha pedig az ember az Isten hívására meg-keményiti magát, maga menthetetlen léfzen; és így ez aránt annak a' kemény szívü embernek maga menthetetlensége, volt az Isten hívásának vége.

K. Ne vessen hát bár senki az Istenre?

F. Ne, mert Elek én (ugy-mond az ISTEEN,) nem gyönyörködöm a' bönös ember-

embernek halálában, hanem hogy megtérjen é- éllyen.

K. Mi haszna engedni az Isten hívásának, holott nem tudom el-választott vagyok-e avagy nem?

F. Ha az Isten-től rendelt idvefségedre vévő eszközöket meg-veted, azzal ki-mutatod magadat nyilván, hogy megvettetett ember vagy, mert az kit ISTEEN akar vinni az Életre, ugy rendelte, hogy eszközök által mennyen ember annak el-vévésére: Így kell azért inkább gondolkodnod; Ha én tisztem szerint engedek az Isten parancsolatjának, jelez, hogy ISTEEN az által viszem engemet az örök Életre.

K. Holott nem tudom mit rendelt Isten felőlem, hogy-hogy engedgyek parancsolatjának?

F. Az Isten az ő parancsolatiban, nem az ő el-rejtet akarattját, hanem a' te tisztedet adya elődben, mint Abrahamnak az Isák meg-aldozása felől adott parancsolatban meg-tetstik, valamint azért a' jó szolga az Ura parancsolatjára nem vizsgálja az Urának szándékát, hanem a' mi az ő tisztie engedelmes-

delméséggel el-jár hivatalyában: Szin-
tén így a' keresztyén ember, az eskö-
zökkel való élés előtt nem hánnya-veti
az Istennek decretomát, nem hántor-
gattya az Istennek könyvét, ha ben va-
gyon é irva neve vagy nem, hanem az
ő tiszti szerint jár az Istennek utaiban,
és paracsolatiban, a' dolognak ki-me-
netelt Istenre bizván jó bizodalommal.

Joh. 13. 7. 8. Hebr. 11. 8.

K. Mi léssen osztán vége?

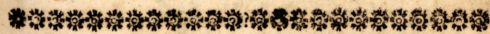
F. A' léssen, hogy az Isten engedel-
mésége által viszen tégedet a' kegye-
lemnek országába, és mind magad meg-
tudod, s' mind mások felőled el-hízzik,
hogy te Istennek választott fia leánya-
vagy.

*K. Mit kell itélni az ollyatén ember
felől, a' kit Isten nem hív, hanem szá-
badoson bocsát életerében?*

F. Ne itéld azt, hogy mind meg-
vetett ember légyen az ollyatén, mert
Isten nem mind egy-aránt való időben
hija az embereket a' meg-téréfre, nem
egyszer s' mind hozzá-bé a' választot-
taknak számát az akolba, hanem né-
mellyeket jó reggel, némellyeket hat,

kilentz,

kilentz, és tizen-egy óra tájban-is hiv a'
szőlőbe, némellyeket még az annyok
méhében, Jákobot, Jeremiást, Keresz-
telő Jánost, &c. Némellyeket iffúsá-
gokban, mint Jephthét és Saulust; né-
mellyeket meg ért korokban, mint Zá-
chéust és Cornéliust; némellyeket vén-
segek felé, mint Manaszt a' Juda Kiral-
lyát; némellyeket noha keveseket csak
halálok előtt mint a' keresz-t-fán a'
tolvajt.

XIV. AZ ISTENHEZ való meg-térésről.

*K. Meg-térhet-é Istenhez az ember
maga erejéből?*

F. Nem, mert az ember meg-holt a'
bűnben, és miként-hogy az holt ember
maga magát nem elevenitheti, így lelki-
képpen a' bűnben meg-holt ember, csak
maga erejéből Istennek kívált-képpen
való kegyelme nélkül idvésegesen meg-
nem térhet.

*K. Miért haragszik tehát az Isten,
D6 holott*

holott az ember maga erejéből meg nem térhet, hiszem térítené ő Szent Felsege, és ekképpen meg-térne a' bűnös embert? Ha pedig ő Szent Felsege nem akarja, kicsoda álbát az ő akaratyának ellene?

F. Mit versengesz te inkább az Istenel? Rom. 6. 9. Tudod-é, hogy a' kinek apja áruló, és árúztatásával, elveszti örökségét mind magától, s' mind maradékától, nem a' Király a' vétkes a' ki adta vólt az ő örökségét, hanem ő maga az áruló apád; Szintén így az Isten adott vala erőt a' jóra, és tehetséget a' gonoszoknak el-távoztatására, a' mi' első Atyánknak Adámnak, kiből mi mindnyájan vétkeztünk, de hogy ő szó-fogadatlanságával elvesztette azt a' tehetséget mind magától s' mind mi tőlünk maradékától, ő a' vétkes nem az Isten. Méltán s' igazán kívánnyák azért az adótságot attól a' ki el-tékozlotta ha nem fizethet-is, és igazság szerint büntetődik a' tékozló ados. Ha kinek pedig Isten az ő kegyelmességéből és irgalmából meg-engedi az adótságot, s' újjabb erőt ad a' meg-térésre, szabadságot az el-ve-

el-vezített örökségre, az immár a' Királynak grátiája, az az, az Istennek kegyelmessége, és Atyai jó-tervezése. Math. 11. 26. Luc. 10. 21. Eph. 1. 7. 5.

K. De ugyan meg-lehetne az Istenből, senki ne kárhoznék-el?

F. Szintén olyan az, mint-ha mondanád: Meg-lehetne a' Királytól vagy Fejedelemtől, senki ne akasztatnék-fel, viselje jól minden ember magát, sem fel nem akasztatik, sem el nem kárhozik. Az igazság s' a' törvény azt kívánja, hogy a' bűn meg-büntettesék a' meg-általkodottakban, a' kegyelem és irgalmasság ellenben arra viszi az Istent, hogy meg-kegyelmezzen fokoknak a' Christus JESUS közben-járásáért.

Lásd erről többet is oda fel az el-választásról.

K. Miért parancsolja tehát Isten a' meg-térést, ha az ember maga erejéből meg nem térhet?

F. Hiszem hallád a' feleletet bőségesen, mind azon-által, a' mit az Isten parancsol a' hiveknek, végben-is viszi azt az ő hiveiben. A' hitetlenek pedig, érdemek szerint vesznek az ő hitetlen-

segekben és meg nem térésekben.

K. Mennyire mehet azért az hitetlen ember az Istenhez haló meg-térésben?

F. 1. Tudgya a' poklot a' kinoknak helyét; az Eget örök életnek gyönyörűségét; tudgya a' bünt bűnnek lenni, és azokkal érdemlett idő szerint és örökké való büntetésektől meg-is felemlik, mint Judás, Saul, Pharaoh, Matth. 27. 3. 1 Sam. 24. 17, 28 Exod. 9. 27.

2. Meg felemlik ugyan, és meg-fzontyolodik bűnein néha néha, de az vagyon csak a' reá következő gyötrellemnek meg-gondolásából, nem abból hogy azt banná, hogy az Istent meg-bántotta. Mint Chám és Acháb cselekedék. Gen. 4. 13. 1 Reg. 21. 27.

3. Kivánczik is a' boldogságra, de csak úgy, a' mint a' természet szokott kívánczolni, a' meg esmért jó állapotra. Illyetén vala Bálámnak kívánsága, mellyel kívánnyá vala, hogy hallyon meg az ő lelke az igazaknak halálával, és légyen az ő utolsó napja olyan mint Jakóbé. Num. 23. 10.

4. Külső képpen szentül is mutatya néha életét, ajakkal tiszteli Istenét, de

de belől szive, elméje, akarattya és egyéb indulati semmit sem változódnak, Márc. 7. 6.

K. Hát a' hrvék mi által jutnak az Istenhez való idvességes meg-térésre?

F. Az Istennek kivált-képpen-való ereje által, melly a' bűnnek koporfójában fekvő embert fel-rázza és új életre hozza, a' mint Idvezitőnk mondgya: Senki nem jöhet én hozzám, hanem ha az Atya vonándgya azt. Joh. 6. 44.

K. Miképpen léssen az?

F. Ugy hogy Isten az embernek elméjét meg-világosította, és el-tordult akarattját meg-hajtya.

K. Mit értesz az elmének meg-világosításán?

F. Mikor Isten az ember elméjének természet szerint-való fetétségét és ostobaságát el-vészi, és egyfyer s' mind tudással, isméréttel, a' dolognak értésével, abban való idvességes éppüléssel, meg-áldgya.

K. Mit értesz hát az el-fordult akarathoz meg-hajításán?

F. Mikor az Isten arra viszi az embert, hogy ne akarja már a' gonoszt, hanem akarja inkább a' jót.

Ki Micsoda moddal léfzen ofztán az idvefészes meg-térés!

F. Illyen móddal: 1. Az ember meg-ifméri magát bünöfnek lenni az Istennek törvényéből. *Rom. 7. 7.*

2. Erzi a' bün ellen az Istennek haragját, és érdemlett büntetését meg-ifméri az Istennek igazfása szerint.

3. Szánnya cselekedetit, akarta volna ha véle jól tett Istenét azokkal soha meg nem bántotta volna. *Act. 2. 37.*

4. Láttya maga erejéből Istenhez való jutásának lehetetlen voltát.

Ennek- okéért.

1. Kivánnya az Istennek kegyelmét a' Christus Jéfusban.

2. A' Christus érdemét hittel meg-fogja. és fiúi leányi bizodalommal csak ahoz folyamodik és ragaszkdik.

3. El-végzi magában, hogy többé büneivel kegyelmes Istenét haragra nem ingerli.

Es így.

A' Szent Lélek áltul, elméjében, akarattyában, és minden indulatiban meg-újjul, a' meg-térésnek és újjá-születésnek jó gyümölcsit teremti.

K. Mi-

K. Miből tudhatom-meg, hogy Isten el-mémet s'akaratomat így meg-térettette?

F. Az el-múlt idővel és el-röltött életteddel vesd-öszve a' mostani állapotodat, és gondolkogyál mind kettőrül, találz-é változást belső indulatidban, külső szin-mutatás nélkül.

2. Ha vagyon benned könyörgésre és hálá-adásra- való buzgoságos indulat; Szent Léleknek munkálkodása, az, *Rom. 8. 26.*

3. Ha a' könyörgésben vagy a' könyörgésnek utánna, érzesz lelkedben valami könnyebséget.

K. *Mert ha semmit affélet nem érez ember magában, azt itélheti é maga felől, hogy a' Sz. Lélek nem lakik ő beñe?*

F. Nem mindenkor. Mert a' Szent Lélek az emberben lehet akkor-is mikor a' léleknek derekas kételkedési és panaszolkodási vagynak. Bizonyságok erre a' Szentek példái, és Jeremiás fíralminak harmadik része.

K. *A' meg-térés után jó-é meg- emlékezni az el-múlt vétkekeröl?*

F. Jó affelől.

K. *Ugy de! Mi végre?*

F. Ma-

F. Magad meg-alázására. Deut. 9. 7.

2. Az Istenhez való hálá-adásra. Há-lát adok, ugy-mond Sz. Pál, a' Christus Jéfusnak, a' ki engem meg-erőfített, ki először Istenet káromló, háborgató és boszszontó valék, de én rajtam könyö-rült. 1 Timoth. 1. 13.

3. A' több bűnösökön való szánako-zására, és mind annyiszor magadnak meg-szégyenlésére. Tanitom azt mon-dya Dávid a' bűnösöket a' te útaidra, ó Isten! én idvességemnek Istene, az én nyelvem hirdeti a' te igazságodat. Pfal. 51. 15, 16.

K. Hát a' ki jó kedvel emlegeti éle-tének gonofságait?

F. Jele, hogy az, bűnéről még pen-itenttiát nem tartott, az Istenhez meg-nem tért. Prov. 2. 14

K. Az el-hívás kívüül, micsoda jók tartoznak a' hivekire?

F. Vagynak az hiveknek több ma-gán-való privilegiumi-is Istentől, mi-némű a' meg-váltás, meg-igazulás, és a' többi.

XV.

XV. A' MEG-IGA-zuláfrúl.

K. Miképpen igazúlok-meg az Isten előtt?

F. Ugy; hogy az Isten a' mi keze-sünknek a' Mellás Christusnak éret-tünk-való fizetését és elég-tételét vé-vén, mint igaz Biró annak érdeméért tégedet bűnöst bűneidnek köteléből fel-öldöz, és fel-szabadít, azon közben járó Christusnak igazságát néked tulajdonít-ván, meg-igazúlnak mond és pronun-ciál az örök-életre.

K. Mit mivel itt az Hit?

F. Ezt az Atya Istennek a' Christus-ban való kegyelmét, el-hízi, meg fog-ja, magájéva téfzi, és azzal él fiúi leányi bizodalommal.

K. Még sem értem; Az Hit igazít-é meg, vagy a' Christus igazságának ér-deme?

F. Az Istennek kegyelme igazít-meg bűneidből, a' Christusnak igazsá-gáért,

gáért, halálának és fel-támadásának érdeméért. *Rom. 3. 24.*

K. *Ha a' Christufnak érdeméért és elég-tételiért igazulunk meg; Nem kegyelemből vagyon tehát az?*

F. Igaz az, ha a' Christufnak elég-tételt nézed, mert a' keserves áldozat és érdemes fizetés vala: De ha minket meg gondolsz, mi reánk-nézve kik harnak és halálnak fiaivalánk; de az Atya Isten be-vörte, acceptálta, a' Christufnak érettünk-való érdemes fizetést, annak igazságát nekünk tulajdonítván, kegyelemből vagyon ez. Sz. Pál ezen szókkal mondgya: Meg-igazulunk ingyen, Isten kegyelméből, a' Jesus Christusban lótt váltságunk által. *Rom. 3. 24.*

K. *Miért mondatik tehát az: Hit-tel igazulunk meg?*

F. Azért, mert az hit mint egy kézzel fogja azt a' kegyelmet, úgy mint drága kincset.

K. *Micsoda bizodalommal cselekedheti ezt, a' bűnös ember?*

F. Azzal, hogy Idvezítőnk hívja mind azokat kik szomjuhoznak, vegyék az élet-

az életnek vizét ingyen, *Esa. 55. 1.* nem hívja az igazakat, hanem a' bűnösöket a' poenitentiára, nem jött az egészségekért, hanem a' betegekért, hívja a' meg-terhelteket és fátattakat, haza hozza az el-tétet juhok, és bé-fogadgya a' tékozló fiút.

K. *Micsoda jók követik ez meg-igazulást?*

F. 1. Az Istennel való meg-békéllés. *Rom. 5. 1.*

2. A' léleknek csendes nyugovása. Mert miképpen az óltovány ág szijja minden nedveségét annak a' fának, mellyben óltatott; így mi, kik a' Christusba bé oltatunk, hiszszük az ő igazságát és hit által magunkévá teszszük, és javaival lelkünket tápláljuk.

3. Az idveségnek bizonyos reménege. Mert az hit és reménség, ottan-ottan hoznak ketten egy rúdon, kóstoló édes szőlő gerézeket a' mennyci Kánaánból, miglen ez puztában e' nyomorúságnak és siralomnak völgyében bujdosunk.

4. A' nyomorúságoknak békefészes türéssel szenvedése, mellyel Idvezítőnk-

is biz-

is biztatá ama' gutta - ütött embert,
mondván: *Bizsál siam, meg-bocsát-*
tattak tenéked a' te bűneid.

5. Az örök-életnek bírása, hogy mi-
képpen uralkodott vala a' bűn halálra,
azonképpen a' kegyelem is uralkodnék
az igazság által az örök-életre, a' mi U-
runk JESUS CHRISTUS által. *Rom. 5.*

XVI. AZ HITRÓL.

K. Ertem már a' dolgot, hogy hittel igazulunk meg; de nem hibetek én az Istenben úgy a' mint kívánjatnék?

*F. Hogy ha szomorúságodra vagy az, jó jel az, mert affele szomorúságok, ohajtások, és Istenhez való vágyodások, Szent Léleknek munkái az emberben, és így kedves Istennek előtte a' te hited noha gyenge. *Esz. 42. v. 3.* A' meg-szegett nád - szálat el nem tördeli Isten, és a' füstölgő gyertya-belet meg nem óltya. *Apoc. 19. v. 9.* A' kik menyegzői lakadalomra hivattatnak, nem mind egy-aránt-való fényes öltözetben mehetnek; A' kik a' bárány CHRISTUSnak menyeg-*

menyegzőjének vacsorájára hivattak, kik gyengébb s' kik nagyobb hittel járulhatnak. A' gyenge hit-is meg-fogja a' CHRISTUS jó-téteményit, mint szintén az erőtlen kéz noha reszket, ugyan el-vész mind-az-által az ajándékat.

K. Hát ha tellyességgel el-fogy hitem?

F. Ha el-fogy hited, soha nem vólt igaz hited. Meg-lehet az, hogy a' hited külső jelenségi el-fogyhatnak, mint el-fogya Péter Apostolban, midőn meg-tagadá Idvezítőnket, de az igaz hitnek gyökerei a' meg-igazult embernek szívéből holtig soha ki nem vesznek.

K. Mitől vagy az?

*F. Attúl, mert a' békeféségnek és kegyelemnek szövetsége, mellyet Isten, egyszer vetett az ő hiveivel, soha meg nem rokkantik, ha szintén az hegyek és halmok meg-rendülnek-is, az Isten azt cselekefszi, mind hogy akarjátok mind hogy véghez vigyétek. *Phil. 2. 3.**

2. Mert a' hivek az CHRISTUS JESUSnak jegyefi, kiket Sz.Lélekkal mint egy-gyűrűvel el-jegyzett, vétkeznek ugyan sok-szor, de végképpen a' hittül és jegyefek-

hez

hez valo szeretettől el nem szakadnak.
Hof. 2. §. 20.

3. Mert az Istennek ajándéki ollyanok, hogy soha ő azokat meg nem bántya. Rom. 11. 29.

4. Mert az hivek Istennek erejétől őriztetnek hit által az idveségre. 1 Petr. 1. §. 5.

K. *Lám azt mondják, hogy a' hit-től sokan el szakadnak?*

F. Nem az idvezítő hittől mely ő bennek soha nem is volt, hanem mivel csak ideig hisznek és a' késértetnek idein elszakadnak, ideig valo hitnek és ideig valo hitűeknek mondatnak ezek Christus Urunktól. Matth. 13.

K. *Miért jutnak tehát az Istennek szentei is néha olly kételkedésekre, mint ha hitek sem volna az Istenben?*

F. Ugy vagy az, hogy a' keresztyén ember is jut néha ollyan somoru állapotra; de az ettül vagy az, hogy a' hitnek érzése vagy egyéb külső jelenségi mellyekből az hit meg esmértenék, el fogynak, az hitnek mint egy szikrának az hamu alatt semmi tífllámlása nem látszik, noha tellyességgel soha ki nem aluszik.

K. Több

K. *Több példákkal is világosítád e' dolgot?*

F. Mint a' kut főnek folyamattya, a' nyári hévségben meg lassudik, noha tellyességgel ki nem apad; A' gyümöls fáknak termése, a' fanyaru télnek hidegségében nem virágzik, de azért tellyességgel ki nem szárad: Igy a' keresztyén embernek hite, a' késértetnek hévségében, és a' keserves próbáknak fanyaru hidegségében, meg csügged, meg lassudik, és külső jalcire nézve nem virágzik, de azért, ha igaz hit, annak gyükerei az idvözülendő emberből holtig soha ki nem vesznek, hanem mihelt a' késértetnek hévsége el-mulik, a' keserves próbáknak hideg tele enged, mihelt az Isten az embernek szivében békelséget szoll; azonnal az hit ki újjúl, és külső jelenségekkel is ísmét gyümölsözvén ki-mutatya magát.

K. *Soha nem érzek annyi jót bennem, mennyi gonosz indulatot?*

F. Még is lehet benned igaz hit, noha gyenge. mivel hogy a' test gyakran felgyűl vitézkedik a' lelken, több az mi lelki betegségünk mint jó egészségünk,

E

günk,

günk, ıoha nem őrzi az ember olly hatatoképpen testének egészséges voltát mint csak edgyik ujjának meg-égetésének fájalmát.

K. *Imádkoztam-is sokszor de kevés hasznát érzettem?*

F. Imádkoztál de talám haraguttál imádkozásodban, mint a' Jonás Profeta, *Jon. 4. §. 3.*

2. Mert talám magad sem tudod mit kértel Istentől, mint a' Zebeus fiának anyja, és a' mint Jakab Apostol mond *gya: Kéritek és nem vesztitek el, mert nem jól kértetek. Matth. 20. §. 20. 22. Jac. 4. §. 3.*

3. Ha pedig Istenessen imádkoztál és a' mi illendő azt kérted, meghalgatot az Isten, noha el-halasztotta annak meg-adását, alkalmatosb időre, nagyobb hasznod és javadra.

4. Avagy ha szintén azon golyó mellyétt imádkoztál, meg nem adta-is Isten, mind azon-által talám hasonlót avagy annál-is nagyobb jót adott Isten érette, de nem vigyáztál reá. *Példának okáért: Abraham imádkozék Ismaél életéért, s' az Isákot adá Isten helyette.*

K. *E' vi-*

K. *E' világi jókat miképpen kell Istentől kérni?*

F. Hával. Ha, tudni-illik, Szent Felségének úgy tetszik, s' nekem-is idvefésemre esik.

K. *Miért így?*

F. Azért, mert nem tudod, hogy ha minden világi kívánságod idvefésekre szolgálna-e avagy nem? Azért az Isten jó tetszésére kell ez aránt magadat hagynod.

K. *Hát a' lelki jókat olyan conditionoval kell-e kérem?*

F. Nem. *Példának okáért: Nem jó így imádkozni: Uram, ha felségednek tetszik, bocsásd-meg az én bűneimet, avagy add-meg az örök életet.* Mert azt bizonyoson tudod, hogy bűneidnek bocsánattya és az örök élet, idvefésekre szolgál, és az Isten-is mindenkor akarja hogy a' bűnös ember meg-térjen és éllyen. Azért afféle lelki dologba nem kell condicioval, az az, hával imádkoznod.

K. *Az imádság közsé szabad-e értodást tenni?*

F. Nem.

E

K. *Hát*

K. *Hát Dávid mint átkozódik jobk helyen a' Soltár könyvében, nevezet szerint a' 109-dik Soltárban?*

F. A' Dávid Profétai Lélekkel birt, nem átkozódás volt az, hanem jövendőlés a' Judás állapotja felől, minéműárok fog ő reá szállani, az mint idő múlva bé is tellyesedet: De mi nálunk nincsen affele jövendő tudásnak lelke, mellynek okáért azt példájúl nem vehettyük.

K. *Az Isten igéjének halgatásával is élek, de kevés hathatóságát érzetem magamban?*

F. Még is lehet reménség felőled, hogy vagy az hitnek szikrája benned, Mert a' dolog így vagy gyakorta mint szintén a' beteges ember állapota, a' ki él ugyan az étkeknek jóvával, de gyomrának gyengesége vagy egyéb alkalmatlan beteges erőtlensége miatt nem érzi izit azoknak azonnal, noha annak utánna gyomra meg-erősödvén, szájának izi meg-jövén, meg érzi azon étkeknek tápláló erejét.

K. *Ha nem érzek magamban, mikhez bizsam tehát!*

F. Az

F. Az Isten ígérétihez bizzál, nem a' magad érzéséhes, és várjad az Urat mert az Isten akkor jö-el mikor akar, és úgy jö-el a' mint akar.

K. *Csak reménséggel táplállyam-é magamat?*

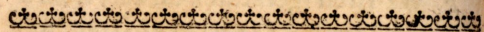
F. Bizony hit és reménség által járunk most, nem szemmel való látás által, mert a' ki mit lát miért reménli azt? Jer. 1.7. Azt mondgya Szent Pál: *Es boldogok a' kik nem láttanak és hittének, azt mondgya ő maga látvesitők.* Joh 20.

K. *Honnét tudhatom én azt, hogy igaz hittel vagyok meg-igazulva?*

F. Ha annak jó gyümölsét mutatod, mert miképpen a' test a' lélek nélkül, meg-holt állat, azonképpen a' jó cselekedetek nélkül való hit, meg-holt állat. A' jó cselekedetek mindgyárt követik a' meg-igazult embert, miként a' jó fa teremti jó gyümölsöket, és mondatol uj-született embernek.

E 3

XVII.

XVII. AZ UJJÁ SZÜ- letésrül.

K. Miben áll az ujjá születés?

*F. Az ő embernek meg-öklésében, és az Uj embernek meg elevenedé-
sében, mert egynek fel-épülése nem le-
het másnak el-romlása nélkül.*

K. Micsoda az az ő ember?

*F. Az ő ember nem az embernek teste magában, hanem az ember termé-
szetinek meg-vezetése, mellyet haj-
dan még az első ember efitiből vonánk
magunkra, avagy az egész embernek
romlott rozf természeté.*

K. Miért mondatik ő embernek?

*F. Mert igen régi dolog, még a pa-
radicsomban kezdeték az a' mi romlá-
sunk, az első embernek engedetlensége
miatt.*

2. Mondatik, első Adámnak-is, mert
ő miatta vesze az egész emberi nemzet:
A' Christus ellenben mondatik, máso-
dik Adámnak, mert ő általa épüle fel-
vizont az emberi nemzet, 1 Cor. 15.

K. Mi-

K. Micsoda az ő embernek meg-öklésé?

*F. Az mi ujjá születésünknek első
része, mikor a' Sz. Lélek mi bennünk a'
mi vezertégünknek hathato erejét las-
san-lassan el-rontya, hogy mi többé a'
bűnnek ne éllyünk. Rom. 6. 6.*

K. Mikövetkezik abból?

*F. A' bűnnek meg-ismérése, meg-u-
tálása, a' bűnön való kefergés, éstörö-
dés, mellyel meg-vallyuk és sirattjuk,
hogy velünk jól tett Istenünket meg-
bántottuk. Az én bűneimet én ismérém,
azt mondgya Dávid, és az én bűnöm,
szüntelen előttem forog én nékem. Ps. 51.*

*K. Mond-meg azt-is, mit értesz az
uj emberen?*

*F. Az uj ember nevezetia az írásban
értetik, az embernek vezett és romlott
természetinek Szent Lélek által való
meg-újulásássa, és a' meg-ujjult ember-
nek ellevensége.*

*K. Micsoda az uj embernek meg-ele-
venedése?*

*F. A' mi ujjá születésünknek máso-
dik része, mikor ujjéletre támodtunk, az
az, nem a' bűnnek már, hanem igazság-*

E 4

nak

nak szolgálunk és élünk, mert nem elég, el hagyni a' gonofságot, de azzal edgyütt egyszer s' mind gyakorolni ké az igazságot is. *Pfal. 33. 15.*

*K. Tökéletes. é az illetén ujjá szü-
letett ember?*

F. Nem, mert a' testnek és romlott természetnek valami seprödékje marad még is az emberben, mig él ez életben.

K. Mint alkuszik az, az embernek meg ujjult részével?

*F. Veszékedik véle, tufakodik mind kettő, és bizonyára a' test és annak régi-
vezetsége meg birja gyakorta az meg-
ujjult résznek és léleknek jora valo sze-
pelkedését, úgy hogy, az ujjá született
ember is nem cselekezi a' jót mellyet a-
karna, hanem a' gonofzt mellyet nem a-
karna. Innét vagy on az, hogy még a'
Szentek is gyakorta álmélkodásra méltó
vétekre fakadtak.*

XVIII. A' B Ű N B O- csánatról.

K. Ki bocsátja meg a' bűnt.

F. A' ki

F. A' ki a' bűnt meg bocsátja, az igaz és örök ISTEN.

K. Lám a' Christus is meg bocsátta ama' gutta ütött embernek. Matth. 9.

F. Szintén azért igaz és örökké való ISTEN.

K. Lám a' tanító is meg bocsátja a' bűnt. Job. 20.

F. A' Tanító meg bocsátja a' bűnt, az az, a' meg-térő s' poenitentiát tartó bűnös embernek dirdeti bűneinek bocsánartyát.

K. Lám a' Mi Atyánkban: Mi is meg bocsátunk ellenünk vétetteknek?

F. A' mi meg bocsátásunk, nem egyéb, hanem csak az ellenünk tört vétkekről való el-felekezésünk, meg-engedésünk, hogy rola nem tészünk ha tehetnénk is; De hogy a' bűn bűn ne legyen, azt sem a' tanító, sem egyéb senki nem cselekedheti, hanem csak az igaz és örök ISTEN.

K. Kinek kell meg-vallanom vétkeim?

F. Az Istennek a' kit meg-bántottál, meg-kell vallanod e' végre, hogy bűncidet bocsássa meg, selemidet gyógyítsa meg.

meg. Tenéked csak tenéked vétkeztem, én Istenem, azt mondgya Dávid: és gonofságot cselekedtem a' te szemeid előtt, hogy igaznak ítéltesél a' te beszédidben, és tiszta légy mikor ítélsz. Psal. 51. §. 6.

2. Meg-valhatod az embereknek is a' mint Szent Jakab mondgya: *Vallások-meg, úgy mond, edgy-másnak bűneidet, és imádkozzatok egy másért.* Jakab. 5. §. 16.

K. *Micsoda embernek vallanám-meg bűneimet?*

F. 1. A' Lelki tanítónak meg-valhatod ez végre, nem hogy bocsásssa-meg bűneidet, de hogy tégedet tanítson, vigasztaljon, lelked íméretiben csendelítsen, biztasson, és bűneidnek borsánatya felől az Isten igiretinek hirdetésével, bizonyofsá tégyen.

2. Jó emberednek is meg-vallhatod ez végre, hogy rajtad szánakozzék atyafiúi szeretettel, mert ha az ember nyavalyáját kedves barátjának kebelében kiöntheti, sokszor az is könnyeségére vagydon el-keferedett szívének.

K. *A' Christusnak két köntöse volt: edgyi-*

edgyiket el-darabolták a' vitézek s' felosztotak rélc; a' másikat egészszen hagyták; mit tanuljak ebből.

F. Néked is két köntösöd legyen, az edgyik a' Hit. Ezt fenkivel ne kö-zöld, hanem éppen egészszen, meg-tartsad, egyedül csak az egy közben-járó Christus Jéfusnak: A' másik köntösöd legyen a' Szeretet, ezt el-ozszad, kö-zöllyed, minden emberekkel, de kiváltképpen a' kivel egy hiten valláson vagy. Gal 6 §. 10.

K. *Egy jó ember, egy rosz embertől, olly dolgot kért, melly az egészvilágnál drágább?*

F. A' jó ember, az Arimathiabéli Joseph; A rosz ember a' Pilátus; a' mit tőle kért, a' Christus teste mellyet kért Pilátustól, hogy le-vétetnék a' keresztfáról.

*****

XIX. A' FIUVÁ FOGADÁSNAK LEKÉRŐL.

K. *Hogy hogy lehetek én arról bizonyos,*

nyos, hogy én is az Isten kegyelmében részes vagyok?

F. A' fiuvá fogadásnak lelke által, a' ki által az Istent szerelmes Atyánknak kiáltjuk: és ezen Szent Lélek tészen bizonyosságot a' mi lelkünkkel edgyütt, hogy mi Istennek fiai vagyunk. *Rom. 8. 15.*

K. Mikor lakozik én bennem ollyan Lélek?

F. Annak bizonyos jelei vagynak.

K. Mellyek azok?

F. Ha elébbi fertelmességedre, mellyben hevertél mint egy sárban, vizsgál nem térsz, hanem mint meg-ujjult ember az Istennek lelke által tisztán tartod magadat. Erről szol a' mennyei Völegénynek a' Christusnak jegyese: *Levettem (egy mond) mocsok ruhámat, hogy hogy öltözzém fel? Meg-mostam az én lábaimat, mimódon keverném smét azokat a' porban? Cantic. 5. 3.*

2 Mikor fiúi leányi indulat vagyon benned az Istennek szeretetihez, és fiúi leányi bizodalom azon Istennek jövöltához, nem úgy mint a' szolga a' ki szereti ugyan az Urát de a' bérért és fizetésért, hanem mint fiú, a' ki szereti édes Atyát,

tyát, nem bérért vagy fizetésért, hanem atyai voltáért: Igy az hitetlen ember szereti ugyan az Istent, de csak e' világi jóért, fél az Istentől de a' büntetésért; A' kikben peniglen a' fiuvá fogadásnak lelke lakozik, szeretik és félik az Istent, Isteni voltáért, nem anayira csak magok hasznáért.

3. Mikor fel éledet reménség vagyon benned mennyei örökség felől, jó jel az, mert a' mennyei örökség és annak várása a' fogadott fiaké nem szolgáké vagy idegeneké. *Rom. 8. 17.*

4. Mikor az emberben olly lelki öröm vagyon, hogy az Istennél egy szempillantásig való kételét nem adná ez egész világnak gyönyörűségén; megkosztolván melly jó és édes légyen az UR. *Psal. 34. 9.*

K. Mint viselje magát az ember olyatén állapottyában?

F. Ugy, hogy a' benne lakozó Sz. Lelket meg ne szomorítsa, a' mint Sz. Pál int, *keserűséggel ne illeszédtek úgy mond az Istennek ama' Sz. Lelkét, melynek általa meg-pecséttettek a' tellyes váltságának napjára. Eph. 4. 30.*

K. Mikor szomorittya meg az ember a Szent Lelket?

F. Mikor az Istennek Lelke megvilágosítván az embernek elméjét, akaratját és minden indulatit meg-ujjítván, a' lélek vitézkedik az meg-újult emberben a' test ellen, tufakodik mindkettő; de az ember a' testhez vonattatik, annak kedvez, annak fogja pártját, a' testnek kívánságit tölti-bé, és így a' lelket megszorittya, keferűségeilleti, és mint egy meg-öltya. 1 Tess. 5. 19.

K. Mint léssen osztán dolga az ihyetén embernek?

F. Bizony keferves léssen sokszor, mert a' bőszerű álló Isten Szent Lelkét róle meg-vonza, az embert magának hadgya, és ekképpen az ember lelkében el-hagyattatik.

XX. A' LELKI KÉ- fertetről.

K. Micsoda a' lelki el-hagyattatás?

F. Mint szintén mikor kedves vigasztaló uti tárlodtól el-hagyattatol rosz magad

magad vüelése miatt, nincs kivel beszélges az uton, egyedül bujdosván felsz rettegysz minden felől reád jöhető veszedelemtől: Így szintén mikor párt-ütésed miatt az Isten Sz. Lelkét tőled el-vész, és tenein magadnak hágy, bűneid előtéd kezdenek forogni, látván az Istennek igazságát hogy ha érdemed szerént bännék veled, méltán örök kénokra fententiázhatna, meg-réműlsz, az ördög-is kezd farkallami, elmédben-is meg-tántorodol, nincs ki eleget teheffen háborodott lelkednek. Ez a' lelki el-hagyattatás.

K. Illyen késértetbe eshetik-e az Istennek fia leánya?

F. Illyenbe bizony,

K. El-kell-vešni annak e' késértetben?

F. Nem: Mert az UR kézen tartya, el-hagyattatik ugyan ideig de nem örökké; Egy kis bufulásomban el-rejtetem vala az én orcámat te tőled egy szempilantáfig: de az én örökké valo irgalmaságomban könyörültem te rajtad, azt mondgya a'te meg válto Urad. Esa. 54. 8.

K. Ho-

K. *Hová leszen a' hitetlen ember illyetén állapotjában?*

F. A' hitetlen ember illyetén állapotjában zugolodik bűneinek bocsánattya felől kétségbe esik, némely jóvalis elébb halálának előtte mint Kain, némely halála előtt mint Judás.

K. *Hát az Istennek fia leánya hogy leszen?*

F. Bizony azok is meg tántorodnak de el nem esnek, kétségbe ejtő izokra fakadnak fokszor, de ísmét magokat meg eszmélvén kéri az Isten az Úr Jésus érdemeért, hogy haragjában és boszú állásában emlékezzék irgalmaságáról. *Habac. 2. 7. 2.*

2. Bizik Istenben mint a' fiú édes Atyában. *Hi meg-öl is úgy mond mag-is ő benne bizom.*

3. Jó reménységgel várakozik, miglen ísmét el-jő hozzá az Isten. *Esa. 8. 7.*

K. *Ez keserves állapotban mikorra jő el az ISTEEN.*

F. Mikor az ember a' halálnak mar szintén kapujára jutna, a' kétségbe esésnek partjára érkeznék, azonban az Isten kezét alá teszi, a' halál kapuiból ki-vézi.

K. Mi

K. *Mi leszen osztán vége?*

F. Mint az el-fárat Galambocskának melly az özön vízben nem talál nyugodalmas helyet lábainak, meg-nyitá Noë az ablakot és bé-vővészegény fárat Galambot. s' meg-nyugotá: Igy az Isten a' késértetnek és keserves próbának özön vízében hanyattatott kerefityén embert vízont kegyelmébe vészí, meg-ujittyá, a' késértetnek özön vizét le szállittyá, bűneinek bocsánattya felől biztattyá meg-örvendezteté contyait, mellyeket meg-rontott vala, a' felelem helyett lelki csendesség következik és öröm *Várván vártam úgy mond az feleséges Urat, és imé hozzám fordula, a' melly veremből ki-boza. Pfal. 40.*

K. *Mint viseli magát annak-utánna a' késértetből ki-szabadult ember?*

F. Vitézkedik az ördögnek fugallassi ellen, a' testnek izgatási ellen, a' szívnek kemensége ellen szorgalmatos ahétatos leszen a' könyörgésben és bűnein való kesergésben, meg-gondolván azt minémű rettenetes dolog a' meg-haragut Istennek kezében esni.

2. Inkább s' fellyebb szereti az Isten, mint

mint annak előtte, az Istennek beszéde
lészén étel ital az ő lelkének.

3. Inkáb oja magát a' büntől, és
okosabb lészén, hogy a' Sátánnak tö-
ribe ne akadgyon ismétlen.

4. Szövetséget vét szemeivel, nyel-
vével és egyéb tagjaival, hogy gonosz-
ságra ne mozduljanak.

*K. Miért bócsát Isten ilyen keserves
kísérteteket az ő válaszsottira?*

F. 1. Azért, hogy az Istent meg-
ismérjük. Hogy tudni illik mint a' sűrő
gyermeket, csak az édes anyja kérel-
heti-meg, így a' báboru elmét csak a'
lelkeknek Attya az Isten csendesítheti-
meg, és hogy ő egyedül az a' ki kézen
fogva tart minden teremtet állatokat,
ha meg-vonza túlók lelkét, azonnal
mindenek meg-háborodnak és fennmivé
léznének.

2. Azért, hogy magunkat meg-ismér-
jük. Minémű nyomorultak vagyunk
mi tetmézfetünk szerint, ha az Urtól
magunknak hagyattatunk.

3. Hogy magunkat meg-alázzuk az
Istennek kegyelmét meg-bócsullyuk, és
mint ama' Jérusálemi halafsto mellet fek-
vő be-

vő betegeknek lokasága a' viznek meg-
mozdulását, így az idvétségnek eszközt
meg ne utálljuk. *Joh. 5. 3.*

4. Hogy annál inkább kívánkozzunk
az Istennek ama' szemtől szemben való
látására holott nem felünk, hogy az Iste
soha többé el-hadgyon

*K. Add előmbe rend szerént a' ké-
sérteteknek számát, és azokból való
kiszabndulásnak modgyát?*

F. 1. A' Sátán, ki az egész földet bé-
kerülvén el-járja keresvén kit el-nyel-
hessen, sőt az Istent arra ingerli hogy az
embert abgya kezébe; néha világosság-
nak angyalává tünteti magát és akkép-
pen indit tégedet testi bátorságra, néha
tulajdon szőriben elő álván rettegget és
kétségben esésre kényszerit. Itt elmé-
d meggyarló voltodat, fegyvertelen erőt-
lenségedet, és a' mi fejünkhöz az UR
Jesushoz folyamodgyál.

2. A' Bűn A' gonosz kívánság melly
a' bennünk levő törvényel viaskodik,
és gyakorta ezt meg-győzvén, mint-egy
foglyokat rabúl hordoz bennünket. Ez
ellen a' Szent Lelket hijad segítségül, a'
testnek kívánságait bé ne töltsed, fu's a'
büntől

K. Hogy-hogy parácsolhatta Isten Abrahámnak, hogy a maga fiát öllye meg?

F. Szabad volt Isten véle. Mert az Isten semmi törvénytől nem függ, holott nálánál nagyobbfenki nincsen, a' ki törvényt szabna elreibe.

2. Az életet Isten adta, ha el-kivánnya, szabad véle.

K. Nem vétkezett volna-e Abrahámha meg-ölte volna fiát Isákot?

F. Nem. Mert az Isten parancsolattya, törvény; annak engedni nem-vétek.

2. Az igaz szolga, az Urának parancsolattjának enged, ez az ő tiszti, nem hántorgattya azt, mit akar azzal az ő Ura, hanem a' mit néki parancsoltak annak végét és ki-meneteletét az Urára bizza, a' gazdára hadgya.

K. Mellyik volt nagyobb; Abrahám kétség volt a' meg-ölésre, Isák-is kétség volt a' szenvedésre?

F. Ugy látzik, hogy Isák nagyobb dolog cselekedett.

1. Mert nagyobb dolog halált szenvedni, hogy nem mint a' ki meg-öli.

2. Nagyobb dolog az halálnak fájdalmat

dalmat és rettegését viselni, mint Isák; hogy nem mint csak nézni, mint Abrahám csak nézte volna.

De ellemben.

Az Irás az Abrahám engedelmeségét hirdeti inkább, hogy nem mint az Isákét.

Elsőben, mert Abrahámnak, az egygyetlen egy fiát, édes fiát, ártatlan fiát, kell valá meg-ölni, melly dolgot édes atyának cselekedni, nagyobb; kefevessebb és rettenetesebb, hogy nem mint ha magának kellett volna meg-halni.

2. Isák nem is tudta a' dolgot, és ha reá költ volna, csak hamar által ment volna az halálon; meg-menekedett volna attól, nem sokáig tartván annak szenvedése; De Abrahámnak mint édes atyának harmad napig való lelki háboruja, tufakodása, gondolkodása, buszulása, szívbeli serelme, fia meg-öletésétől irtozása, ki mondhatatlan dolog!

3. Ha idegen ölné-meg, szenvedhetőbb volna, de hogy az édes atya öllye-meg fiát, irtozik a' természet attól.

K. Tudta-e az Anyja a' Sárna?

F. Mint hogy Isák maga sem tudta e' dolgot, a' mint szavaiból ki tetszik, midőn azt

dön azt kérdi: Edes atyám, im-hol a' tűz és a' fa, hol vagyon penig az áldozatra valo bárány? Így az Annyától is Sárától hihető hogy el-titkolta volt. Abrahám, mint olyan hallatlan dolgot hogy mint édes anyjának írásával és jajgatásával meg ne gátolodnék e' dolokban.

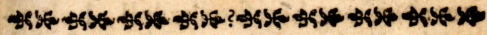
K. Miért próbállya Isten az embert, holott jól tudgya mi légyen az emberben?

F. Azért, hogy mások is láfják. Mint szintén a' tanító mester próbállya és examinállya gyakorta a' gyermeket mások előtt, olly dolgról, melyet jól tud a' mester hogy meg-tud arra felelni a' gyermek, de cselekezi a' mester másoknak kedveért, hogy mások is láfják és tudgyák mi légyen azon gyermekben.

K. Mint rendelyem kérlek ez aránt magamat?

F. Ugy, hogy ha valami lelki kifirtet vagy külső proba reád érkezik, azonnal ki kereffed micsoda Jonás indította azt a' szél vezet. és addig ne nyugdogyál miglen testednek hajójából ki nem vetted az el kezdett joban meg-maradni igyekezzél, meg-tartván a' hitet és a' jó lelki-

lelki-isméretet: Ekképpen meg-álhat sz az Isten előtt, ki nem kifirt fellyebb hanem a' mint el viselheted, nem felfsz az éjjeli rettegeéstől, mert meg-rontya Isten a' Sáránt a' te lábaid alatt hamar.

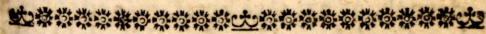

XXII. AZ HITNEK meg-erősítéséről.

K. Mivel erősítsem hitemet?

F. Az Isten igéjének halgatásával. Mert az hit az Isten igéjének hallásából vagyon. *Rom. 10. v. 17.*

2. Az UR Christustól rendeltetett Sacramentumokkal valo éléssel is.

XXIII. A' KERESZT-segről.

K. Hiszem meg-keresztelkedtem, Atyának, Fiúnak és Szent Léleknek nevében?

F. Jó ugyan, de nem elég az idveffégre, mert a' Hipocrita ember is meg-keresztel-

F

restel-

refztelkedett azzal a' külső vizzel való keresztséggel.

K. Hát mi kívántatik hozzá?

F. Ez, hogy emlekezzél-meg micso-da fogadást tétel Istennek a' kereszttégben, hogy tudni illik azt az Istent kinek nevében meg kereszttelkedtél, holtig igazán, jámborúl, hiven. tisztán szolgálod, tőle el nem szakadsz, és az ő Zászlója alatt hűségesen vitézkedél az ördög ellen, e' világ ellen, és testnek minden gonoszra való izgatási ellen.

K. Nem emlekezem én arra hogy olyan fogadást tettem volna?

F. Hízzem a' nélkül keresztséged semmi Más az hogy, arra valók a' kereszt-Atyáid, Anyáid, kik Komáknak mondatnak, az az, a' te keresztségedről és a' keresztségben lőtt fogadásodról, bizonyosságoknak.

K. Azt sem tudtam ez ideig; Mire valóké a' Komák?

F. Elsőben. A' Koma, bizonyosság arról, hogy a' gyermek keresztyén Atyától Anyától született.

2. Bizonyosság arról, hogy igaz Ecclésiának társaságában, igaz *religióban,*
igaz

igaz vallásban született, és annak bizonyosságára e' külső látható Sacramentommal úgy-mint a' keresztséggel, abba a' társaságba a' kided gyermek bé-iktatik, bé vétetik.

3. A' Koma arra való, hogy tehetsége szerént igyekezik azon, hogy a' gyermek azon keresztyén vallásban és *Ecclésiában* melyben meg kereszttelkedett nevelkedgyék fel-is. Ez az oka, hogy mondatnak más nevezeten is, kereszt Atyáknak Anyáknak.

K. A' más valláson lévő ember lehet-e efféle keresztségben Koma?

F. Nem lehet különben, hanem ha ez három dolgot fel-válallya, az az, bizonyosság leszzen arról és meg-vallya, hogy a' gyermek keresztyén Atyától Anyától született. 2. Hogy igaz vallásban született. 3. Hogy tehetsége szerént igyekezik azon, hogy a' gyermek azon vallásban nevedgyék-fel, mellyben meg kereszttelkedik. Mellyeket a' más vallású ember ha meg valí, a' maga vallását, czáfollya-meg, és lelke ísméreti ellen áll elé a' Komaságra; ha pedig szívében mást gondol, hypocrita és szin mutatás-kép-

pen áll elé a' Komaságra, mely miatt ő nem léfzen bizonyság, az az, sem Koma nem lehet, sem méltán a' kerefszt Atya Anya nevet nem viselheti.

K. A' kisdéd gyermekeket mi baszna addig meg keresztelni, míg fel-nevedvén vallást nem téfzen hitiről.

F. Miért nem; hiszem a' kinek Attya Anya az Istennek frigy-kötésében és szövetségében ben vagyon, annak gyermeke is azon Istennek szövetségében ben vagyon, melynek bizonyságára a' kisdéd gyermek meg-kerefsztelkedik.

2. Ha az Atya Anya kerefsztyén, a' születet gyermek is kerefsztyénnek mondatik; mint szintén, a' ki nemes ember, a' gyermeke is mihelt születik, nemes, és nemefi szabadságban vagyon, mint szintén az Attya és Anya, Erre nézve annak-okáért, a' kisdéd gyermek a' külső jellel avagy Sacramentummal, úgy mint, a' Kerefsztséggel méltán élhet, és méltán is él, sőt vétek volna, ha nem élne.

3. Az ő Testamentomban is az Istennek népe nem várta azt hogy a' gyermek fel-nevelkedgyék, hanem környül metélték nyolczad napon.

K. Hát

K. Hát ha pogánynak a' gyermeke volna?

F. A' pogánynak a' gyermeke is pogány, azért fel-növését kel várni, kerefsztyénné lenni, az hitnek ágazatira meg kell tanítani, arról vallást kell tenni, és annak utánna annak bizonyságára és meg-erősítésére, úgy kell ez külső és látható jellel avagy Sacramentommal élni, az az, meg-kerefsztelkedni.

K. Hát ha öreg legény volna?

F. Ugy is a' kívántatik hogy a' hitnek ágazatit meg-tanullya, vallást tégyen meg-térjen, és annak bizonyságára Sacramentomokkal éllyen.

K. Hát a' ki kerefszteleetlen meg-hal el-kárhozik-e?

F. A' ki annyi időt ért, hogy a' Kerefsztségnak Sacramentomát meg-tudgya gondolni; Isten rendelésének lenni, s' még is meg-veti, semmibe hajtya, az olyan ember el-kárhozik. De ha a' gyermek születik olly helyen, a' hol egyházi szolga nem lakik, avagy olly helyen, a' hol pogányság közöt lakik, avagy olly helyen, a' hol az ellenkező vallásuaktól tiltatik, s' azonban igyekeznék ugyan,

de a' gyermek hirtelenséggel keresztletlen meg-hal, azért el nem kárhozik, mert az Isten kötötte magát ahoz a' külső eszközhöz.

K. Szabad embernek oktatán állat nevéte kereszteltetni gyermekét?

F. Ha keresztény ember nem szabad pogány névre kereszteltetni gyermekét, annál inkább okatlan állat nevére, minémű a' Farkas, Leo, Oróslán, Ursula, Nóstén medve, &c nem szabad.

K. Miért hogy a' keresztiséggel egyszer élünk; Az Ur Vacsorájával sokszor?

F. A' keresztiség által születik az ember az Anyaszentegyházban; Az UR-Vacsorájával tápláltatik lelke az Anyaszentegyházban, elég egyszer születni, szokszor kell tápláltatni.

2. A' keresztiség által a' kisdéd gyermek az Istennek fiainak léányinak lajstromába iratik-bé, és számláltatik száma közzé. Elég egyszer bé-irattatni és bé-számláltatni.

XXIV.

XXIV. AZ UR - V A - csorájáról.

K. Miképpen erőssítsem-meg hitemet az UR-Vacsorájával?

F. Azzal való gyakran éléssel.

F. Mit forgassak elmémbe, mikor az UR-Vacsorájához járulok?

F. Ne világi dolgokat, hanem az Ur Jésufnak szenvedését, vére hullását, és a' keresztfán való halálát, mellyel a' te büneidért eleget tött, az Atyával meg-bé-kéltetett, az idvelségre el-pecsételt, és hogy erről bizonyos lehess, belől szivedben hitet nemzett, külső-képpen pedig annak bizonyoságára ez látható Sacramentummal való élést engedett.

K. Ha pörben vagyok valakivel, élhetek-e az UR-Vacsorájával?

F. Meg-lehet. Mert két felnek valamely dolog felől való vízfzálkodását törvényvel el-igazitani, nem tiltya az Evangelium.

K. Hát ha haragosom vagyok?

F.4

F. BÉ.

F. Békeiséget szerezz véle, ki-vetvén szivedből a' harag tartást, mert az UR. Vacsorájával való élés több végei között a' Christuhoz és felebaratunkhoz való szeretetünknek és edgyeségünknek mutató jelensége.

K. *Ha ama' nem akarja a' békeiséget?*

F. Ha nem akarja, annak vétke nem foghat meg téged az Istennek jó tétéményivel való éléstől, és az idvességnek elfközítől.

XX

XXV. A' JO CSELEKEDETEK RÖL.

K. *A' kegyelemnek országát mi követi?*

F. Az örök életnek országa, mellyet birunk ez életben hitnek általa, miglen jutunk Istennek ama' szentől szemben való látására az örök életben. *1 Cor. 13. vers 12.*

K. *Honnét adatik az örök élet?*

F. Az Istennek kegyelméből, mert a' bűnnek soldgya az halál, az az, Istennek pedig ajándéka az örök élet. *Rom. 6. 23.*

K. *Ugy de miért adatik?*

F. A'

F. A' *Christu*nak érdemeért.

K. *Ha a' Christu*snak érdemeért; *Nem kegyelem*ből adatik tehát?

F. Immár oda fellyebb is meg-mondottam hogy a' Christusnak érdemét és elég tételét fontold, mivel drága áron váltattunk, meg érdemlette Christus mi-nékünk az örök életet, de mivel hogy az ATYA ISTEN ingyen való kedvéből küldötte szent Fiát; a' Fiu is szabad akaratyából vállalta fel váltáságunknak meg-adását, kegyelemből vagy on ez.

K. *A' bűnnek soldgya a' halál tehát a' jó cselekedeteknek soldgya az örök élet?*

F. Nem úgy mondgya szent Pál, hanem így: A' bűnnek soldgya az halál, az Istennek ajándéka az örök élet. *Rom. 6. 8. ultoso.*

K. *Ha gonoszért büntet Isten, a' jó cselekedetért kegyelmez tehát azon Isten?*

F. Nem egyaránt vagy on a' dolog, mert az Istennek jóvoluta és irgalmassága az ő természetiből ki-hatnak másokra, minden érdemlés nélkül; de a' büntetés és boszszú állás azon Istennek természetiből nem hatnak soha senkire, a' meg-érdemlés nélkül; a' teremtesben az

F5

Istennek

Istennek jó volta ki-hatott a' teremtett állatokra, az ő érdemelések nélkül; de az ő büntető igazsága nem hatott senkire, a' meg-érdemlés nélkül, az az, nem büntet senkit, hanem ha meg-érdemli. Mint a' méh mézet ad természetiből, de nem csip ingerlésnélkül.

K. *Ha gonosz cselekedetekért kárhozik-el az ember; a' jó cselekedetekért idvezítél tehát?*

F. Ez aránt sem úgy vagyon a' dolog. Mert a' gonosz cselekedetek meg-érdemlik igazság szerint a' kárhozatot. De a' mi jó cselekedetünk nem olly tökéletesek hogy véghetetlen jutalmat, örök életet érdemellyenek.

K. *Miért nem?*

F. Azért, mert ha mikor jót cselekedünk is, némely csak szokásból, némely haragjában, némely félelemből, némely szűgyenletiből cselekedünk jót, némely ísmét csak maga mutogatásból, némely kételesenből mint ama' hamis biro, a' ki igazságot ízolgáltata a' szeginy aszfönynek, de csak azért, mert el-unta vala a' reé járást. Sok fogyatkozás, fok hiba vagyon cselekedetünkben. *Luc. 18.*

2. Mert

2. Mert nem magunk erejéből vagyon ha mijót cselekedhetünk, hanem Isten kegyelméből; azért a' jutalmat is azon Isten kegyelmének tulajdonitsuk.

3. Mert hogy jót cselekedgyünk, tartozunk véle; Annak - okáért micso-da érdemet várhatz onnét, a' mivel ados vagy, és a' minek meg-cselekedésére köteles vagy? *Ha mind azokat cselekedénditek is, a' mellyek néktek parancsoltattak, azt mondgyátok, haszontalan szolgák vagyunk, mert a' mit kellett cselekednünk azt cselekedtünk, úgy tanit Idvezítönk, Luc. 17. §. 10.*

4. A' mi hibás jó cselekedetünk micso-da egyenlőséggel avagy illendőséggel érdemelhetnék a' tökéletes boldogságot? *2Cor. 2 §. 16.*

K. *Látv az Isten jutalmas ígér a' jó cselekedetért?*

F. Nem hogy meg-érdemlenéd, hanem csak atyai jóvoltából ígéri és adgya. Mint szintén az édes atya, látván gyermekének gyenge, hibás és fogyatkozással elegyes jó igyekzetit, kedvelli mind az által (noha nem érdemlené) meg is jutalmazza, az az, atyai szeretetiből megajándékozza.

F 6

K. Mire

K. Mire valók hát a' jó cselekedetek?

F. Valamire valo az út, mellyen te mégy és jutsz az örökségbe mellyet a' király kegyelmességéből adott tenéked; szintén úgy a' jó cselekedeteknek útain mégy és jutsz az örök életre, † mellyet az ÚR JESUS kegyelmességéből szerzett tenéked. Az örökség, a' királynak ajándéka; az út és úton valo menéfed nem oka, hanem eszközü azon örökségnek bírására: Igy az örök élet, az Istennek ajándéka; a' mi jó cselekedetink nem oka, hanem út és eszközü azon örök életnek bírására. *Eph. 2. 10. † Sunt via regni, non causa regnandi. Bernhard.*

K. Szükségek te hát a' jó cselekedetek?

F. Igen-is, a' mint, mondam, nem azért ugyan, hogy az által idvezüly, mert arra nem elégséges, hanem hogy azon mint-egy uton jusz bé az örök életre.

2. Szükséges, mert Isten parancsollya.

3. Szükséges, mert hiszem jó életre nem gonofságra teremtettél.

4. Mert a' jó cselekedetek mutató és látható jelei a' mi hitünknek és hálá-adó voltunknak, mint a' jó gyümölyt a' termő-fának.

K. Hát

K. Hát a' gonosz embernek-is néha való jó cselekedetire tekint-é az Isten?

F. Tekint bizonyára, sőt sokszor világi jókkal meg-is jutalmazza, mint Achábnak maga meg-alázásáért, nem hozá el Isté a' veszedelm et házára az ő idejében. *1 Reg. 21. †. ult.*

K. Azt hallottam, egy jó emberért egész várost meg-tart az ISTEEN?

F. Ugy vagy, mert az Isten maga mondgya Jeremiánál az ötödik részben, az első versben. Tíz igazakért meg-kegyelmez vala az ISTEEN a' nagy Sodoma városának. *Gen. 18. †. 32.* Az egy Sz. Pálért, két-száz hetven-hat ember tarták-meg a' hajóban. *Act. 27. †. 37.*

K. Azt is hallottam, hogy egy ember vétkeért sokakat meg-vér az ISTEEN?

F. Az is igaz; mert Achán vétkeért sokakat meg-öle az Isten, *Josue. 7.* Az egy Manassés Király vétkeért, azt mondgya az Izraelnek Úra Istene, *2 Reg. 21. †. 11, 12.* Imé én olly veszedelmet hozok az egész népre, hogy mindennek a' ki azt hallja, meg-csendül mind a' két füle beléje.

K. Edgyik ember jó maga viseléséért,

F7

a' másikat

a' másike atyafia nem idvezülhet-e!

F. Nem. Mert nincs vérség a' menyországhoz, mikor mondának a' Christulnak; otkin vadnak az atyádfiai, ezt feleli: kicsoda az én atyámfia? a' ki az én beszédemet halgattya, az énnékem atyámfia, néném, és anyám. *Matth. 12. 7. ult.*

K. *Ugy de ezen a' világon a' magunk jó viselése használ maradékinknak?*

F. Használ, mert irgalmasságot cselekezik Isten ezeriglen azokkal a' kik őtet szeretik, mint a' tiz parantsolatból tanultuk.

XXVI. A' BŐJT RÓL.

K. *A' bójtrólés kívántatik. é valaha?*

F. Igen-is.

K. *Mikor és mi végre?*

F. Mikor a' szükség kívánnya, égyébkor nem. *Matth. 9. 15.*

1. A' közelítő nyomoruságnak eleit vévésére.

2. A' jelen valo nyomoruságnak rolad el-fordítására.

3. El-vejendő joknak meg-nyeriféért.

4. Az

4. Az el-vött joknak meg-hálalásáért.
K. *Példának okéért?*

F. Néha egész országúl. Midőn dőghalál, fegyver, vagy egyéb nyomoruság közönségesen egész országúl vagy o rajtunk. Mint az Izraél népe cselekedett fokszor; ismét győzelemnek vagy egyéb közönséges jónak meg-nyeriféért, mint azon Izraéliták cselekedtenek régen. *Judic. 20. 26.*

2. Néha, az országban egy Város. Mint a' Ninivé városbéliek bójtrólének.

3. Néha, A' városban egy háznak népe vagy cselédgye, ha az Istennek kiváltképpen valo ostorát szenvedti. avagy kiváltképpen valo szükséges jót akar Istentől meg-nyerni. Igy bójtróle Esther Aszszony az ő cselédivel. *Ester. 4. 16.*

4. Néha, magán személy szerént egy ember, midőn valamely ember ő magán érzi az Istennek csapását, avagy valami szükséges jót kíván Istentől meg-nyerni. Mint Dávid bójtróle, mikor a' fia beteg volna. *2 Sam. 12. 22.* Es a' Samuel annya, hogy az Isten adgyon fiat néki. *1 Sam. 1.*

K. *A' ki*

K. *A' lei pénteken húst nem eszik böjt-é az?*

F. Nem: Nem-is jól cselekedzi.

1. Mert Isten nem parancsolta, hijában valo tisztelet pedig az olyan mellyet Isten nem parancsolt, hanem emberek találmánya.

2. Mert csak éteekben való válogatás. *1 Tim. 4.*

3. Mert a' napokban valo válogatás, pénteken nem csötörtökön. *Gal. 4. 10. 11.*

4. Mert a' szükség nem hozza, akkor kell pedig böjtölui, mikor a' szükség kívánnya. *Matth. 9. 14. 15.*

5. Mert mindenek tiszták, a' tisztáknak, csak hálá-adással vegye az ember, ha kinek pedig lelke ismerete tisztátalan, étele itala-is tisztátalan. *Tit. 1. 15.*

K. *Hűszem szabad jót cselekedni Húst nem enni?*

F. Még ha jó volna; más az hogy, jót sem szabad cselekedni olyat; mellyet Isten nem parancsolt, ha csak szokás, ha csak emberi gondolat és emberi találmány, ha szintén jónak lázik-is, nem szabad ezt cselekedni, mert nem vagyunk mi bölcsebbek az Istennél, a' ki meg-

ki meg-tudta gondolni mit kell parancsolni, s' mit nem.

2. Ha minden héten kétfzer böjtölés is mint a' Pharisaus; ha az esztendőnek nagyobb részér böjtöléssel töltöd-is-el szokásból mint az oláhok, ha szontalan, mert hijába tisztelnek engemet az emberek olly tisztelettel melly emberek parancsolati, azt mondgya Idvezitőnk. *Matth. 15. 9.*

K. *Azt is mondgyák a' mi az embernek száján bé-mégyen, nem véték az?*

F. Christus Urunk mondgya. *Matth. 15. 11. 17.*

K. *A' részegség az ember száján mégyen-bé?*

F. Nem a' részegség; hanem az ital mégyen-bé, annak-utánna az italból jó inkább-ki embernek szájából a' részegség; A' bor ital mint szintén a' viz ital, a' menyiben ital, és embernek száján bé mégyen, nem bűn, hanem az ital után következő mértékletlenség, az a' részegség, és az itallal valo gonoszúl élés, az a' vétkeiség.

XXVII. A Z A T Y A K
Anyák magok viselése-
féről.

K. I. Vétkezik-e az édes Anya, igaz elég ereje lévén rá, ha idegen dajkával szoptattya magzattját?

F. Vétkezik.

K. Bizonyítsd-meg ezt?

F. I. Vétkezik a természet ellen. Mert az Isten a természet által nem hibába adta az Anyának a tejet, akár minémű rendű aszszonyi állapot legyen.

2. Az Anyai téjjel szija a magzat az anyai szeretetet; nem csuda tehát ha némelyben mincsen Anyához való szeretet.

3. A föld az ő termését; a fa az ő gyümölcsét; minden oktalan állat az ő tenyészését, így az édes anya az ő gyermekét: maga nevellye, élteffe, azt kívánja a természet.

II. Vétkezik az édes Anya Isten ellen.

2. Mert az emlők és téjjel tellyes kebelek, Isten áldása. Vétek hát megfojtani az

tani az Isten áldását, nem akarván szoptatni, *Gen. 49. 25.* Ellenben a tej nélkül való bebelek, Istennek átka, ostora: vétek tehát szánt szándékkal magára vonni az Istennek ostorát, nem akarván szoptatni.

2. Szent Pál-is dicfiri az ollyatén aszszonyi állapotot, a ki magzatokat nevelt: nem dicfirt tehát a ki mással nevelteti.

III. Vétkezik a Példák ellen.

Mosét, az édes anyja szoptatta, nevelte, úgy igazgatá az Isten. Exod. 2.

Sámfont, az édes anyja szoptatta, nevelte, úgy tanitá az Angyal.

Samuelt, az édes anyja az Anna aszszony szoptatta, nevelte, 1 Sam. 1. 22. 23.

Davidot, az édes anyja szoptatta, nevelte, Psal. 22. 10.

K. Tudsz-e több példát?

F. Mondok még kettőt: Sára az Abraham felefege, magaszoptatta Isákot; Mária ő maga szoptatta a Jéfust. Nézzed. A Sára gazdag aszszony vala, mintegy fejedelem aszszony, Mária szegény aszszony vala, útában vala; Sára öreg aszszony vala. Mária iffiú gyenge új aszszony vala; E két példával azért, mind szegény

szegény mind gazdag, mind ifjú mind öreg, maga menthetetlen, valaki magzattyát ereje lévén reá, maga nem szoptatta.

Végezetre.

Amaz Afzszonyi állat, a' ki a' sereg közzött fel kiálta és monda JESUSNAK: Boldog a' méh melly tégedet hordozott, és az emlök mellyeket szoptál †. Fel teszi azt, hogy annak emlőit szopta, a' ki méhében hordozta. De ma fok helyen, boldog és jámbor a' ki méhében hordozza, parázna a' kinek emlőit szoptja. Azért méhében se hordozza, a' ki magzattyát ereje lévén reá, szoptatni nem akarja. †. *Luc.* 11. 23.

K. Nem bájába tehat, hogy nemely atyának el-szajult fia, leánya, vagyon?

F. Hogy a' jó atyának is gyakorogonofz fia vagyon, azzal jelentetik, hog' a' jó erkölcs nem természet szerint való nemzéssel adatik, sem születésével nem hozza az ember; hanem Istennek ajándéka, Isten osztogattya a' kinek akarja.

2. Igyekezék azért az atya, járjon el atyai tisztiben, a' dolognak végé bizza Istenre,

K. Job-

K. Jól visélye hát bár magát az Atya s' Anya gyermeki előtt?

F. Jól bizonyára, ha büntetést nem akar vonni mind magára, s' mind maradékira.

K. Lám azt mondgyák: A' fiú nem viséli az atyának terhét?

F. Nem viséli, az az, nem kárhozik el a' fiú az atya vétkeért.

K. Hát e' világon szenved a' Fiú az Atya vétkeért?

F. Igen bizony. Mert az Isten az atyáknak vétkét meg-bünteti a' fiakban, harmad és negyed iziglen is. *Exod.* 17. *Példának okáért.* Az Amalek akkor vétkezék Isten ellen, mikor az Isten népe ki-jöve Egyptomból, az után sok száz esztendővel talám negyedik izben bünteték meg Isten érette őket, a' Saul által, el-törölvén mind magokat, mind barmokat. *1 Sam.* 15.

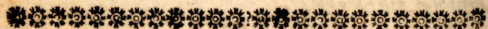
2. Látod meg-hal a' fiú az atya vétkeért. Mint Dávidnak kis gyermekskéje meg-hala az atya paráznasága miatt, *2 Sam.* 12.

K. Szegény ártatlan his gyermek, his sem nem edgyezet ő az atya vétkében?

F. Ha

F. Ha nem-is. Az Attya büntető-dött a' fiában, az édes atya szenved mi-kor a' fi szenved, mivel ez a' testi halál e' világi büntetések közzé számálatatik.

2. Más az, hogy a' gyermek sem ár-tatlan az Isten előtt, mivel hogy bün-ben fogontatik, bűnben melegiti az an-nya az ő méhében, bűnben születetik, eredendő bűnben; erre nézve-is tarto-zik az halállal.

A Z E R E D E N D Ő Bűnről.

K. *Micsoda az, az eredendő bűn?*

F. Természete szerint való, véle szü-letet veszettség, hajlandóság a' gonoszra.

K. *A' máj született gyermek, sem gon-dolattyaival, sem cselekedetivel nem vétekezik?*

F. Ha nem-is, ugyan más bűnös termé-szetűnek kell mondanod, mint a' kígyó-nak fajzattya noha még senkit meg nem esipert, de áffelől ugyan mérges állatnak kell mondanod: Es mint az orofzlány a-vagy farkas fiú, noha még senkit meg
nem

a' ragadozás, és ragadozó állatnak kell mondanod; így az emberi állatnak-is nemzését bűnös természetűnek kell val-lanod. *Esa. 11. 8. Psal. 58. 4. 5.*

K. *Ha fel. nevelkedik?*

F. Ha fel-nevelkedik ki nyattya ter-mészetit, mit hozott születésével, meg-látod hogy mind gondolattyaival, be-szédével, cselekedetivel, vétekezik Isten és emberek ellen.

K. *Nem hiába mondják: romlott az emberi természet?*

F. Meg. ítélhedd ezekből:

Csecsemő korában; bűnben fogan-tatik, bűnben születetik.

Gyermekek korában; Mindgyárt ki tet-szik foga fejéri, mérges természete mint a' kígyónak; gonoszra hajlandósága mint a' farkas finak.

Fel serdült korában: minden indu-lattya és gondolattya szüntelen gonosz-
Gen. 6. 5.

Iffiuságában; annak virágját szenteli a' Sátánnak, e' világnak, es a' testnek kívánságának.

Firfiú korában; hordozza Zászlóját a' Sá-

a' Sátánnak, nem annak a' kinek nevében meg keresztelkedett.

Vénségében; a' vénségnek coronája a' tanács-adás, de töbfzör a' gonfzra hogy nem a' jóra.

K. Mibez tartsam ez aránt magamat?

F. Kicsiny korod felől mondgyad az Istennek: Kicsoda ad tisztát a' tisztá-talanból Uram! mo's meg engemet.

Gyermek korodban; mint a' hajlandó csemetét hajtogassad UR ISTEN szive-met lelkemet.

Fel serdült korodban; Teremts új szivet Uram én bennem, és az engedelmes-ségnek lelkével ajándékozz-meg engem.

Iffiuságodban; Iffiuságomnak vétkét kérlek hogy meg ne emlitsed, sőt nagy kegyeségedet én Istené meg tekintsed.

Férszű korodban; Az erős vitézeknek karjokat te tanítod Uram, vezérellyed az én életemet-is *Psal. 145.*

Vénségedben; Te benned biztam az én anyámnak méhétől fogva, ne hadgyel engemet az én meg-özfülésemnek és vénségemnek idején Uram! *Psal. 71. 19.*

K. A' mint ezekből csemben vessem,
Szük-

Szükség a' gyermeki elmét tanítani!

*F. Igen is bizony, mert az ember e világra születésével semmit nem hoz, tudatlanságban születtetik, hanem Isten után tanulással, gyakorlással, jut a' mi-re juthat *Job. 11. 12.**

2. Születtetvén az ember; az emberi elme olyan mint az iratlan tábla, az után irnak reá a' mit irnak.

3. Születtetvén; az emberi elme olyan mint a' rozf könyv, mellyből fokat kell ki törölni, hogy jó könyv légyen, fokat kell belé-irni, hogy egész könyv légyen.

4. Születtetvén; az emberi elme olyan mint a' műveletlen szántó föld, melyben magától sok gaz terem, munkával, irtogatással, forgolodással, tanítással, oktatóssal, kell hozzá nyulni: hogy *ex-cultus* ember légyen; *Prov. 4. 3.*

K. Mert nem Pap vagyok én?

F. Minden kereszttyén ember az ő házában lelki Pásztor, Király és Pap.

Lelki Pásztor azért: Mert vagy on egy kicsiny nyája, tudni illik a' lelke.

Király azért: Hogy uralkodgyék a'

G

maga

maga rosz indularin, és hogy szépen rendellye, igazgassa háza népét.

Pap. Nem azért, hogy ökrökkel áldozék, hanem hálá-adásnak áldozattya mutatassa Istennek. 2. Hogy meg ölye a' testnek gonosz kívánságit. 3. Hogy oktassa háza népét.

K. Irás tudatlan ember vagyok?

F. Nem vagy tudatlanabb az égnél, az egek hirdetik az Istennek dissófségét, te pedig okos lélekből állasz. *Psal. 19.*

K. Minden számár a' maga terhét viséli?

F. Ugy a' számár, de a' keresztyén ember edgyik a' másik terhét is viseli, úgy parancsolja szent Pál *Gal. 6. 2.*

K. Szégyenlek a' tanító rendelésalkodni?

F. Miért? Lám az Isten meg parancsolta vala; El ne hadd a' Levitát éledned minden idejében. *Deut. 12. 19.* Lám a' Szerecsen Királyné aszszony Komornyikja, fő ember lévén, nem szégyenlé szekerébe fel-ültetni a' Philep Apostolt. *Azt. 8. 38.*

K. Lám némely ember kevesét bajt az Isten tisztelére, még-is elég gazdag ember?

F. Ugy

F. Ugy vagyok, de tanuld meg; nem áldás az ő rajta, ha gonoszúl él véle, hanem tőör gyanánt vagyok nála. Mint a' madárnak fok eledele hintetik eleibe, de nem eledel hanem étető, mellyel meg fogatik; így vagyok az ember kinek fok javai vadnak, gonoszúl él véle. *Psal. 69. 23.*

2. Mint a' vad állatnak eledelt téznek a' verem szélire, de nem eledel hanem tőör mellyel meg fogatik.

3. Mint a' halaknak eledelt háznak eleikbe, de nem eledel, hanem maszlag, avagy horog, mellyel meg-fogatnak: Így a' javaival gonoszúl élő embernek a' gonosznak idején meg-fogatnak. *Préd. 9. 14.*

4. Mint a' barom hizlaltatik a' mézfár-székre, Így a' jovaival gonoszúl élő ember a' vezedelemre. *Jer. 12.*

K. Ellenben ismét, némely elég Isten féltő ember, s' még sincs Isten áldása rajta?

F. Nincs olly Isten-féltő ember, kin Istennek áldása nem volna. Mit tudsz te belé, mivel áldotta meg Isten, ha szép szermettel nem, talám jó erkölcsökkel:

G 2

ha gaz-

ha gazdagsággal nem, talám maga sor-
sával való meg elégedéssel: ha deáki-
tudománnyal nem, talám jó kézi-me-
sterséggel, ha egészséggel nem, talám jó
lelki ilmérettel.

K. Némely ismét éjjel nappal fáradoz még is szeginy?

F. Szintén az annak büntetése, rabotassággal, nyughatatlansággal verte meg Isten.

K. Némely könnyen gazdagul?

F. Istennek áldása gazdagit meg.

K. A kereszttyén ember is sok nélkül szülekődik?

F. Mert jól látta Isten, hogy ha volna néki, mire vetemednék miatta, jobb azért hogy nincs, mint hogy ha volna. Erről mondgya a bölcs: Szegyniséget se gazdagságot ne adgy énnékem Istenem, hogy meg szegényedvén, ne lopjak és gonoszúl éllyek az én Istenemnek nevével, vagy meg gazdagodván, meg ne tagadgyalak tégedet, hanem táplály engemet hozzám illendő cledellel. *Prov. 30. 7. 8.*

K. Némely házafok melly szépen élnek, még is keferüséggel látogatgya az Isten?

F. Naomi

F. Naomi szépen él vala az ő edes férjével, de affelől meg fosztá Isten ötet, férjétől, és két szép fiától, úgy hogy azt mondgya vala a' szeginy afzszony; ne hitatok engemet Naominak, az az, gyönyörüségnek, hanem *Márának*, az az, keferüségnek, mert keferüséggel illetet engemet a' mindenható.

2. Hogy a' házafokat keferüségnek kenyerével éteti az Isten néha néha, azért cselekefszi, hogy e' világi házafsnak gyönyörüségétől el ne vonattassék az ember, hanem jusson eszébe annak elmulása, és igyekezzék az Angyalok társaságába, holott sem esznek sem isznak sem házofodnak.

K. Némely ismét felesége miatt elvételhetetlen inségben vagyok?

F. Mert a' gonosz afzszonynak fémbelődése, olly izenvedhetetlen mint a' háznak szüntelen csepegése. *Prov 19 7. 13.*

2. A' tékozló afzszony a' házban, olly káros mint a' szű a' fában.

3. A' versenyes afzszonyi állat gonoszabb a' negyed napi hideg leléfnél, mert ennek két nap közti vagy on, de amannak soha egy nap szüneti nincsen.

K. Ha Isten olyan rossz feleséggel
meg nem volna jó! volna dolgom?

F. Bálám is csak mind a' szamarát ve-
ri vala, azonban maga a' férfit vala a'
vétkes.

XXVIII. A' SZOL- gákról.

K. Szolga lévén, mihez tartsam
magamat?

F. Ha Szolga vagy, kérdeztvén szólly,
mint a' Salamon szolgái. 1 Reg. 10 §. 8.

2. Mindenben belé ne szólly, mint
Péter a' Christas tanítványa. Job. 21. 22.

3. Réa vigyázz az alkalmatosságra
mikor szólly.

3. Réa vigyázz, az Urad mit szólly,
mint Eliézer az Abrahám szolgája.

5. Urad felől távol létében is böcsü-
letesen szólly mint azon Abrahám szol-
gája. Gen. 24.

K. Mikor szóllyon a' szolga kérdeztlenis

F. Mikor nem értette jól, mir paran-
csolt az Ura. Igy a' tanítványok meg-
kérdék Jéfust, hol készítsük - el a' vég
vacsorát?

2. Mikor

2. Mikor láttya a' szolga, hogy az
Uranak nagy halznára vagyon. Mint az
Námán szolgáló leánya szolla kérdezt-
is az Ura jóvára.

3. Mikor az Urad vakmerőségből
nem akarja azt cselekdni, a' mi ő néki
jóvára volna, † akkor is szólhatz szolga
lévén, kérdeztlen is, * mint azon Ná-
mánnak szolgái. † 2 Reg 5. §. 3. * §. 13.

4. Mikor az Urad olly dolgot paran-
csol melyben nagy akadály vagyon, ak-
kor is szólhat a' szolga kérdeztlen is, mint
Eliézer az Abrahám szolgája mikor kül-
detnék hogy feleséget hozna Isáknak,
monda a' szolga; Medgyek Uram ha a'
leányén velem el nem akar jöni. Gen.
24. §. 5.

5. Mikor a' szolga az Ura előtt gyano-
ba vagyon, ártatlan lévén szabad magát
menteni kérdeztlen is, mint Dávid men-
tivala magát a' Saul Király előtt. 1 Sam.
24. §. 10.

K. Hát a' hazug szolga felől mit-
mondasz?

F. A' hazug szolga, Géházi, ha kér-
dik, hol voltál? Azt feleli, nem ment a'
te szolgád sohová? 2 Reg. 5. 25.

G 4

K. Mi

K. Miért hogy némely jámborúl szolgál, még sints semmi kedvesége Ura előtt?

F. Mert az Ura kedvejért hatra hadgya az Isten is, *Prov. 21. 2.* annak okáért az Isten is nem hajtya hozzá az Urának szívét.

K. Mert az Uram ne nézné azt, mint szolgáltam az Isten lanem mint szolgáltam ötet!

F. Mert az Isten szintén az által bűntet tégedet, a' ki kedveért hátra hadtad Istenedet. Az Isten a' fő ok a' kedveség találásfra, a' te szolgálatod csak eszköz.

K. Hites szolga vagyok?

F. Hittel kötelezted magadat a' keresztységnek Sacramentumában az Istennek szolgálattya-ra is; de affelől inkább enged ez embernek hogy sem az Istennek.

K. Engednem kell az Uramnak?

F. A' jó dologban.

1. Inkább az Istennek a' ki mind kétőknek bírása, és meg-ítél jövendőben.

3. Mert az Urad csak testteddel bir, de az Isten testestől lelkestől a' gyehennára vethet.

4. Előbb

4. Előbb valo a' tiz parancsolatban az első tábla, hogy nem a' második.

K. Látninkább meg-bűntetik, a' ki a' második táblán lévő parancsolatok ellen vét?

F. Mert az emberek inkább szeretik magokat, úgy mint szüléiket, életeket, feleségeket, külső javokat, híreket nevéket, mellyeket az második táblán vadsnak hogy nem mint az Isten kiről szól az első tábla. Mint Jonás meg-adá a' hajóbért, az emberek igazát; s' előbb állá az Isten parancsolattya mellől *Job. 1.*

K. A' Herodes szolgálai vétkeztele-e meg-ötvén a' betlehemi gyermekskéket?

F. Igen is.

K. Hiszem az Urok parancsolta, adgyon ő számot rola?

F. A' szolgálak is számot adnak mert inkább kell engedni Istennek hogy nem az Uradnak.

2. A' tiz parancsolatban vagyon, ne ne öly, nem syabad fenkit meg ölnöd, ha az Urad parancsollya is. Ezaránt jól cselekedének a' Saul szolgálai, kik az Urok parancsolattya-ra is nem ontának ártatlan vért

G5

K. Az

K. Az Isten csak a' szolgaságban szakasztya nyakamat?

F. Ne mond azt; tudodé, az Isten fenkit gazda voltáért nem szeret, így fenkit szolga voltáért nem utál, mert az Istennél nincsen személy válogatás.

4. Ha nincs tutorod ez földön, vagyon egy nagy cselédes Gazda menyégen, kikek ha igaz szolgája léfsz, ha kedvét keresed azt fogja jövendőben mondani, jól vagyon jó és hű szolgám, jer bé a' te Uradnad örömébe.

K. A' jó gazda a' gonosz szolgából is jót lehet?

F. Nem könnyen, kiváltképpen ha gonofságban meg-rögzött. A' fá, mely görbén nőt fel, nehezen egyenesíthetik meg, inkább el-török.

K. Hiszem nem lehetem a' lábomhoz?

F. A' kötél az ökröt, a' fenyték és felelem a' gonosz szolgát, meg-körik.

K. Ódolga hol veszi, csak hozzon ennékem?

F. Nem azt mondgya vala Tobías, mikor hallaná házánál a' ketske rivást, hanem, talám lopot marha, nem szabad semmi lopottat meg enni. Tob. 2. 11. 22.

K. Jó

K. Jó szolga volt, de el-betegesült?

F. Mikor jó szolgádat bünteti az Isten; Gazda, gondolkodgyál állapotodról.

2. Mikor barmaidat öli az Isten: Gazda, gondolkodgyál magadról.

3. Mikor a' mezőt jég első el-veri; Gazda, gondollyad büncidet.

4. Mikor a' tornyot a' menykő meg-üti; egész várost gondold, az Isten haragjának tüzének fel-lobbanását büncid miatt.

K. Hallottam olyat, a' ki mibem verkezik azzal büntetetik?

F. Ugy vagyon; Némely marháiban gyönyörködik, s' azokban valo kár-valással büntetődik; némely prédál, s' ő is el-prédáltatik; némelynek hafa Istene, hafával vétkezük, s' ő is hasával büntetődik a' szorulás miatt. Az Aegyptomiak, a' vízben vétkezének, belé-hányván a' Sidók ferfi gyermekit, s' ők-is azzal büntetődének, a' vízben veszének. Exod. 14.

XXIX. E' VILÁGI birodalomról.

K. Az Istentől vött keüő jók ki-jentik-é ki légyen Istennek kedves népe?

F. Nem mindenkor, sőt inkább a' pogányoknak nagyobra terjett birodalmokat láttyuk szemünkkel.

K. Miért ad Isten a' pogányoknak olyan nagy birodalmat?

F. Mert a' pogányok olaténok mint a' szolgák, a' kik szeretik Urokat csak bérért, jutalomért, és fizetésért; így az Isten is ki-adgya kivánságok és szerete-tek szerint az ő béreket és jutalmokat ez életben: A' keresztyének pedig olyaténok mint fiak, a' kiknek noha ez életben keveseb javok vagyon, de azért az mennyei örökség a' fiaké, nem a' szolgáké vagy idegenké.

K. Dicsirheti-é Istent a' ki semmi jót nem vött Istentől?

F. Nem gondoltathatik soha olly ember, mert ha feltézed hogy ember, Istentől vagyon annak élete lehellete.

MOZ-

mozgása és létele mett ő általa élünk, mozgunk, és vagyunk. *Act. 17. 28.*

K. Tartozik tehát minden ember dicsérni az Istent?

F. Tartozik bizonyára minden teremtettt állat dicsírni és félni teremtőjét.

K. Miért?

F. 1. Hatalmas Ur voltáért; mert ő az Ur kinek kezei formálták az eget, a' földet, a' tengert, és ezekben lévő minden állatok engednek ez hatalmaságnak.

2. Bőséges jóvoltáért, mert az Isten fel hozza a' napot, holdat, jókra gonoszokra, efsőt ad e' földre, füvet a' barmodnak eledelekre, ételt ruházatot az emberi nemzetségnek szükségére.

K. Köz ez a' jókkal és gonoszokkal?

F. Köz eddig.

K. Egy aránt dicsírike tehát Istent a' hivek és hitetlenek?

F. Inkább a' hivek, mert vadnak a' hiveknek magán valo privilegiomi Istentől, mellyek nem közöfsek a' hitetlenekkel.

K. Ki az oka, egy nép romol, másik épül?

F. Az Isten. Tudodé köz beszédben

mit mondanak: Király választás, had ve-
rés, házasulás, Istenen áll. *Dan 2. 20. 11.*

K. Hát az erős vitézek?

F. Nem okai a' győzedelemnek. Mert
ha Isten meg-rémiti, meg-olvad a' szi-
vek, mint a' Ráháb mondgya vala, *Josf. 2.*
el-vész érejek, el-szakad az inok és mint
a' bölts mondgya: Nem a' könnyü em-
berké a' futás, nem az erősfeké a' viadal,
az az, nem ő rajtok áll. *Préd. 9. 13.*

K. Hát a' Tanácsok?

F. Azok sem, mert a' tanács adokat
meg bolondította Isten mikor akarja,
mint Achirofelnek lón dolga.

K. Hát a' sokaságu sereg?

F. A' sem oka a' győzedelemnek,
mert nem nehéz az Istennek sok avagy
kevésáltal meg-szabadítani. *1 Sam. 14. 6.*

K. Hát a' jó ló?

F. A' ló el-készítették az ütközetnek
napjára, de az Uré a' meg-tartás. *Prov.*
21. 31. 31.

K. No tehát nem kell hadat fogadni?

F. Vaj kell, mert az Isten ugy adgya
a' győzedelmet, hogy az eszközöket is
meg ne vésük, hanem fogadni kell, vi-
tézkedni kell, az eszközökkel élnünk
kell,

kell, de remenségünket és bizadalmun-
kat nem azokban, hanem az Istenben
kell helyeztetnünk, hogy azokat meg-
áldgya, az Istennek efedezzünk a' dolog-
nak ki-menetelis azon Istenre bizzuk.

*K. Jobb volna ez egész világon min-
denit békeféség volna?*

F. 1. Nem volna. Mert el nem hinnök
hogy Isten vagyon, hanem csak a' ter-
mészetnek tulajdonittatnék minden.

2. Az ember-is el-hinné magát mint
az hizlalt ló hozzá rugna gazdájához.

3. A' Cána néfokat sem üzé-ki mind
az Isten az Izraél népe elől, hanem meg-
hagya közzöttök hogy lennének őszton
gyanánt az ő oldalokban.

4. Az Istennek hatalma sem volna
olyan láthatos, de hogy az égen váltó-
zás vagyon; az esztendőnek négy része-
iben változás vagyon: az országokban
változások lesznek; tapasztalható jele
az, hogy az Isten szabadon uralko-
dik, *Dan. 2. 30. 21.*

*K. Az Izrael fiait Egyiptomból negy-
ven esztendőre érkeztek Cána föld-
ére, ugy tetszik az idő alatt e' világot-
is bé járhatták volna*

F. Ne-is

F. Ne is gondold azt, mint ha Aegyptomhoz a' Canaán földé negyven esztenedig járó föld volna, mert az igaz, hogy annyi esztendő el-forgása alatt, e' világnak edgyik végétől a' másakra mehetnél, nem más volt annak az oka, tudni-illik, hogy az Isten őket nem akarta hamar bé-vinni, hanem a' negyven esztendőt a' pusztaban el akarta vélek tölteni, innét vagy on, hogy nem szabad akarattok szerint mentek utokbá, hanem hol jobbra, hol balra, hol elé, hol hátra, hol két nap, hol egy holnapig, hol esztendeig is nyugodtak egy helyben, ismét úgy indultak, táborot úgy jártak a' mint Isten vezérlette. *Num. 9. 22. 17.*

K. Isten hordozza tehát a' táborot?

F. Járások, kelések, hálások, valamint eskék, Istentől vagy on, sőt még árnyékot is a' napnak hévsége ellen az Isten szerez. *Esa. 4. 5.*

2. Ugyan is ki adna elégséges eledelt egy sűrű tábornak, ha az Isten nem adna cudálatosképpen, mint a' Sido népnek a' pusztaban? Ki adna elégséges öltözetet, ha az Isten nem adna csudálatosképpen, mint a' Sido népnek a' pusztaban?

ban? kiknek ruhájok nem kopott, lábok meg nem dagadozott, negyven esztendeig a' pusztaban. *Deut. 8. 4.*

K. El-bístem mikor a' pogány ellenség meg-veretik, Istentől vagy on; de mikor a' keresztényesség véss-e, kitől vagy on?

F. Mindenik az Istentől, meg-verék a' Philistensokat sokszor, de meg-verék az Isteni népet is sokszor, úgy annyira hogy egyszer, az Izraél népe közzül harmincz ezer vesze, az Isten ládáját is elnyerék, az Eli papnak két fia is ott halának. *1 Sam. 4. 8.*

K. Hallottamollyat is: A' mitől fél a' gonosz ember, szintén az eskerajta?

F. Igaz, mert Saul fél vala hogy helyette Dávid uralkodnék, s' úgy is lön. A' Sidók félnek vala, hogy el-jönek a' Romaiak, és el-rontyák mind a' várost, s' mind önnön magokat, s' úgy is lön. *Job. 12.*

K. Mert nehezen felekezik el az ember édes hazájáról?

F. Ugy vagy on. Mint a' szegény Lóth felesége nem türheté, hogy hátra ne tekinten az ő hazájára, Sodoma városára, mellyben született vala.

K. Nem

K. Nem érdemlett volna tehát olyan rettenetes büntetést, hogy Só bálványá változzék miatta?

F. Ugy, ha parancsolattya nem volt volna róla?

K. Vallyon ugyan valóságos Só oszlóppá változott é

F. Némellyek azt mondgyák, hogy kővé változott, olyan forma kővé mint a' sói. Némellyek ífínét, hogy valóságos só volt, só oszlop, sőt olly erős oszlop hogy a' sídók azt tartják felőle, hogy annak a' só oszlopnak egész világ végezetig fenn kell állani és emlékezetre maradni.

K. Vagyon é elsőség minden rendek között?

F. De azt kérjed, minden teremtettt állatok között. Mert vagyon elsőség az Angyalok között, az Archangyal főebb a' többinél; vagyon elsőség és ördögök között; a' vadak között az oroszlány; a' madarak között a' Sas; a' halak között a' Czethal. *Job.*

K. Ugy de; az ember mennél fellyebb báz az állapo'ban, annál nagyobbat esik?

F. Ugy vagyon, mert az orcán vagy a' szemén

a' szemén való mocok hamarébb meg-látzik, hogy nem az egyéb tagokon való: így a' nagy rend nagyot esik tudodé?

Præpositioni quot accidunt? Unum Casus tantum. Quot Casus? Duo: Accusativus, accusari aliquo crimine; Ablativus, auferri à regimine.

K. A' szeginyből lött gazdag fellyebb lát?

F. Mint a' hideg-vette kigyót meg-foghatod. de ha meg-melegül, meg-érzed mérges fülánkját: Így a' szeginyiségnek hidegitől fázó ember, reszket és szelid; de ha valami becsületnek és értéknek fényes napja reá virrad, néki melegül, és ki-mutattya foga fejejét.

K. Az Anyám hasában-is Nemes ember voltam én?

F. I. Ne kérkedgyél azzal, mert az Isten nem kötötte magát senki nemességéhez.

2. Az Isten alaton rendü embere szokott gyakrabban választani nagy dolognak végben-vitelére. Amos barom páfzor vala, s' lelki Páfzorrá lón. Elheus az eke mellől hivaték, hogy szent Illyésnek successora légyen. Jephthe fattyu fi vala,

vala, csavargó vala; s' az Isten népének lön az ellenségtől meg-szabadító had-nagya, *Judic. 11.* Moses gyilkos vala, juhász vala; s' az Isten népének lön Egyiptomból ki-vezető elől-jároja, Istennek kedves embere.

3. Minden nagy rendnek a' leg-első elei, ha végére mehetnél, szegény avagy alacson rend volt.

K. Nem szorultam senkire?

F. Amaz iffjú szól vala úgy: En lelkem fok esztendőre el-tött javaid vadnak, egyél, igyál, gyönyörködgyél, de bolondnak mődgya Idvezitők érette, ne szőly azért bolond nyelven.

K. Hát ki nyelven szőlyak?

F. Az Abrahám szolgájának Eliezernek nyelven †; az Isten meg-áldotta az én Uramat: A' Jákobnak nyervén, ki kérdervén, ki gyermekie ezek? így felele: En gyermekim, kiker az Isten adott a' te szőlgádnak. A' Dávidnak nyelven; a' te kezeidből vőtük ő Uram, és mind ezek tiéid. † *Gen. 24. §. 13.*

K. Meg elég szem te hát a' magam sorsával?

F. Ha meg-elégfzel, boldogabb lélsz az An-

az Angyaloknál, kik meg nem elégedvén sorfokkal le-hányatának az égből. Boldogabb lélsz Adámnál, Evánál, kik meg nem elégedvén sorfokkal ki-üzetének a' kertből. Boldogabb lélsz a' Sidóknál, kik meg nem elégedvén sorfokkal, ki tudták magokat az Isten népe között.

K. En a' magam fundusán lakom?

F. Nincs annyi jústod hozzá, mint Abrahámnak a' Canaán földéhez, még-is azt mondgya vala: jővevény és idegen vagyok ezen a' földön.

K. Magam jószágomban lakom?

F. Csak úgy, mint a' Tiszt a' Király vagy Fejedelem jószágában, ha a' Király vagy Fejedelem akarja, ma ki-vér, holnap mást állit helyedbe: Így ma meghalhatsz, holnap az Isten más embert állit helyedbe, az-is meg hal, s' mást állitnak helyébe. és így igyiteknek sem örökös jószág.

1. Köszönd, ha temető hely adattik fundusodon.

K. Mondgy erről egy szép példát?

F. Hadakozván Sándor Perfiában, talála ama' jó emlékezetű Cyrufnak, ki a' Sidók-

Sidoknak hazájokban való vizsgálma-
netelt engedtet vala koporsójára, melyet
Sándornak egy Pelleus nevű vitéze fel-
áfott vala, a' koporsón észök valának ir-
va, *O virum! quisquis es. &c. O te fér-
fű! valaki vagy, és valahonnan jöven-
dő vagy, mert bizonyos vagyok el-jöve-
teled felől; En vagyok Cyrus ki a' Per-
sáknak a' birodalmat szerzettem; E-
kevés földet mellet az én tetemim bé-
fedettek, kérlek ne irigyeljed.* El ol-
vasván Sándor, látta a' világi biroda-
lomnak változását, úgy meg-fzomoro-
dék, hogy azt a' Pelleus nevű vitézt, a' ki
fel ásta vala, noha sok harczokon véle
edgyütt forgott vala maga kezével meg-
öle. *Q. Curtius, de vita Alexandr.*

XXX. AZ ESZKÖZŐK- kel való életről.

K. *Ha az Isten gondviseléséből lész-
nek mindene, miért tehát hogy törté-
netből esnek némellyek?*

F. Az Istenre nézve történetből so-
ha semmi nem esik, ha az ember forfot
vét,

vét, azt mondgya Salamon, az Úrtól
vagyon annak is esete; forfot vetének
a' hajók, a' for esék Jonásra; forfot
vetének az Apostolok, és a' for esék
Máryásra; de mi réánk nézve, mivel
sok dolognak okait nem tudgyuk, sok
dolgoknak váratlan ki-menetelet lát-
tyuk, Szerencsének és történetnek mon-
gyuk. *Prov. 16. 33. Jon. 1. 7. Aét. 1.
26. Ruth. 2. 3.*

K. *Mondgy ezekenél kissébb dolgot,
melly nem történetből esik?*

F. Az hal szabadon vizsgál a' vízben
azonban a' horogra akad, Istentől va-
gyon, noha mi szerencsének és történet-
nek mondgyuk. *Matth. 17. 27.*

2. A' veréb-fi le esik a' fészekből. I-
stennek akarattából függ, noha mi meg
sem gondollyuk, *Matth. 10. 29.*

3. A' kordéra el-lőtt nyil, valamibe
meg-akad, Istentől vagyon, noha mi
szerencsének és történetnek mondgyuk.
1 Reg. 22. 34.

K. *Ha a' Szent Lélek vezérel engé-
met, mit kell hát félnē a' bűnben eséstől?*

F. Az Istennek vezérlése nem viszen
tégedet testi báborságra, hanem meg-ki-
válnya

vánnya töled lelki vigyázásodat: mint szintén ha ki előtted a' tetétségben világot tartván vezérel tégedet, annál inkább kell magadra vigyáznod, és hogy el ne érsél, utánna menvén egyenesen követned.

K. Ha az Isten igazgat mindeneket, miért kell tehát ezzel s' amazzal élnem

F. Azért, mert az Isten meg kívánja a' te tisztet, hivatásodat, mellyben ő felfeje nem hijába állatott, Az első embert Adámot az Isten nem a' végre teremté és helyhezteré a' Paradiczom kertébe, hogy csak aludgyék a' fák alatt, hanem hogy művelje a' kertet, noha az a' művelés, munka, fáradság nélkül való lótt volna, és gyönyörűséges. De az eset után immár, A' te orczádnak vétékével egyed kenyeredet.

2. A' Manna az égből száll vala alá az Izraélitáknak, de azért nékiek is munkálodniok kellett valamit; mert minden reggel szedik vala a' földről, nem hull vala a' szájokba.

3. A' Szent Péter hálójába a' melly Isten sok halakat rekeszte, meg cselekedhette volna, hogy munka nélkül az vizből

ből az hajóba szökdöföenek a' halak; de nem cselekedte Idvezitőnk, hanem meg kívánta tisztit hivatallját, hogy hálóval, munkával, hálóval, evezéssel, jusson hozzá Péter. *Luc. 5.*

K. Ha az Isten igazgat mindeneket, miért kell tehát eszközöket szerzenem?

F. Azért; mert a' kit Isten igazgat, annak igazgatására eszközöket is rendelt. Az Isten adgya a' Királynak a' győzedelmet; de ugy, ha harczol az ellenféggel; az Isten táplállya életedet, de meg kívánja munkáidat, ha meg ved azért az eszközöket, az Istent és annak rendelését veded meg, az Istent késéted, és vétkezel igen.

K. Talám az Isten sem lehet eszközök nélkül?

F. Az Isten magát nem kötötte az eszközökhöz, nem is él mindenkor azok által ha akar, mint Mósest tartá a' hegyen negyven éjjel és nappal, étel és ital nélkül; de mi reánk nézve, rendelte Isten az eszközöket, hogy azok által és azokban az ő segítségit szemeinkkel látnók, és látható-képpen mi kik testi emberek vagyunk, az ő jó voltát eszünkben vennénk. H K.

K. Mihez tart samez iránt magamat?

F. 1. Ez régulákhoz. A' hol a' rend szerént való eszközök meg vadnak, ne kívány ott csuda tételt Istentől. Igy mi-helt az Izraél népe bé-jutott a' Canaán földére, mindgyárt meg-szűnt a' Man-na szállani az égből, azért mert rend szerént való eszközökkel is, ugy-mint szántással, vetéssel, élhettenek és keres-hettenek magoknak eledelt.

2. Tisztod szerént járj-el dolgodban, bizzad az Urra a' dolognak és munkád-nak végét és ki menerelit.

3. Tiltott eszközökkel ne ély, ne keres effelével magadnak elő menetelt.

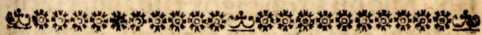
4. Az Istent ne kéférted.

K. Mikor késérted az Istent?

F. Mikor meg-veted az eszközt mel-lyet Istent rendelt példának-okáért: En nem élek orvofsággal mert az Isten an-nélkül is meg-gyogyithat, szintén ol-lyan, mint ha azt mondanád, én nem eszem kenyeret mert az Isten annélkül is el-tarthat. Ismét, én nem megyek a' hidra, mert e' vizen annélkül is által megyek. Meg-veted az eszközöket, és ekképpen az Istent késérted.

2. Sem-

2. Semmi szűkség nem adván, vak-merősegre és veszedelemre hogy ha ve-ted magadat, az Istent késérted, példá-nak-okáért; ha Isten akarja hogy a' har-czon meg ne hallyak, nem halok meg, szintén az, hogy nem tudod az Isten vé-gezését, azért nem szabad vakmerőse-gre és veszedelemre szánt szándékkal ve-ted magadat.

XXXI. AZ ANYA- szentegyházról.

K. Lehető ott Anyaszentegyház az Istennek a' hol csak a' sok istentelen em-berek találhatnának?

F. De lehető inkább valahol Anyaszent-egyháza Istennek, melyben gonosz hi-tetlen emberek nem találhatnának? Az Anyaszent-egyháznak első seregében mindgyárt el-szakadának Istentől Adára és Éva; A' Noé bárkájában benn vala az édes Attyát meg csufolo Chám; az A-brahám háza népe között vala, az igé-retnek fiát Isákot kergető Ismaél; az I-sák házában vala ama' világi Esau, a'

Ha

Chri-

Christus es Apostolok seregében vala a' fővénny és árulo Judás; és hogy fellyeb mennyek szintén a' Szent Istennek udvarában valának a' párt ütő Angyalok, kik meg nem tartván az ő eredeteket, elhagyák az ő helyeket.

K. En-is az Ecclesiának tagja vagyok?

F. Lehet. Talám olyan tagja vagy, minémű tagja az ember testének a' faláb. Midőn a'több tagok fájdalmat szenvednek, a' faláb nem szenved, melynek okáért igaz tagnak nem tartatik: Igy az Ecclesiában valamely ember edgyező szivel lélekkel, segítséggel, nem viseli magát sőt másnak-is kárt tévzen, igaz tagnak nem tartatik.

K. En-is idvezülni akarok?

F. Bálám-is az igazaknak halálával akar vala meg-halni, de nem akara az igazaknak életével élni. Minden ember akar idvezülni, de arra rendeltetett eszközökkel és Isteni rendelésekkel, nem minden ember akar élni.

K. Mikor kezdetet az igaz vallás?

F. Az Igaz vallás kezdetett mindigárt a' teremtés után, a' Paradicsomba, az aszszonyi állat magvának igiretiben, és ab-

és abban való idvezüendő hitben.

K. El-fogyhat-e tellyességgel az Istennek Anyaszentegyháza?

F. Ugy vagyon, hogy az üldözések miatt néha az Istennek Anyaszentegyháza igen meg-afrosodik; de mind-azáltal meg-tart az Isten magának mindenkor választottakat, a' Pogányságnak és bálványozoknak sűrű fokaság között-is kiknek az ő térdek meg nem hajol a' Bálnak, le-nyomattatnak ugyan de el nem nyomattatnak, és világ vége-zereig el nem fogynak soha, a' pokolnak kapui nem vehetnek azon diadalmat.

K. Lám azt mondgyálek; mikor Christus el jő az itéletre, hitet nem találni e földön

F. A' hitetleneknek fokaságára nézve értsed azt, nem hogy nem találtnék tellyességgel egy hiv ember-is, de hogy-ha a' hitetleneknek fokaságával egybe-venéd a' hiveknek kevés számát, láttatnának ezek el fogyattaknak és semminek lenni.

K. Miért hadgya Isten az ő Anyaszentegyházát kereszt alatt nyomorgani?

F. Azért hogy Isten az ő hatalmát

ki-jelentse az Anyaszentegyháznak a' kerefzt alatt való meg-tartásában, és ab-ból ki-szabadításában, mert mint hogy amaz égő csipke bokor meg nem emész-teték noha ég vala, *Exod. 3. 3.* így az Istennek Anyaszentegyháza meg nem emész-tethetik noha kefergettetik.

2. Hogy a' hivek a' kerefzt alól annál inkább vágyódgyanak az mennyei sza-badságra.

3. Hogy az üldözöknek gonoszsa-goknak mértéke bé-telleyék.

K. *Miért fogja el Isten az ő népétől néha, szent igéjének hirdetését?*

F. Mint a' cselédcz gazda midőn meg-haragszik fogja néha a' gyertyát gyertya tartostól, ki viszi a' házból, és fetétben marad a' cseléd: Így a' nagy I-sten midőn haragra ingereltetik, fogja néha szent Igéjének lámpását, ki-viszi a' Gyülekezetből, és így az emberek az id-vefség felől tudatlanságban maradnak. *Apoc. 2. 5.*

2. Nem kötötte Isten magát egy helyhez vagy egy nemzetséghez.

3. Szintén olyan dicsőrege az Isten, egy népnek el-öszlatásában mint másíknak

nak öszve gyűjtésében; úgy meg-dicsőítette magát az Aegyptomiaknak el-ve-szésekben, mint az Izraélitáknak meg-tartattatásokban. *Exod. 9.*

4. Mikor a' testi büntetéssel nem-gondol az ember, nagyobb büntetést lelki setétséget bocsát Isten reájok, an-nyira hogy, azt sem tudja az ember, mit imád. *Joh. 4. 22.*

K. *Miért enged Isten a' világon an-nyiféle vallást?*

F. Azért, hogy a' választottak ki-tel-senek és nyilván legyenek, és a' kik ak-hatatosok meg-ésmérteffenek. *1 Cor. 11. 19.*

2. Azért, hogy meg-probállya Isten kik szeretik őtet tellyes szivekből lel-kekből; és kik végig meg-maradandók s' kik nem. *Deut. 13. 3.*

3. Mert azt akarja Isten hogy vitéz-kedgyünk az UR Jésus zászlója alatt, mert senki nem koronáztatik meg, ha-nem ha vitézkedik; nem vitézkedhetik penig, hanem ha léfzen ellensége. A' kik azért hivek léfzuek mind halálig, a-maz nemes harczot meg-harczolván, a' hitet meg-tartván, el-vészik az igazság-nak

nak koronáját, mellyet meg ad az UR ama' napon amaz igaz bíró azoknak kik várják az ő dicsőséges el-jövetelét.

2 Tim. 4. 7.

K. *Elég é az, ha én is hiszem azt a' mit közönségesen keresztyéni hittel vallanak?*

F. Hogy ha az te hited tudásból és a' dolognak értéséből vagyon, elég a' te idve ségedre; de hogy ha nem értvén a' dolgot, avagy magad tiztrit másokra bizván, csak vak szerencsére hiszed azokat a' mellyeket mások közönséges keresztyéni hittel vallanak, másoknak hitek semmit sem hoz tenéked az idve ségre, mert az igaz önnön maga hitivel él.

K. *Kivántatiké az hogy szóval is vallást tudgyak tenni hitemről?*

F. Kivántatik, mert szível hiszünk az igaságra, szájjal téfzünk pedig vallást az idve ségre. Rom. 10. 10

K. *Akar kikérdésére vagy kénszerítésére meg kell hitemet vallanom?*

F. A' meg-ismért igaságtól nem kell ugyan soha el-fzakadnod, de akar ki előtt személy válogatás nélkül, példának okáért, oly helyen életed után azért lefelkedő

felkedő ember előtt, vallódat megmondani nem tartozol, mert Idvezítőnk azt mondgya: *Ne adgyátok azt a' mi Szent az ebeknek, hog' reátok fordulván meg ne szaggassanak titeket.* Matth. 7. 5.

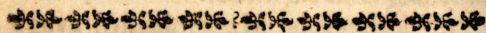
K. *Hát ki előtt tartozom vallásomat meg nem tagadni?*

F. Valamikor Magisztrátustól avagy azoktól, kiknek arra hatalom adatott, kérdettétel, tartozol hitedről vallásodról tétovázás nélkül igazán meg-felelni, és abban álhatoson mind halálig, ha úgy hozná az idő, meg-állani, mert az lenne az Istennek dicsőségre, másoknak az igaságban meg-erősítésére. 1 Pet. 3. 15.

K. *Ezt is mondgyák: mindenét adgya el az ember s' kövesse a' Christust, de hogy-hogy visélné gondott annak-utánna magamra s' házam népére?*

F. Ha tenéked személy-szerént adnék Istentől olyan parancsolat, meg-kellene cselekdned, életedet Istenre bizván, hogy ő Felsege más módot mutat életedre, mint Abrahám személy-szerént vett vala parancsolatot, fiának meg-

áldozása felől: De közönségesen azt a parancsolatot így értsed, ha mikor az idő úgy hozván, a' meg ismért igazságért és Isteni igaz vallásáért, minden jóvaidtól meg-kellenék válnod, ha hiv vagy, meg-kellene cselekedned és az igazságtól soha el nem szakadnod.

XXXII. A' FOGADÁS tételről.

K. Szabadé fogadást tenni valamiről az Istennek?

F. Szabad, szabados és lehetséges dolgokról, nem más végre hanem Istennek dicsőségre, a' bűnnek el-távoztatására, hála ado voltódnak meg-mutatására, idveségnék eléb mozdítására. Prédik 5. §. 4. Pál. 76. §. 12.

K. Jól cselekeszik-e a' ki utra indulván illendő fogadást téssen Istennek?

F. Jól, Mert az illendő fogadás, serkengető eszköz és ösztön léfzen a' háladáfra; ilyen fogadást tön Jácob, mondván: Ha az Isten meg-öriz engemet ez

met ez uton a' mellyen én most megyek ha ételemre való kenyeret adánd és öltözetemre való ruhát és ha meg-térendek békefességgel az én Atyámnak házához; tehát e' kö mellyet öfzlop gyanánt fel-emeltem Isten háza léfzen, és valamit adándasz énnékem, annak tizedit néked adom. Gen. 28. §. utolsó.

K. Jól cselekeszik-e a' ki fogadást téssen bizonyos ideig bort nem iszik?

F. Hogy ha valaki akar csak kevés bor italtól gonofzra való hajlandóságát érzi és tudgya, jól cselekeksi, ha azon bűnnek el-távoztatására a' bor italtól magát meg-ojja, és fogadással arra kötelezi bizonyos ideig, miglen az Istennek nagyobb kegyelmét véfzi. Jer. 35. §. 6. 18.

K. Vagyoné oly, ki soha fogadást nem tött Istennek;

F. Minden valaki meg-kerefztelkedett, fogadást tött Istennek a' kerefztességben, hogy igaz hive léfzen annak az Istennek kinek nevében meg-kerefztelkedett; Es hogy holtig virézkedik annak Záfloja alatt a' Sátán ellen, e' világ ellen, a' testnek izgatáfi ellen.

K. Meg-kellé ezt a' fogadást állan?

F. Meg bizony minden embernek valaki meg-kerefztelkedetnek és kerefzténynek tartya és valya önnön magát.

K. *Ezen kívül töttemé valami fogadást az Istennek, az melly kötelez ne?*

F. Beteg lévén; mikor azt mondotad, ha Isten meg-gyogyét, ezts' ezt cselekefzem, fogadás ez! Szegény lévén, mikor azt mondottad, ha ilyen ember lehetnek, &c. fogadás ez.

Hadban, vagy egyéb rabságban, nyomoruságban; mikor azt mondottad, ha Isten meg-szabadit, &c. fogadás ez!

K. *Csak mondottá azt, nem fogadtam*

F. Az Isten előtt afféle mondas, fogadás; lássad azért ha az Isten előtt elkötheted, az Isten meg nem jáczottatik, azt mondgya a' Szent Irás.

K. *Hát mire nem szabad fogadást tenni?*

F. 1. A' bűn tételre. Ez ellen vétkezének a' Sidó férfiak, kik fogadást töttenek vala, hogy sem esznek sem isznak addig mig Pált meg nem ölik *Act. 23. 12.*

2. Játékba vagy tréfalódásba sem szabad, mert nem jó az Istennel jádzani. *Gal. 6. 7.*

3. Arra

3. Arra sem szabad, a' mellyel nagyobb jó meg-gátolodnék, vagy csak meg-akadályoztatnék.

*****

XXXIII. A Z E S K Ű - véfről.

K. *A' kigonosz fogadást tött, vagy hamissan meg-esküött, tartozik-e bé-telleyesíteni?*

F. Nem. Mert két-képpen vétkeznek, elsőben, hamis esküvéssel; másodszor annak bé-telleyesítésével.

K. *Mikor tolvaj kezében akada az ember, és lételetenség alatt meg-esküűsik azoknak, tartozik bé-telleyesíteni?*

F. Hogy-ha esküvéssel olly dologra kötelezi magát, a' melly szabados dolog, tartozik kár-vallással-is esküvését bé-tölteni, és meg nem változtatni. *Pfal. 11. 5. 4.* Példának okáért, ha pénz-igértél, tartozol bé-telleyesíteni, sőt ha nem volna-is, máfunnat szerét tenni, mert jobb pénzednek el fogyni, hogy sem Istenednek nevéet káromlásban had-

H 7

ni jobb

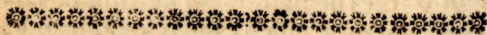

K. *Mikor hazugsággal jól tehetek felebarátommal, meg-cselekedhetem-é?*

F. Nem, Mert nem szabad semmi szin alatt vétkezned.

2. Mert az Isten nem kötötte az ő fegedelmét olyan rossz eszközökhöz. Nem szabad lopnod, hogy abból szegienyeket táplálj, nem szabad hazudnod, hogy felebarátodnak használ. *Rom. 3.8.*

3. Az hazugság, az hazugságnak atyától az ördögről vagyon, ne légy annak tanítványa.

XXXV. A' VARÁS- lókról.

K. *Miért incselkedik az ördög annyira az ember után?*

F. Azért, mert gyűlöli az Istent; és az Istennek való embert; mivel Isten az embert az esetből fel-vette, az ördögököt pedig nem, immár meg-engesztelhetetlen irigységgel víveltetik az emberhez.

2. Mert örül a' gonosz lélek azon, midőn az Istennek valami munkáját elronthattya az emberben.

3. Mert

3. Mert telhetetlen kívánsággal vagyon, hogy az Istennek nemes teremtet állattya az embert, kiben vagyon az Istennek képe és hasonlatossága, az ő utálatos és veszett természetihez hasonlónak tegye és formállya.

K. *Nem hiába mondgyák: Minden jónak irigye vagyon?*

F. Mihelt a' Christus születik szivedben, mindgyárt támad Herodes, ki igyekezik azt meg-ölni.

Mihelt jó gondolat ötlék elmédbe, mindgyárt támad ellenkező, ki azt meg-fojtsa jó igyekezetedben, avagy a' Sátán mást fugall, avagy a' magad gonosz indulattya máfra vonszon, avagy az emberek el-vernek róla; és ekképpen az ember meg-bántódik jó szándékában.

K. *Hallottam hogy nagy dolgokat cselekedhetik az ördög?*

F. Ugy vagyon, ha az Istenre ábo-csáttya. Nagy dolgokat cselekedik néha maga az ördög, de gyakrabban inkább az ő tagjai által, kikkel kötése, szövetsége vagyon.

K. *Kicsodák azok?*

F. A' varáslo, a' ki jövendőül vialzból, ember-

embernek körméből, a' madárnak békéből.

2. A' vesztő, a' ki az embert vagy a' barmot meg-veszti, s' ismét meg-gyógyítja

K. Nem hittem eddig hogy az embert meg-veszthetik?

F. Miért nem? Meg-ölhette a' Jobnak gyermekit, könnyebb meg-veszteni az embert, mint meg-ölni.

K. Mert ISTEN bocsátotta az ördögöt Jóbra?

F. Én-is úgy mondom, ha az Isten reá bocsátta.

K. Igaz-é az, hogy az emberben, valakibe gyűlölséget avagy éktelen szeretelmet indíthasson az ördög?

F. Bé méne a' Sárán a' Judás Iscariotesbe, és a' Christus ellen halálos gyűlölséget indita a' gonosz emberben; így gyakorta ma-is a' házas személyekben.

K. Hallottam azt-is, hogy az embert fel-veszi egy helyből, s' másra viszi?

F. Még a' Christus kifirteti felől is úgy értenek némelyek, hogy a' Sárán fel-vette a' Christust, és állatta a' Templom tetejére. *Matth. 4.*

K. Egy

K. Egy állatot más állattá változtathate az ördög?

F. Nem, mert ISTENI hatalom az.

K. Lám Egyiptomban a' varáslók a' botot kigyóvá változtatták?

F. Ha az a' Varáslók kigyója való-ságos kigyó volt, mint szintén a' Mofesé, tehát az így lehetett-meg; hogy az ördög, mint gyors lélek, hirtelenséggel hozta valahonnat azt a' kigyót, és úgy esalta-meg az embereket, mint ha a' bot változott volna kigyóvá: De hihető inkább hogy csak szem-fény-vesztés volt mert a' Mofes kigyója el-nyelte a' varáslók kigyóját, a' kigyó pedig a' való-ságos kigyót el nem nyeli.

K. Talám a' Mofes dolga-is csak afféle szem-fény-vesztés volt?

F. Nem, mert meg-tetűzik a' több csudákról, mikor a' békákat egy rakásra hánták, az egész föld meg-bűszözt miattok, valóságos béka volt tehát a' Mofes csuda-tétele; de a' varáslók békái csak el-tűntenek, mint afféle tündér állatok. *Exod. 8. 7. 14.*

K. Hallottam azt-is, hogy megjelenik ember képeben?

F. Mind

F. Mind férfiú mind aszizony ember képében, mind oktalan állat képébe, de leg-gyakrabban oktalan állat képében jellemik-meg; elég példa erre a' Saul ördöge, ki meg-jelenék a' meg-hólt Samuel képében, és ma-is oktalan állat képében való ördögi jelenések gyakor helyen láttatnak.

K. *Láttam azt-is, a' Nézőhöz elment a' káros ember, s' jó útban igazította a' Néző?*

F. Így lehetet-meg, mivel a' Nézőnek kötéfe vagyon az ördöggel, hogy másnak engednek, egy-másnak szolgálnak; ettől a' kötéftől és szövetségtől vífeltetvén az ördög, mivel-hogy ő gyors és sebes lélek, mint a' villámás; hirtelen nagy földet el-járván, és az el-tévedett marhat meg-tudván, meg-fugallya fülébe a' Nézőnek, mint czimborájának, és ekképpen a' Néző gyakran igazat tud mondani.

K. *Nem hijában futnak hát a' Nézőhöz?*

F. Lássa, a' ki ördögtől kérd tanácsot és annak segítségéhez folyamodik, te azt ne cselekedgyed.

K. *Csuda*

K. *Csuda dolgot hallottam ha igaz; a' varásló a' farkast bé-idezte törvényre a' mezőről a' faluba?*

F. Ez is nem olly dolog hogy meg nem lehetne. Mert a' Sátán a' varáslóval való köteles szövetségtől vífeltetvén enged a' varásló kívánságának, bé-mégyen a' farkasba, és a' farkas a' benne lévő ördögtől, kételenség alatt indítván, el-mégyen a' varáslónak hívására, ekképpen jádzottattya az embereket a' farkas, vagy inkább az ördög a' farkasban.

K. *Mondgy vagy két régulat mihez tartsam ezaránt magamat?*

F. Soha csak mi kicsiny dologban-is tiltott dologgal ne ély, ha nagy hasznod fordulna-is belölle.

2 Annnál inkább az ördöghöz avagy azzal czimborálokhoz ne folyamodgyál, mert jövendőben kinnal fizet.

3. Ne vitels fenkit az ördöggel, mert elég gondgya néki arra.

4. Féllyed az Istent, és imádkozzál hogy késértetbe ne jusf.

5. Akár mint igyekezzék az ördög, ha az Isten meg-tiltya, *Matt. 8.* nem lehet csak a' difznoba-is.

XXXVI.

XX

XXXVI. LELKED

esméreti ellen tse- lekedésről.

*K. Lelkem isméretinek meg sértésé-
vel tselekedgyemé valamit?*

F. Semmit ne. Mert lelked meg sértésével cseleked, olyan mint arany horoggal horgászni, melynek elszakadását semmi fogott hal meg nem éri.

K. Lelkem esméreti ellen szabadé valamit tselekednem?

F. Noha az embernek lelke esméretével gyakorta némely dolognak értésében, nem szabad mindazáltal ellene cselekedni mind addig, míg nem az Iste igéjéből a' dolognak szabados vagy nem szabados volta felől értelmesen meg-tanítatik; annak utánna tartozik követé ét el hadni, a' dolgot értvén, a' szerint járni, meg-általkodott képpen magát ellenül nem vevén.

K. De ha még is kételkedem?

F. Valamig kételkedel a' dolognak szabad vagy nem szabad volta felől, nem

kell

kell lelked esméreti ellen tselekedned. Példának okáért, a' hűsnek meg étele felől mely fokokban meg rögzöt, nem kell ugyan meg-ened kételkedő lélekkel ha immár annyéra jutottál. *Rom. 14. 23* de nem kell mind ebbe meg-maradnod, hanem a' dolognak meg-tanulására és derekasson való meg-értésére kell fíted halogatás nélkül, és az után életedet a' szerént rendelned.

K. Mert ha végére nem megyek, hanem csak a' magam íletiszerént élek?

F. Vétkezel igen. Mert a' te cselekedtidnek regulája melyhez kell szabnod életedet, nem a' te tetszésed, sem a' te ítéleted, hanem az Isten törvénye, lelked isméreti pedig annak alája vettetett; ha az Isten igéjét meg-vevén csak a' magad íletiszerént viselnéd életedet, fok dolgokban tévelygvén rút hasonlásokra és balgatag értelmekre fakadnál. *Phil. 3. 6. 7.*

K. Micsoda embernek drágább javm e' világon?

F. A' jó lelki isméret.

K. Hát a' jó egészség? F. Nem ér véle.

K. Micsoda hát az élet?

F. Istene.

el-vonzon tegedet e' világtól és a' bűn, tételtől; mint az orvos Doctor keferű orvolságot ad fokszor, nem az el-mult navalyáért, hanem az emberre következhető nyavalyának eleit vévéféért; azért mondgya Salamon: Az Urnak tanítását szerelmes fiam ne utál meg. *Prov. 3. 11.* se meg ne unnyad az ő dorgálását, sőt inkább örvendezz az Urnak látogatásában, mondván Dáviddal; A' te veszfzód és a' te botod meg-vigasztal-egemet én Istenem.

5. Mert a' nyomoruság szenvedés, és az Istennek szereteti, meg-álhatnak edgyűt. A' Bétániai Lázár betegsége és halála nem tört vala szakadást a' maga és a' Christus szeretete között, a' mellyet meg-bizonyita mikor síra Idvezitők, halván Lázárnak halálát. *Joh. 11. 35.*

6. Mert a' szenyvedés kevésé tart. Az Ur haragja egy szem pillantásig valo, de az ő akarattya örökké valo. *Psal. 30. 6.*

*Néha olly dolgom érkezik,
Kin estve szívem bánkodik,
De reggel mihelyen fel-kelek,
Azonnal vig örömet lelek.*

7. Jelen

7. Jelen vagyon fokszor a' féligtség, de nem láttya az ember az Istennek féligtségét mint Hágár a' vizet, hanem csak jajgat hogy meg-hal a' gyermek.

8. Mert többet s' nagyobbbat érdemlenénk, de nem a' mi bűnünk szerint bának Isten velünk, és nem fizet minékünk a' mi álnokságink szerént.

9. Mert jobb e'világon szenvedni, jaj pedig annak a' ki ez után fog szenvedni, hogy ama' szókat ne hallya. *El-vetted ugy-monda te javaidat a' te életedben.* Luc. 16.

K. Mivel vigasztallyam magamat, ha atyám fiaitól el-bagyattatom?

F. Azzal, a' mit mond Dávid maga felől; az én atyám és az én anyám el-hagynak engemet, de az Ur hozzá vé-szen engemet. *Psal. 27.*

K. Ha átkoznak engemet?

F. Nem minden átok foganatos. Ha a' birót ki meg bünteti a' gonosz tévőt, átkozza a' lator ember, nem hallatik menyországba.

K. De ha más átkoz?

F. Ha a' szolga, kinek bérít meg-tartottad, átkoz, fel-hat az égbe. *Jac. 5. 4.*

12

2. Ha

K. *Micsodás házban lakol?*

F. Földből tsinált házban, tudni-illik a' testben.

K. *Hát a' Lélek?*

F. A' Lélek a' mi testünkben, mint a' viz a' töredékeny üvegben; el-romol az üveg, ki-foly a' viz, így a' lélek kimégyen a' testből. 2Sam. 14. 7. 14. *Imé Uram Király olyanok vagyunk mint a' viz, mely a' földre ki-öntetik és fel nem sedhetik, éberikézzel tudni-illik.*

K. *A' vén ember könnyen meg-hal?*

F. A' meg-ért álma könnyen le-hull, ha igen nem rázzák-is a' fáját: A' tűz midőn el-fogy róla a' mivel élezgetik, magától el-alufzik.

K. *Hát az Iffiak?*

F. Azéretlen gyümöls nehezen szakad-le a' fáról. Az erőssen égő tűz nehezen óltatik-meg.

K. *A' sok keserűség miatt meg-unyam életemet?*

F. Meg-vayon az gyakorta, mint Illyés meg-fáradván és le-ülvén egy fenő-fa alatt, mondgya vala: Ó Uram! elég immár az én életem, vedd el az én lelkemet, mert nem vagyok jobb az én atyáim-

atyáimmál; 1Reg. 19. De nem kell zügolodó szókra fakadnod.

K. *Miért nem?*

F. Mert a' kerefztyénségnek két ofzlopi vannak; a' *Hit*, és *Békeféséges-túrés*. A' *Hit* neveli a' békeféséges-túrét; a' békeféséges-túrés probája a' hitnek; ha a' kerefztet nem vifeled meg-hólt a' hited-is. *Phil. 1. 20.*

K. *Mert la némelly egész életében csak az áyban séntlik?*

F. Hogy im; annak vége örök nyugodalom lészzen.

K. *De ha csak az, hiszem a gonosz ember betegségének is vége lészzen?*

F. Nem egy aránt. Mert a' gonosz ember egy nyomoruságból más nyomoruságra, edgyik kinből más örök kinra mégyen; De a' kerefztyén ember az ő bétegségéből örök életre mégyen. Nagy külömbség tehát?

K. *Szabad-e halálotat kérnem Istenről?*

F. Boszfzuságból vagy fel-lobbant, hirtelenségből nem szabad, látván éleledet természet ellen meg-venni az Urtól rendeltetét áldásodat el-hagyni; mig nem

nem hivattatol immár futni; hanem bizonyos időben, ilyen ok alatt, ha ő feleségének úgy tesz, Istenre bizván életet, halálot szabad. *Phil. 1. 23.*

K. *Vagyon-e valami haszna, ha ember gyakran meg-emlekezik haláláról?*

F. *Vagyon, mert nem rohan olly vakmerő-képpen a' vétkekre, eszében jutván életének napjainak rövid volta, meg-szomorodik, és magát a' bűn-tételtől inkább meg ójja.*

K. *Ha nem örömeft emlekezik ember haláláról?*

F. *A' keresztyén ember könnyen várja a' halált, mint szenvedésének és fáradságos bujdosásának végét, és az által örök életre való menését, siet mint a' fáradtszólga a' nyugalomra; a' beteg a' gyógyulásra; a' tengeri hajós a' csendes partra; a' bujdosó édes hazájába.*

K. *Hát a' gonosz ember?*

F. *Nem örömeft gondolkodik a' halálról, mint a' lopó az executióról, nem is jó kedvel gondolkodik az Istenről, mint azon lopó a' sententiát ki-mondó Biróról.*

2. *Ha pedig reá kél az halálra, meg-adná*

adná akkor a' mit el-vont életében, innét vagy on, hogy fokaknak az ő javokat mutogatván halálos ágyokban, azt mongyák; *Ne hozd ide, vidd el előlem, ne lássam, &c.* De azt feleli a' Sátán, a' mit felelének a' Sidók Judásnak; *mit gondolkunk mi véle, ám te lássad.* *Matth 27.*

K. *Szabad-e valakit kinzással erőltetni, hogy vallya-meg vétkeit, s' hallyon-meg miatta?*

F. *1. Nem szabad, mert nem tartozik ember hogy maga magát el-árulja.*

2. *Mert soha fenki az ő tulajdon tétét nem gyűlölte, azt mondgya Szent Pál, Eph. 5 & 29 nem szabad tehát annak gyűlölésére, annál inkább el-árulására valakit erőltetni kinzással.*

3. *A' természetbe oltotta Isten, hogy életét óltalmazza; nem szabad hát természet ellen erőltetni, még pedig kinzással.*

4. *Mert Isten afféle eszközzel való vallást sohol nem parancsolt.*

K. *Hát mit kell cselekedni?*

F. *Tanuk által győzettefsék-meg, bizoyítsák reá, a' mint Isten parancsoltja, és úgy hallyon meg. Valaki meg-öl valakit, a' tanuknak szavára ölye-meg-*

Akar minémü bűnben vétkezzék valaki, ne álhasson egy tanu valaki ellen, hanem két vagy három tanu szája vallásán ályon-meg minden dolog. *Mos 4. k. 35. 30. 5. k. 19 15.*

K. Szabad-e arra erőltetni a' meg-sententiáztatott embert, hogy maga magát fel-akasztssa?

F. Nem szabad. Mert Isten meg-tiltya a' gyilkosságot; Gyilkos pedig a' ki maga magát meg-öli, akar mi uton, módon.

2. Vének magát meg-ölni. Nem szabad hát senkit a' vétekre erőltetni.

3. Nem szabad embernek maga tefén kegyetlenkedni; nem szabad hát arra erőltetni.

4. A' természet ohajtya a' maga életét. Nem szabad hát a' természetet a' maga el-vezftésére erőltetni.

K. Mit kell hát azok felől itélni, kik önnön magokat meg-ölik, senki bántása nélkül?

F. Más képpen vagy on azoknak dolgok. Némellyek oly nyavalyában vadának, minémü a' hagymázbéli embernek állapottya; elméjük meg bántodván, eszeken nem lévén, értelem nélkül, hol tűzbe

tűzbe, hol vízbe, hol egyéb veszedlemre futnak és ugy vesznek.

2. Némellyeknek pedig elméjük helyén lévén, szánt szándékból, csak valami haragiokból, vagy valami felesemből, meg-fojtyák magokat, által lövik magokat, fel-akasztják magokat, meg-metfzik torkokat, vagy egyéb képpen ölik meg magokat.

K. Vallyon el-kárhoznak-e?

F. Az első rendbéliek hogy mind el-kárhoznának, nem mondom. Mert a' mely Isten a' nyavalyát reájok bocsátotta, azon Isten abból következett vétkes halált-is meg-bocsáthattya. A' másfik rendbéliek, mivel épp elmével, tellyes akaratból cselekefznek, mint Achitofel, és Judás, el-kárhoznak.

K. Ha Isten el-rendelte halálatom, miért kell hát önnön magamat az ellé?

F. Azért, mert nem tudod a' határt, mellyet Isten vetett életednek, ha meg-jelenterett volna tenéked, hogy ez vagy amaz légyen az a' nap, nem szükség volna tovább magadat óltalmaznod; de mivel hogy nem tudod, meg-kivántatik tehát a' te tisztjed; hogy magadra lé-

gyen gondod, és a' izükség nem kényszerítvén, szerezésére ne vedd fejedet; ha különben cselekefzel, az Istent kényszeríted, és vétkezel igen.

K. Ez képtelen dolognak látszik: Némely majd egész életét gonofságban tölti el, egy kevés idővel halála előtt tér meg, és még-is azon jutalmat részesen a' mit egyéb Istenes emberek?

F. Szintén így zugolodnak vala a' szölv mivesek kikről szól Idvezitőnk az Evangéliomban; hogy jó reggel menvén a' munkára, a' napnak terhét és hévességét szenvedték, még-is egyenlő jutalmat vőttek az utóffokkal. De ebből azt vedd észedbe, hogy a' mennyei gazda a' nagy ISTEN, nem a' mi érdemünkre és munkánkra fizet minékünk, mint oda fellyebb a' jó cselekedetokról mondtam, hanem az ő kegyelmességének gazdsága szerint, avagy a' te szemed nem gonosz é hogy az Isten jó és bőséget kegyelmű? A' ki annyit akar adni az utóffonak mint az elsőnek; nem-de nem egy garast vártál. é fáratságod után az az, örök nyugodalmat? és ha elvetted, mit kívánhatz edyebet? *Matt 20.*

K. *Vizs-*

K. *Vizsza tetfszik ez is: A' jó ember sokszor hamaréb meg-hal, hogy nem a' gonosz ember?*

F. Abel az Istennek termő földén első virág vala, hamaréb ki-szárada hogy nem mint Cain, de az Isten ebben jó végeket néz.

1. Avagy a'reá következő veszedelem elől ragadgya-el, mint a' Jeroboámnak fiát, a' kiben egyedül a' több ház nép közzül, talált vala kedves dolgot az Izraélnek URA ISTENE, s' még-is az halamag először. *1 Reg. 14. 13.*

Avagy másoknak példájokra és tanúságokra cselekefzi azt az ISTEN. Mint a' szeginy Profetát meg-ölé az úton az orozzlány. *1 Reg. 13. 25.*

3. Avagy azért, hogy az idején való halál által el-kerülyék az örök halált. *1 Cor. 11. 32.*

4. Avagy azért, hogy e' gonosz világ meg ne vesztegeffe őket. Avagy egyéb okai is lehetnek, mellyeket Isten maga bölcsességében tud, te tőled pedig s' én tőlem el-titkolt.

K. *Hát a' gonosz ember miért él némelyik olyyan sokáig?*

17

F. *Vá-*

F. Az Isten; az Angyalt az emberi lelket; meg nem foghattya elméjével fenki.

K. *Ugyan szép teremtett állattya Istennek az emberi lélek?*

F. Igazán mondod. Mert a' lelket nem földből sem vízből teremté hanem lehellé Isten az emberbe. *Gen. 2. 7.*

2. A' lélek olyan mint egy Isten a' testben. Mert Isten után a' lélek ad a' testnek életet, és mozgást.

K. *Talám nincsen egyéb lélek az emberben-is mint a' baromban, lám ő-is él és mozog?*

F. Ha nem volna, tehát te sem volnál különb az baromnál de mivel hogy különb vagy, okos vagy, értelmes vagy, az a' jele, hogy különb lélek lakozik te benned.

2. Más az hogy, meg háborodik megcsendefedik, a' te lelked de a' baromé nem: jele az, hogy okos értelmes lélek lakik az emberben.

K. *Meg hal é a' Lélek?* F. Nem.

K. *Hát a' ki el-kárhozik, annak lelke meg-hal?*

F. A' lélek meg nem hal soha, hanem

akkor

mikor a' lélek el-hadgya a' testet akkor a' test meg-hal, így mikor Isten el-hadgya a' lelket, és örök kinra veti az mondatik a' lélek halálának, az az, kinnyának s' kárhozattjának.

K. *Mit gondollyak itt magam felől?*

F. Ne légy olyan mint a' ló vagy őszvér, kiknek nincsen értelmek, azt mondgya Dávid. *Psal. 42.*

2. Gondolkodgyál ha a' lélek az Egebe mégyen, a' test is jóvendőben véle edgyütt léfzen, ha lélek pokolra alá száll, a' test is jóvendőben utánna érkezik.

K. *Azt mondgyák, némely meg-holt ember lelke haza jár?*

F. Ne hidd. Mert ha idvezült az menyországból haza nem jár. *2 Sam 12. 5. 23.* ha el-kárhozott, a' pokolból szabadság nem adatik hogy széllyel kovályogjon vagy az atyafiakhoz haza jöjjon mint az gazdag a' pokolban kívánnyala vala, *Luc. 16.* de nem engedték.

2. Ha penig valaha valahol afféle dollog hallatott a' nem egyéb volt, hanem a' csintalan ördögnek jelenéle és jád-czodtatása.

XLI. A'

**XLI. A' FEL-TÁMA-
dásról.**

K. Mikképpen leszén vége e' világnak?

F. A' föld és minden azokban lévő alkotmányok meg-égnek, az egek nagy csikorgással el-mulnak, a' nap fekete leszén mint a' fekete fák és akképpen az ég el-takarodik mint mikor a' papiroffat egybe hajtogatják, Apoc. 6. 7. 12.

K. Ez a' világ semmivé leszéné?

F. Nem, hanem el-változik és meg-ujjul. Új eget és új földet fogunk látni 2Petr. 3. 7. 12.

K. Nem érem én azt?

F. Ki tudgya, reménten az a' nap. 2. Más az hogy mindenkor, inkább akar egyél akar igyál, akar járj kelly, a'forogjon elmédben: kellyetek-fel halotrak, jövetek az itéletre.

K. Nagy csuda a' fel-támadás?

F. Nagy csuda; hogy az eleven ember fel-támasztotta a' holt embert, mint Illyés és szent Péter fel-támasztották a' holt embereket.

2. De

2. De nagyob csuda, hogy a' holt ember fel-támasztotta a' holt embert. Mint az Elifeus koporfojába be-vetének egy Moábita holt embert ki meg-illetvén az Elifeusnak holt tetemít meg-elevenedék a' Moábita holt ember. 2Reg. 13. 21.

3. De még annál-is nagyob csuda; hogy a' holt maga magát fel-támasztotta. Ezt fenki nem cselekedhettem hanem a' ki azt mondgya, én vagyok a' fel-támadás, és az élet, tudni-illik a' Christus.

4. Ha ezek meg-löttek, hasonlóképpen a' mi testeink-is a' földből fel-támadnak.

K. Ezen test támad éfel az itéletkor?

F. Ezen test noha fok változásokkal, mert az Apostol azt mondgya: ezen romlando, test öltözi-fel a' romolhatatlanságot, ezen halando test az halhatatlanságot Job Pátriácha azt mondgya: En-is tudom hogy az én meg-válto-mél, és ebben a' testben meg-látom az I-stent, ugyan ennen magam látom nem más, és az én szemeim látják-meg. 1Cor. 15. Job. 19. 25.

2. Az Istennek igásága is azt kíván-nya

nya, hogy a' melly testben gyakorlotta ember a' jóságot, azon test vegye el-is a' bődögságot; Ísmét, A' mely testben cselekedte ember a' gonofzságot, azon test, és nem más, mely soha nem vétkezett, viselje a' büntetésnek kinnyát.

K. *Hogy-hogy támad fel a' vízbe holt ember teste, avagy a' vadaktól meg-emésztett test, holott azon halakat és vadakat ísmét ettek más állatok, vagy emberek, és így edgyik ember teste a' másikévá lőn?*

F. Nem tudod az Istennek hatalmát. Ha e' világi ezüst-avagy arany-mives, el-tudgya választani szépen és egy-mástól, azon egy darabból az aranyat, földet, ezüstöt és egyéb *metallumokat*; mennyivel-inkább az Isten el-tudgya, és el-választya edgyik testet a' másiktól, a' földtől, víztől, egyéb állatoknak testétől, egy embernek testét a' másiktól, úgy hogy mindeniknek az ő tagjai helyére állattassanak éppen. *August. & ex eo Ludov. à Vives.*

K. *Ha el-rothad és porrá lesz a' test, hogy-hogy támad fel?*

F. Goromba! A' buza mag el-rothad a' föld-

a' földben, mindazonáltal szép új búza nevekedik belőle. *1 Cor. 15. 36.*

K. *A' haj-szálak, és a' léznek, lábnaik körmei fel-támadnak-e a' fel-támadáskor?*

F. A' haj-szálak és körmeid, mellyeket most minden kár nélkül, és testednek fogyatkozása nélkül el-vethetz, fel-nem támadnak; hanem a' fel-támadt, új testnek új haja és körmei léznek.

K. *Micsodás fog leüni a' fel-támadt embernek teste?*

F. Halhatatlan, mert többé soha meg nem hal.

2. Olly *fenyefek* léznek mellyekre mostani szemeiddel alig nézhetnél, *Dan 12. 7. 3.* minémü a' Napnak és csillagoknak *fenyefsége*, melynek jelenségit mutatá Idvezitőnk, midőn el-változtatván színét a' hegyen, *fenlik* vala az ő orczája mint a' Nap, és ruhái mint a' *fenyesség.* *Matth 17.*

K. *Hát az hitetlenek?*

F. Azoknak-is testek halhatatlan lé-szen, de *fergek* meg nem hal, és tűzők meg nem alufzik. *Márk. 9. 44.*

XX

XLII. AZ ÍTÉLETRŐL.

K. *Ki léfzen az ítélő Biró?*

F. A' CHRISTUS.

K. *Hát az Atya?*

F. Az Atya e' Christus által. Mert, az Atya nem ítél senkit, hanem a' tellyes ítéletet adta a' Fiúnak, hogy a' ki tiszteli az Atyát, tisztelje a' Fiút is. *Joh. 5 22.*

K. *Az Angyaloknak mi dolgok léfzen az ítélelkor?*

F. Az Angyalok nem ítélnek senkit; nem léfzenek ők ítélő birák, az ő reájok nem bizatik, hanem léfzenek szolgáló lelkek, kik őszve gyűjtik az embereket az ítélre, az égnek edgyik részétől fogva a' máfikig. *Matt. 24 31.*

2. Léfzenek bizonyságok arról, hogy a' Christus igazán ítél mindeneket.

3. Örülnek és örvendeznek a' hiveknek boldogságokon, a' miképpen örültenek a' világon egy bűnös embernek meg-térésén. *Luc. 15.*

K. *Mi haszna hogy ítélet léfzen, holtott kinek kinek halálakor el-válík, dolga idvességére vag' kárhozatyára?*

F. Az a'

F. Az a' hatzna, hogy az utolsó ítélelkor láfsák az Angyalok és az egész emberi nemzet, az Istennek igazságát.

2. Hogy az UR JÉsus a' ki alázatosságban szenvedett ez földön, meg jelenyék az ő dicsőséégében, ez egész világl előt.

3. Hogy azoknak kik ez világon méltatlanságot szenvedtenek, igazságok mindenek előtt ki-tesék.

4. Hogy a' kik ez világon képmutatok voltanak, meg-ismérteffenek és mind e'világl előtt meg-szégyenüllyenek.

5. Hogy a' lélek a' fel-rámatt testtel edgyesülvén, mennyen a' kárhozatra a- vagy boldogságra.

K. *Miért hogy örökké kinlodik az el-kárhozott ember?*

F. Mivel hogy ő teremtett állat, nem elégséges arra, hogy a' meg-bántódot véghetetlen Isteni Felfégnék eleget tehessen soha, szűkséges hogy az ő gyötrelme örökké fen-tartson.

K. *Mind egy aránt való kinszenvedések léfzen-e az el-kárhottaknak?*

F. Nem, hanem kinek kinek e' világon tött gonosz cselekedete szerént. An-

nak-

nak-okáért egy nemzetnek nagyobb büntetése leszzen inkább hogy sem másíknak, a' kik között az Evangelium praedikáltak, mint a' kik között nem.

2. Egy városbélieknek nagyobb hogy sem más városbélieknek. *Matth. 11. 22.*

3. Egy embernek-is nagyobb büntetése leszzen hogy sem másíknak. A' melly szolga tudta az ő Urának akarattját, és magát ahoz nem szabta, többel büntetetik, a' ki penig nem tudta, és büntetésre méltó dolgot cselekedett, kevesebbel büntetetik. *Luc. 12. 47.*

K. Hogy-hogy kerüllyem el az ítélet napját?

F. Soha semmiképpen nem.

K. Mit tudgyak ott felelni, hol még az igaz-is nem bátor?

F. A' te meg-váltod ki vérével váltott-meg tégedet, a' leszzen az ítélő bíró; ne fély, mert hijába nem hadgya az ő véré.

3. A' te fejed kinek te tagja vagy a' leszzen az ítélő bíró; ne fély, el nem vét tégedet mint ő testének tagját.

3. A' te mestered kinek engedelmes tanítványa voltál, a' leszzen az ítélő bíró; ne fély, meg-ismér tégedet mint tanítványát.

4. Ama

4. Ama jó páfzor kinek juha voltál, a' leszzen az ítélő bíró; ne fély, jobb kéz felől állat, és el-választ a' hitetlenektől.

5. Ama' menyeyi vőlegény kinek te jégysse voltál, ki Szent lelkevel mint egy gyűrűvel el-jegyzet tégedet, a' leszzen az ítélő bíró; ne fély, mert szeret tégedet, neveden hi tégedet, örök életre viszen tégedet.

K. Beszeg emberül meg-bátorítál?

F. Ugy tarts de! de mig élz te-is azt cselekedgyed.

Ha váltott vagy; a' te meg-váltodnak véré lábad alá ne tapodgyad.

Ha tagja vagy; tisztán tarts magadat.

Ha tanítványa vagy; kövessed Mesteredet.

Ha Juha vagy; szelid légy.

Ha jegyese vagy; szerettedet másnak ne adgyad, se a' Sátánnak, se e' világnak, se a' bálvánnak.

XLIII. AZ ÓRÓK É-letről.

K. Meg-ismérjűk-e egy mást az örök életben?

K

F. Ugy

F. Ugy itélem. Mint hogy Adám az ő boldog állapotjában az eset előtt meg-isméré Evát, kit soha nem látott vala, az ő tsontyából valónak lenni, Az Apostolok-is a' Christus szine változafakor meg-ismérek Mosest és Illyést, kiket soha az előtt nem láttanak vala.

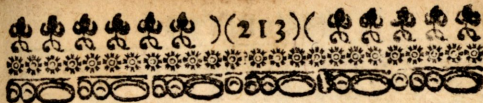
K. Mivel rekeszted bé feleletidet?

F. Ha miben feleletimmal épültél; áldott az Ur neve; ha minek végére nem mehettél: azt mondgyad Szent Pállal. *Oh Istennek bölcseségének mélységes gazdagsága †, mely igen meg-tudhatatlanok az ő itéleti, és végére mehetetlenek az ő utai! azt mondgyad Moseffel: Az el-titkolt dolgok a' mi Urunknál Istenünknel vadnak, a' ki nyilatkoztatott dolgok miéink és a' miszainké*;* mind örökké.

† Romanos II. §. 33.

* Deut. 29. §. 29.

V É G E.

R E N D I

A' kivált képpen való dolgoknak.

Titulus.	Levél.
I. <i>Az Istenről.</i>	1
II. <i>Az Istennek ismérétről.</i>	7
III. <i>Ez világnak igazgatásáról.</i>	10
IV. <i>A Szent Irásról.</i>	23
V. <i>Az embernek esetiről.</i>	28
VI. <i>Az el-választásról.</i>	30
VII. <i>Az Bűnről.</i>	36
VIII. <i>A bűnben meg-keményült emberéről.</i>	42
IX. <i>A Sz. Lélek ellen való vétkekről.</i>	47
X. <i>A vétkekenek grádusiról.</i>	54.
XI. <i>A vétkes embernek sok-féle magamegyezéséről.</i>	59
XII. <i>Az Istennek várokozásáról.</i>	70
XIII. <i>Az Istennek el hívásáról.</i>	73
XIV. <i>Az Istenhez való meg-térésről.</i>	77
XV. <i>A meg-igazulásról.</i>	85
XVI. <i>Az Hitről.</i>	88
XVII. <i>Az újjá születésről.</i>	96
XVIII. <i>A bűn bocsánatról.</i>	98
XIX. <i>A szívá fogadásnak lelkéről.</i>	101
XX. <i>A lelki isméréről.</i>	104

XXI. Az embernek külső meg. próbál- tatásáról.	111
XXII. A hitnek meg. erőssítéséről.	} 115
XXIII. A Keresztiségről.	
XXIV. Az UR-Vacsorájáról.	121
XXV. A jó cselekedetről.	122
XXVI. A Bőjtről.	128
XXVII. Az Atyák Anyák magok vi- seléséről.	132
Az eredendő bűnről.	136
XXVIII. A szolgákról.	144
XXIX. E világi birodalomról.	150
XXX. Az esközökkel való élésről.	160
XXXI. Az Anyaszentegyházról.	165
XXXII. A fogadás tételről.	172
XXXIII. Az esküvésről.	175
XXXIV. A hazugságról.	177
XXXV. A varástókról.	178
XXXVI. Lelked ismérvi ellen csele- kedésről.	184
XXXVII. Anyomoruság szenved.	187
XXXVIII. Az Halálról.	191
XXXIX. A temetésről.	200
XL. Az ember lelkéről.	201
XLI. A fel. támadásról.	204
XLII. Az ítéletről.	208
XLIII. Az örök életéről.	211

S Z E N T
D Á V I D N A K

Hét Poeniten-

tia - tartó

S O L T A R I.

Megne emlékezzél Uram,
vétkainkról, sem a' mi Atyánk
vétkeiről, és bocsfút ne állj
rajtunk, bűneinkért.

L Ö T S É N.

BREWER SAMUEL által.
Anno. M. DC. LXXXIX.

VI. SOLTAR.

MEg ne fedgy engemet, Uram
fel-gerjedett Haragodnak tüze-
ben:

Es meg ne ostorozz, Bűncimnek
gonosz Erdemeért mérgedben.

De könyörűly rajtam, Mert megnyo-
mordtam Meg bűzhőtt sebeimben.

2. Meg rekett folyta, Fel-dagadott
habja Lelkem csendes vizének.

Meddig halgatz Uram, S' nem kö-
nyörűlsz rajtam, Helyt nem adsz kéré-
semnek.

Fordúly hozzám immár, Mert lelkem
téged vár: Adgy erőtt betegednek.

3. Mert az föld gyomrában, Pokol-
nak torkában, Nem említnek tégedet.

Nints ott a' ki vallya, Nincs ki ma-
gafztallya, Dicsirvén Szent Nevedet.

Mert vóltak, s' meg holtak, Világból
ki-múltak, Erzik itiletedet.

4. Meg száradot bennem, Ohajtástól szívem, Szemem könyv-hullatástól.

Mert éjjenkink ágyam, Nyugodalmas házam, Azik fok siralmimtól.

Tőled el-vettettem, S' Csak bé nem nyelettem Ellenségim torkától.

5. De már gonosz tévők, Artatlan vér szopok, Fuffatok távol tőlem.

Mert a' magos menyben, Isten eleiben, Hatott siralmas verszem.

Meg-halगतot engem, Pirúly ellenségem, Es távozzál-el tőlem.

6. Dicsőtség Atyának, S' az ő Szent Fiának, Dicsőtség Szent Léleknek.

A' három személyben, Es egy természetben, Egy igaz Istenségnek.

Miképpen kezdetben, Most, és jövőendőben, Dicsőtség az Istennek.

XXXI. SOLTAR.

Boldogok a' kiknek, Undok vétkeinek Sebét az UR bé-fedte.

Mint idegen bűnek, Tulajdon vétkeinek, Bűntetését nem vette.

De sőt, jó voltából, Bűnceit lelkéből Az Isten le-törlötte.

2. En pedig vétkeimet, Földözvén sebemet, Bánatban el-száradtam.

Mert

Mert éjjel és nappal Szent kezéd ostorral, Sullyos terhet hágy rajtam.

Azért fok kinomban, Tövis közt ültőmben, Már csak meg nem fonnyadtá.

3. De te hozzád térek, Bocsánatot kérek, Előtted vallást tészek.

Sebeim rutsága, Bűnöm undoksága, Vádlója magam lézsek.

A' te jó voltodból, Tudom, szerelmedből, Bocsánatot hogy vézsek.

4. Valaki te hozzád, Bűnből hogy ki-hozád, Sirván imádkozhatik.

Még a' viz-özönnek, Fel-indúlt tengernek Habja közt-is bizhatik.

Látván fok in-segéből, Ellenség kezéből, Dávid hogy ki-hozatik.

5. Azért őszvérekhez Bűnösök s' lovakhoz Hasonlók ne legyetek,

Mert ha szép intésnek Isten kérésének Nem enged keménységtek.

Hám, fák, zabla, s' ostor, Délczeg lovat meg-tör, Bűnötőkben el-veztek.

6. Ostori azoknak, Soha el nem fogynak, Kik hevernek a' bűnben:

Kik pedig az Urban Biznak, bátorságban Léznek telyeséltekben.

Azért, örüllyetek, Es dicsekedgyetek, Igazak az Istenben.

7. Dicsőtség Atyának, &c.

Meg ne fedgy engemet, Uram felgerjedet Haragodnak tűzében.

Es meg ne verj engem Kér nyomorult igyem, Boszszúság üzésedben.

Mert meg sebesítnek Nyilai mérgedek, Szomorodott szivemben.

2 Nincsépség testemben, Olly nagy rettegésben Haragod miatt testem.

Csontaim velejét Ki-vonták erejét Büneim, jól érzettem.

Mert fejemen fellyül Hatott fok vétektől, Szintén meg terheltettem.

3. Meg nyilatkoztattak, Ismét megújjultak, Béforradott sebeim.

Ugyan ki-rodhattak, Es ki-fakadoztak, Esz nélkül nyert fekélyim.

Fejemet le-sütvén, Kiért gyázban ülén, Könyben úfznak szemeim.

4. Agyékom genyetség, Testem fok betegség, Kinnyaival úgy meg-tölt:

Hogy vad orofzlánként Ordít, és az nagy kint Vifelvén, csak meg nem holt.

Szemeid jól láttyák, Szivemet mint rágiák, Nincs testemben egy épp folt.

5. Meg hervadt bús szivem, Megváltozott színem, Homály fogta szememet:

Mert

Mert, mind ellenségim, Mind régi barátim Szidnak pöknek engemet.

Szemben szépen szólnak, Hátam meggettrágnak, Törbe csallyák fejemet.

6. De én néma voltam, Fületem bédugtam, Békefésséggel szenvedtem.

Csak te töled vártam, Uram, benned biztam, Erted mindent fel-vöttem.

Ne szenved hogy láfsák, Örömmel kik várják, Vesztemet, mert el-estem.

7. Ostort, pálczát, máltán Szened bűnőshátán, Gonosz szolgál megvalló.

Jó-tétért haragját Rágalmazó szavát, Ellenségimnek hallom.

De te jó-vóltodból, Lelkemet fok kimbói Vidd ki, bűnben ne hallyon.

8. Dicsőfség Attyának, &c.

L SOLTAR.

Végtelen irgalmu, Ote nagy hatalmú Isten legy már kegyelmes.

önts ki mindenestül, Jódat rám kebledből, Mert lám melly veszedelmes:

Bűnöm miatt lelkem, Ki titkon rág engem, Nert nagy sebbel se telmes.

2. Mosd el-rolam immár, Kit lelkem aligvár, Mosd-el bűnöm rutságát.

S' edgyütt a' rut hirrel, Mint rút büzt enyhítid-el Fertelmem bűdős szagát.

K 6

ismé-

Ismérem vétkeket, Kiért Nap engemet Rettent, mutatván magát.

3. Csak néked vétkeztem, Bünt elened töttem, O kegyelmes UR ISTEN.

Kit semmi ravaszág, Nen csalhat, s'álnokság, Rejtve előtted nincsen.

Mert a' nagy kék égből, Mint Királyi székéből, Látod mit mivel minden.

4. Ha érdemem szerint Reám erefztesz kint; Veszek, s' jaj hová legyek?

Ha tellyes éltemben, Estem sok vétkekben, Bizony pokolra mégyek.

Mert még létem előtt, Lelkem megferezett: O Istenem, már medgyek?

5. Még anyám méhében, Esém nagy vétekben, Erdemlém haragodat.

De te ki, vétket bánfsz, Igazt szeretsz, kívánfsz, Mutatván jó vóltodat:

Hogy életre adál, Azonnal oktatál, Mint érteném titkodat.

6. En rút háladatlan, Azért, foghatatlan Isten, hozzád kiáltok:

Tisztits Isopoddal, Irgalmasságoddal, Mert la ki nagy kint vallok.

Hogy undok vétkeimből Meg tisztulván belől, Légyek szebb, hogy sem vagyok.

7. Légyek fejeb honál, S'öröm mon-

dásod-

dásoddal Tölts. bé az én fületem.

Vigasztald lelkemet, Küldvén örömedet, Ne szárazd-ki velömet.

Csontomból: bánattal, Ne néz rám haraggal: Mosd el inkább vétkeket.

8. Teremts ismét bennem, Teremtö Istenem, Tiszta szivet kegyessen.

Fujd belém ismégént, Hogy nagy szívem szerént, Lelkem igazat szerezzen.

Engem romlott szegényt, Rosz érdemem szerént, Haragod el ne vessen.

9. Ne fosz-meg Lelkedtől, Söt id-velségemről, Mondgy örömet már néké.

Szentelő Lelkeddel, Hadd eppüljön még fel, Mint az előtt bús lelkem.

Hogy sok tévelyedtek Te hozzád térjenek, Követvén bizvást engem.

10. Az kövér éldozat Jó kedvet nem hozhat, Jól tudom Uram néked.

Mert ha a' kellene örömeft tisztelne Bús fejem azzal téged.

Töredelmességgel Buzgo könyörgéssel Szóllok azért tenéked.

11. Imé ki öldoztam, S' te elődbe hoztam Fene ötte sebemet.

Kir csak te gyógyithatsz, Eltre fordithatsz: Szánd keferves fejemet.

Bűneim kinnyával, Te cstem fájdalmával,

val. Ne gyötörd életemet.

12. Ha előbb nem hadtad, Sőt hoz-
zád fogadtad, Téhát mostan se hadd el.
Jó voltodból szeginyt Jó szokásod
szerént Sion falát támazd-fel.

Hogy mint áldozatot Adgyak ugy
hálakat, Ki néked leg inkább kell.

13. Dicsőség Atyának, &c.

CL. SOLTAR.

URam, hald-meg szomat, Nézd
nagy síralmomat, Adgy helt imád-
ságimnak.

Orczád el ne fordítsd Haragodat
enyhítsd Hald-meg szavát szolgádnak.

Eltem, mint füst, el-mult, Serpenyő-
ben meg-sült, Csontaim el-száradtanak.

2. Mint le-kaszált zöld fű, A' meg-e-
pedt bús szű, El-hervadt bánattyában.

Ereje testemnek Veleje csontomnak
El-száratt kiáltásban

Mint pellikán madár, Melly csak vad
helyen jár, Bujdosom a' pusztaban.

3. Mint éjjeli varju, Farkasok közt
a' juh, Nap fényt bátran nem látom:

Mert sokan kergetnek, Fejemre es-
küfznek, Kiért, kedvetlen voltom.

Izitkenyeremnek, Erzi, mint hamu-
nak, Könyvel elegy italom.

4. De

4. De méltán ostorosfisz Haragod-
ban, mert roszfisz Eltemmel érdemletté.
Engem fel-emelél, Vifzontag le-ve-
tél, Mert ellened vétkeztem.

Kiért éltem el-mult, Mint árnyék: és
meg-fült Mint kaszált fű, bús testem.

5. Te, ki örökké élsz, Es senkitől
nem félsz, Nézz kegyesen Sionra,
El-romlot kő-falát Ragd-meg szép
bátyáját, Térítsd ísmét utadra,

Mert most pufztasága, Indittya rut-
sága; Szolgaidat sírásra.

6. Akkor meg-rémülnek, Tőled fel-
ni kezdnek, Uram, minden nemzetek.

Pogányok áldoznak, Tisztességet
adnak Sionban Felfegyednek.

Látván könyörgését Meg-áldozott
szívét Hogy kedvelted népednek.

7. Ezek meg-iratnak, Kiért jó vól-
todnak Hiveid hálátadnak:

Mert meg nem utáltad, De Egből
meg-láttad Síralmit foglyaidnak.

Kik meg-szabadulván, Szent neve-
detáldván, Sok népet hozzád vonfznak.

8. Nagy irgalmu Isten, Kinek vége
nincsen, Kitől most büntettetem.

Erőm jobb korában, Van fogyatko-
zásban, Meg-rövidült életem.

Ha

Ha vizfza szolitasz Engem, ki most
tartasz, Félbe szakad életem.

9. A' földet kezdetben Te teremtéd,
s' menyben Csillagidat fundálád.

Ezok mind el-kopnak: Az üdők nem
ártnak Néked, mert nagy hatalmad.

A' te szolgaidnak Fiai, maradnak
Bátorságban alattad.

10. Dicsőség Atyának, &c.

CXXIX. SOLTAR.

SOK háboruságban Szivem nag'
bánatban El merült firalmában.

Kiált Szent nevedhez: Kér, erezd
füledhez Könyörgését, buában.

Halgafs kérésemre, Ne nézz büneim-
re Uram: fogadgy kedvedben.

2. Ha gonofzságinkat Sok álnoksá-
ginkat Erdem szerént bünteted.

Nints olly, kiel túrje, Haragodat, s'
nyerje, Üdvességét előtted.

De a' bűnöst hozzád Hogy könnyeb-
ben vonnád, Bisztattya igéreted.

3. Azért benned bizom, Mert te vag'
oltalmom, Uram, nagy jó voltodból.

En szabadulásom, Bövséges váltsá-
gom Te vagy ördög torkából.

Izraelt vétkéből, Undok álnokság-
ból Te mentéd ki fogságból.

4. Dicsős: Atyá: &c.

CXLII.

CXLII. SOLTAR.

HAjts-meg füleidet Kérem felsé-
gedet, Hald-meg könyörgésemet.
Kemény itéletre; Ne vidd, nagy ve-
szélyre, Szegény bűnös fejemet.

Mert nincs fenki oly szent, Kit bűnel
bé nem két Gyarloság, s' meg nem ejtet.

2. Látod ellenségem Földre nyo-
mott engem, Szomjuhozza véretem.

Setét barlangokban Mint eleven fir-
ban Szritottak engemet.

Csak régi jó-voltod, Atyánkhoz ir-
galmad, Bátorittya szivemet.

3. Ki terjesztett kezem El száradott
szivem, Mennyei harmatot kér,

Hald-meg kiáltását, Olts-meg szom-
juságát, Mert nincs már testemben vér.

Mint egy száraz kutban, Kietlen bal-
langban, Irgalmat csak tőled kér.

4. Uram, irgalmadat Mutasd jó vol-
todat Benned bizom szolgálodhoz,

Igazgafd utamat, Minden szándéki-
mat, Térítfd akaratodhoz.

Biztasd szent Lelkeddel, Es vidd ha-
talmaddal, Lelkemet felségedhez.

5. Bizom jó-voltodhoz, Nyavalyám-
ból ki-hozsz, Bűnomból ki tisztulok.

Verd-meg kemény szivét, Ellensé-
gem

gem vétékét, Kik miatt én bút vallok.

Noha bűnös vagyok, Ugyan tiéd vagyok, Uram, s' néked szolgálók.

6. Dicsőség Atyának, &c.

REGGELI ÉNEK.

Dicsérlek Uram tégedet, hogy ez elmult éjjel életem meg-örizted, hatalmas kezdeddel Setéségnek töriből, mely környül vött vala, imé engemet ki vól, oh mindenek Ura.

Néked adok hálákat, én kegyes Istenem, és kérek mint Atyámat ma-is tart meg engemet, Hogy szolgálhassak néked, akaratod szerint életemet vezérljed, légy velem oránként.

Hogy el ne téveledgyem a' te ösvényidről, ne ártson ellensegem, örizedgyem büntől, őrizz meg jovoltodból, Uram téged kérek, őrdögálnokságától, hogy semmit ne félljek.

Adgyad hogy erős hittel, bizhassam szent Fiadban, bűncimet töröld-el, tart meg irgalmadban, hiszen hogy ezt megadod, a' mint meg-ígérted, bűnünket meg-bocsatod, ha könyögünk néked.

Szerels jó reménsséggal, mely nem ejt fégyenben, atyafi szeretettel éppits életemben, hogy szivből szerethessem felebaráto-

barátomat, és ebben ne kereffem csak az én hasznomat.

Enged hogy szent igédet, bátran megvalhassam, tisztemben hűségemet, néked meg-tarthassam, senki engem e' földön tőled el ne vonnyon, hiveid feregében felfeged meg-tartton.

Hogy szent dicsiretedre, végezzem ez napot, tőled ne térjek félre, vezérljed utamat, áld-meg termő földünket. őrizz életünkben, mert minden szerentsénket, ajánlyuk kezdedben.

REGGELI KÖNYÖRGÉS.

Örök Felfegés mindenható Isten, ki vagy minden hozzád esedezőknek kegyes meg-halगतója, és a' keferedet sziveknek edgyetlen egy meg-vigasztaloja, nagy hálákat adunk te szent felségednek, hogy mint ez el-mult étzaka mindenféle veszedelemtől meg-oltalmaztál, és a' te Angyaliddal mint erős bástyával az őrdögnek minden ostromlási ellen környül vöttél, és védelmeztél. Ez után peniglen, hogy a' mi bűnünknek setéségében el ne veszfzünk, az éjjeli mély álomból, a' halálnak ábrázatyából szép csendesen fel-serkentettél, hogy időnk és alkalmatosságunk lehessen, az

sen, az idveséges poenitentia tartására.

Kérünk tégedet oh mi Mennyei szent Atyánk: hogy miképpen az halálnak árnyékát ül fel-ferkentettél bennünket: így ébrezd-fel lelkünket-is a' bűnnek álmából, és világosítsd-meg a' te fényes-fegyeddel.

Teremts mi bennünk olly világos-ságot, hogy a' bűnnek és halálnak álmá-ban soha el ne aludgyunk. Igazgasd min-den szónkat, szándékunkat, tseleked-tünket a' te szent nevednek kicsiretíre; mert mi mind magunkat, mind házunk népét, marháinkat, és minden dolgainkat te szent felfegyednem ajánlyuk és szentellyük.

Tsak te egyedül tudod UR ISTEN: ha nem e' máj napé? akar mellyikünknek-is az utolsó napja, mellyet nem a' végre engedté, hogy akár ki-is közzülünk játékbán, hivalkodásban, és tobzodásban foglallya önnön magát, hanem hogy ki ki bűneiből meg-térjen, és tenéked hi-ven szolgállyon.

Oh mit nem cselekednének az kár-hozott lelkek, ha csak egy napot enged-nél-is nékiek az ő meg-térésekre.

Te azért igazságnak el-enyészhetet-

len

len napja, és homalyofság nélkül való világosság, ki meg-világosítod elmén-ket, vigasztalod e' firalomnak völgyén bujdosó fiaidat, és leányidat, ved el a' mi szívünknek vakságát, és tudatlansá-gát, világosíts-meg értelmünket, ronts-el bennünk a' bűnnek fetétségét, a' tudat-lanságnak homályát, hogy meg-értvén mindenekben a' te szent akarodat, an-nak eleget tegünk, és mint világosság-nak fiaihoz illik: jámbor tökéletes élet-ben járjunk, és e' világon a' belső fetét-seget, a' más világon pedig az örökké valo külső fetétséget el-távoztassuk.

O mi kegyelmes Atyánk, tekints irgal-mas szemeiddel mi reánk, a' melly ke-gyes és irgalmas szemeiddel tekintettél vala a' szent Péterre, minek utánna meg-tagadot volt; a' bűnös Afzszonyi állatra, a' Dávidra, a' Zacheusra, és a' keresztfán függő tolvajra, és töb hozzád esedező bűnös fiaidra és leányidra. A' te szent nevednek dicsiretíre, és dicsőségre ve-zérellyed a' mi állapotunkat, és adgyad minékünk a' szent Léleknek ajándékát, hogy valamiket te kedvelsz, azt volta-képpen eszünkben vehessük, gerjedezve kívánnjuk, okossan keressük, igazán

meg-

meg. ísmérjűk, és ugy héghhez vihefűk,
a' mint te kívánod, és idvefűges a' mi
lelkűnknek.

Mutafűs olly utat minékűnk oh mi é-
des Iftenűnk, a' mellyen bátorságofűs
járhaűnk, mind jó s' mind gonofűs sze-
rentsűnk közűt, ugy hogy jó szerentűs-
inkben fel ne fuvalkodgyűnk, de tené-
ked hálát ádgűnk, háboruságinkban,
el ne nyomattafűnk, hanem csendes
lelki-ísmérettel szenvedgyűk a' mit re-
ánk bocsátafű.

Adgyad édes Istenűnk, hogy te éret-
ted meg-utálhaűnk ezt a' mulandű vi-
lágot, te benned penig es a' te parancű-
latidban mindenek felet gyűnyűrkűd-
gyűk lelkűnk, és tégedet mindenek fe-
lett szivűnk szerint ízerethűsűnk.

Gyakran buzgofűggal emeld-fel oh
UR Isten sziveinket fűfűgedhez, adgy
tűredelműséget sziveinknek, és bű vizet
szemeinknek, hogy szent Péter-kint fi-
rathafűnk gyakran bűneinket.

Adgyad édes Atyánk, hog' rettegűnk
te elűtűted, kétsűgben esés nélkül, reműn-
fűgűnk nagy légyen te benned, vakme-
rű bizakűdás nélkül, adgy tűfűta és ben-
ned bizo szivet fel fuvalkűdás nélkül.

Adgy

Adgy mi édes Jefűnk vigyázű szivet
mellyet tűled el ne vonnyon femmi hi-
valkűdű gondolat, adgy álhatatofű, mel-
lyet el ne nyomjon femmi gonofűs indu-
lat; adgy gyűzhetetlent, melyet fem-
mi háboruság el ne fűrafűszű; adgy tűfűta
és igaz szivet, melyet meg ne rutitűson
femmi gonofűs kívanság.

Engedgy minékűnk olly értelmű,
melly tégedet meg-ísmérjen; olly szűr-
galmatűfűsűgűt, mely csak téged kerűfű-
fen; olly bűlcűsűséget, mely téged meg-
tanullyon; olly életet, mely elűtűted
kedves légyen.

Adgyad hogy az idvefűges pűcniten-
tia, és igaz eleven hit által rűfűszűlűheűfű-
sűnk kinnyaiddban, szent halálűdűdűban, ér-
deműdűben; és végűre boldogűsűgűdűdűban-
is; ki élűfű és uralkűdűl, mától fogvűn
Mind őrűkkűn őrűkkű, Amen.

M A S.

MIKEPPEN NYERHETNI
meg az mennyeknek orűfűzűgűt.

OH boldog gyűnyűrűsűg, és gyű-
nyűrű boldogűsűg, a' szenteket lát-
ni, a' szentekkűlenni és szentekkűlenni,
az Iűtent látni és Iűtennel lenni mind ő-
rűkkűn

rökkön öröké. Ezekről, serény elmével
gondolkodgyunk, ezeket tellyes kíván-
sággal kívánnjuk, hogy ezekre hamar
eljuthassunk. Ha tudakozod, mikép-
pen lehetnek ezek, avagy minémű érde-
mekkel és segítségekkel? hald-meg: Ez
dolog az embernek akarattjától függ,
mivel hogy a' mennyeknek országán e-
rő tétettetik. A' mennyeknek országa
oh ember nem kívám más jutalmat, ha-
nem csak tennen magadat, annyit é-
menyi erő te vagy. Magadat adgyad,
és meg nyerheted azt. Mit busulsz en-
nek okáérr? A' Christus önnön magát
adta, hogy tégedet az Atyának orszá-
nak szerzene. Ugy adgyad te ten-
nen magadat, hogy ő országa lé-
gy, és ne uralkodgyék az bün
az te halando testedben,
hanem az lélek az élet-
nek keresében.

V É G E.

Inches 1 2 3 4 5 6 7 8

Centimetres

TIFFEN® Color Control Patches

© The Tiffen Company, 2007

Blue Cyan Green Yellow Red Magenta White 3/Color Black

rökkön öröké. Ezekről, serény elmével
gondolkodgyunk, ezeket tellyes kíván-
sággal kívánnjuk, hogy ezekre hamar
el-juthassunk. Ha tudakozod, mikép-
pen lehetnek ezek, avagy minémű érde-
mekkel és segítségekkel? hald-meg: Ez
dolog az embernek akarattjától függ,
mivel hogy a' mennyeknek országán e-
rő tétetik. A' mennyeknek országa
oh ember nem kívám más jutalmat, ha-
nem csak tennen magadat, annyit é-
menyi erő te vagy. Magadat adgyad,
és meg-nyerheted azt. Mit busulsz en-
nek okáért? A' Christus önnön magát
adta, hogy tégedet az Atyának orszá-
nak szerzene. Ugy adgyad te ten-
nen magadat, hogy ő országa lé-
gy, és ne uralkodgyék az bün
az te halando testedben,
hanem az lélek az élet-
nek keresében.

M. ACADEMIA
KÖNYVTÁRA

V E G E.

Vaijon Lakoo
Dava Swan

Dollif tunc Lon

Dijcosri inculm
Ha tassat talat
Kerem herim outot
Alajam hoy bajant

Allyet isam hogg walo
Jo charatombul en

1705 bin

Januarius X nappam

Jo rego dmt hoom
Jocul

